

Vysoká škola ekonomická v Praze

Diplomová práce

2016

Veronika Dvořáková

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta Podnikohospodářská

Studijní obor Arts management

Název diplomové práce:

**Kulturní aktivita národnostních menšin v České republice se
zaměřením na řeckou menšinu**

Autorka diplomové práce:

Bc. Veronika Dvořáková

Vedoucí diplomové práce:

PhDr. Zuzana Malcová

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kulturní aktivita národnostních menšin v České republice se zaměřením na řeckou menšinu“ vypracovala samostatně s využitím literatury a informací, na něž odkazuji.

V Praze dne 4. května 2016

.....

Veronika Dvořáková

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí diplomové práce PhDr. Zuzaně Malcové i PhDr. Václavu Applovi za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a zpracování diplomové práce.

Název diplomové práce:

Kulturní aktivita národnostních menšin v České republice se zaměřením na řeckou menšinu

Abstrakt:

Cílem diplomové práce je komplexní zmapování kulturního života národnostních menšin žijících v České republice. Práce se zaměřuje na rozbor možností podpory těchto kulturních aktivit na úrovni státu i samospráv a představení jednotlivých národnostních menšin i způsobů prezentace jejich specifické kultury. V první části jsou definovány pojmy týkající se tématu a vymezen legislativní rámec, dále jsou popsány možnosti finanční a jiné podpory kulturních aktivit. Nedílnou součástí je i charakteristika jednotlivých národnostních menšin a popis jejich kulturních aktivit. Využití analyzovaných možností v praxi práce představuje v druhé části na příkladu řecké menšiny a existujících řeckých kulturních organizací v České republice, konkrétně pak analyzuje aktivity organizace Lycea Řekyň v České republice. Výsledkem této části práce je především zhodnocení fungování organizace i formulace doporučení pro její další rozvoj.

Klíčová slova:

národnostní menšiny, kulturní aktivita, řecká menšina, financování

Title of the Master's Thesis:

Cultural life of national minorities in the Czech Republic with focus on the Greek minority

Abstract:

The aim of the thesis is a complex mapping of the cultural life of national minorities living in the Czech Republic. It focuses on the possible ways of their support by the state as well as local governments and on introduction of these national minorities and presentation of their specific culture. The first part defines the relevant terms and legal framework. Further it describes the possibilities of financial and other support of their cultural activities. Integral part is formed by the characteristics of individual national minorities and description of their cultural activities. The second part shows the analysed possibilities on the example of the Greek minority and existing Greek cultural organizations in the Czech Republic, particularly it analyses activities of the organization Lyceum Řekyň v České republice (Lyceum Club of Greek Women in the Czech Republic). This part of the thesis results above all in the assessment of functioning of the organisation as well as in recommendations for its further development.

Key words:

national minorities, cultural life, Greek minority, funding

Obsah

1	Úvod.....	9
1.1	Metodologie	11
2	Národnostní menšiny – vymezení a definice	12
2.1	Historie národnostních menšin v ČR	14
3	Legislativní rámec	16
3.1	Mezinárodní smlouvy.....	16
3.1.1	Bilaterální smlouvy	17
3.2	Český právní řád	17
3.2.1	Ústavní zákony	17
3.2.2	Specifické právní normy.....	18
3.2.3	Související právní normy.....	20
4	Institucionální zajištění práv národnostních menšin	21
5	Podpora kulturních aktivit národnostních menšin	23
5.1	Finanční podpora	23
5.1.1	Státní podpora.....	23
5.1.2	Podpora ze strany samospráv	27
5.1.3	Privátní zdroje.....	28
5.2	Podpora sdružování národnostních menšin a prezentace kultury	28
5.2.1	Podpora sdružování, kulturních aktivit menšin a jejich prezentace.....	28
5.2.2	<i>Multikulturní instituce</i>	29
5.2.3	Prezentace a šíření menšinové kultury.....	32
6	Popis národnostních menšin v ČR a jejich aktivit	35
6.1	Běloruská národnostní menšina	35
6.2	Bulharská národnostní menšina.....	38
6.3	Chorvatská národnostní menšina	41
6.4	Maďarská národnostní menšina.....	43
6.5	Německá národnostní menšina	46
6.6	Polská národnostní menšina.....	50
6.7	Romská národnostní menšina	55
6.8	Rusínská národnostní menšina	59

6.9	Ruská národnostní menšina.....	62
6.10	Slovenská národnostní menšina.....	65
6.11	Srbská národnostní menšina.....	70
6.12	Ukrajinská národnostní menšina	72
6.13	Vietnamská národnostní menšina.....	75
6.14	Židovská kultura	79
7	Řecká národnostní menšina.....	82
8	Lyceum Řekyň v České republice	96
8.1	O Lyceu.....	96
8.2	Aktivity Lycea.....	98
8.3	Propagace aktivit organizace	100
8.4	Spolupráce	102
8.5	Financování aktivit Lycea	102
8.6	Komplexní zhodnocení organizace.....	106
8.7	Doporučení pro organizaci	110
9	Závěr	113
10	Zdroje	115
11	Seznam tabulek.....	122

1 Úvod

„Prohlubujme to, co nás spojuje, překonávejme to, co nás rozděluje, uchovávejme to, co nás rozlišuje.“

Bernard z Clairvaux

Soužití více národů a etnik na jednom území a z toho pramenící multikulturalismus jsou přirozeným jevem, který provází celou historii lidstva. Kultura, kterou dnes považujeme za vlastní, byla v průběhu dějin ovlivňována mnoha různými národy, ať už se jednalo o zahraniční umělce a vzdělance, kteří na pozvání přicházeli na královské dvory a zanechali za sebou mnohá uznávaná díla, nebo jen o důsledek každodenního přirozeného střetávání se skupin obyvatel různých národností. Dnes si možná ani neuvědomujeme, co vše je naší původní kulturou, a co je důsledkem vlivu kultur ostatních národů, pro smýšlení dnešní společnosti by toto uvědomění ale možná bylo přínosné v době, kdy se multikulturalismus a migrace stávají velmi aktuálním tématem. Ač se totiž dnes společnost pod vlivem globalizace zdá více homogenizovaná a unifikovaná, než tomu kdy v dějinách bylo, opak je pravdou. Otázkou je, jak k problematice multikulturalismu přistupovat, aby byl výsledek prospěšný pro obě strany.

Prvním aspektem multikulturalismu je obohacení většinové společnosti, za druhý pak lze považovat vlastní přínos pro dané menšinové společenství. Pro majoritu může poznávání nové kultury a přijímání některých jejích prvků znamenat rozšíření obzorů o nové postupy, umění, gastronomii, jazyk, hudbu, druhy zábavy a obecně životní styl, naopak pro příslušníky národnostní menšiny je aktivní udržování, prezentace a předávání prvků jejich kultury významným prostředkem k zachování svébytné kulturní identity i v odlišném prostředí. Zároveň tvoří specifická kultura menšin určitého prostředníka mezi oběma společnostmi, která pomáhá prolamovat bariéry, vzájemně se poznávat a pochopit kulturní odlišnosti. Bez podpory kultury národnostních menšin, ať už z finančního či obecného hlediska, by hrozila ztráta jejich identity a asimilace s většinovým obyvatelstvem, která dále vede k naprosté kulturní homogenizaci celé společnosti. Nutno tedy na tomto místě zdůraznit, že definování a dodržování práv národnostních menšin včetně podpory kultury je prostředkem, jak národnostní menšiny a jejich kulturu uchovat, ne jak je zvýhodnit, jak někdy zaznívá z úst kritiků.

Tato diplomová práce, jak je patrné z názvu, se zabývá otázkou národnostních menšin na území České republiky z hlediska jejich kulturní aktivity. Dané téma jsem si vybrala především z toho důvodu, že je mi osobně blízké, zejména co se týče řecké menšiny. Zároveň se domnívám, že kultura národnostních menšin stále není dostatečně prezentována a přijata veřejností a zejména v dnešní době, kdy jsou na vzrůstu různé xenofobní tendence, je nezbytné odlišnosti národnostních kultur představovat jako stmelující prvek a obohacení společnosti a ne jako hrozbu a rozdělující faktor.

Teoretická část práce nejprve představuje stručné vymezení problematiky národnostních menšin. Na úvod je definován pojem národnostní menšina a rozdílné přístupy k jeho pojetí, dále je krátce zmíněna i historie národnostních menšin na českém území se zaměřením na kulturní aktivity. Nedílnou součástí, důležitou pro pochopení dalších částí práce, je také legislativní rámec a institucionální zajištění problematiky národnostních menšin s důrazem na kulturu. Další kapitola pak podrobně rozebírá možnosti podpory kulturních aktivit národnostních menšin v rámci České republiky. Finanční, institucionální i jiná podpora těchto aktivit je pro některé národnostní menšiny a jejich organizace i příslušníky životně důležitá, protože bez podpory by většina aktivit prakticky neexistovala. Z hlediska financování je tato část zaměřena především na podporu kulturních aktivit z veřejných prostředků, včetně uvedení příkladů výše finanční podpory za poslední léta ze strany státní správy i samospráv. V oblasti podpory prezentace kultury a sdružování příslušníků národnostních menšin jsou zmíněny nejdůležitější organizace zabývající se touto otázkou a události, prostřednictvím kterých je menšinová kultura prezentována a šířena.

Praktická část se zabývá přímo kulturními aktivitami jednotlivých uznaných národnostních menšin v České republice. Nejprve je každá národnostní menšina stručně představena včetně počtu příslušníků (viz metodologie), následuje přehled nejvýznamnějších svátků a událostí v rámci dané národnostní menšiny, případně významné kulturní odlišnosti, hlavní organizace příslušné národnosti menšiny, které se zabývají kulturními aktivitami, dále výčet nejdůležitějších aktivit, základní přehled jejich financování, hodnocení spolupráce organizací jak v rámci národnostní menšiny, tak i s orgány veřejné správy a s ostatními národnostními menšinami a také hlavní problémy v rámci komunity.

Práce je zaměřena na řeckou národnostní menšinu, která je představena v samostatné části. Všechny výše uvedené aspekty kulturních aktivit, které byly shrnuty u ostatních národnostních menšin, jsou v případě řecké menšiny podrobněji rozvedeny a organizace i kulturní aktivity jsou blíže představeny. Závěr práce je zaměřen na konkrétní organizaci řecké menšiny, a to na Lyceum Řekyň v České republice. Zde jsem se rozhodla více přiblížit fungování celé organizace, a to od způsobu jejího vedení až po jednotlivé kulturní aktivity, financování organizace, spolupráci s ostatními subjekty a propagaci aktivit. Důležitou součástí této kapitoly je také zhodnocení celé organizace po komplexní stránce včetně některých ekonomických aspektů, a to pomocí modelu ASNO14 a SWOT analýzy. Výsledkem této části je formulace doporučení pro organizaci.

Hlavním cílem předkládané práce je tedy souhrnné zmapování kulturního života národnostních menšin v České republice po všech stránkách, tedy včetně legislativního, institucionálního a finančního zajištění, rozboru kulturních aktivit jednotlivých národnostních menšin i představení problematiky v praxi na příkladu řecké menšiny a konkrétní organizace. Druhotným cílem je zhodnocení fungování organizace Lycea Řekyň v České republice a formulace možných zlepšení a doporučení, která by mohla přispět k rozvoji organizace a prevenci budoucích problémů.

1.1 Metodologie

V první části práce vychází především z dostupné odborné etnografické literatury, týkající se problematiky národnostních menšin, na jejímž základě je vymezen pojem národnostní menšina a stručně shrnuta historie národnostních menšin na českém území. Kapitola o legislativním rámci je sestavena na základě příslušných mezinárodních smluv i českých zákonů, stejně tak část o institucionálním zajištění a podpoře prezentace kultury a sdružování národnostních menšin, která navíc vychází i z internetových zdrojů, především webových stránek příslušných institucí, festivalů apod., aktuální státní kultury politiky a rozhovoru s některými osobnostmi. Finanční přehledy vychází především ze Zprávy o situaci národnostních menšin za rok 2014 a pracovní verze této zprávy za rok 2015, dále z výročních zpráv Ministerstva kultury za příslušné roky.

Zpráva o situaci národnostních menšin je základním a cenným zdrojem celé práce, protože obsahuje údaje z různých oblastí života národnostních menšin, včetně finančních aspektů. Velmi podstatnou částí je reflexe samotných národnostních menšin v této zprávě, ve které jsou uvedeny informace o hlavních organizacích dané národnostní menšiny, aktivitách v příslušném roce, problémech, spolupráci, základním financování apod.

Dále je u každé národnostní menšiny uveden počet osob, které se přihlásily k dané národnosti ve sčítání lidu, domů a bytů. Zde je nutné upozornit, že tento údaj je často zkreslující, protože zahrnuje i cizince, ale především byl nepovinný. Mnoho lidí se tedy ke své národnosti z různých důvodů nepřihlásilo, ač se jinak za příslušníky této národnosti považuje. Údaje o konkrétních národnostních menšinách a jejich kulturních aktivitách vycházejí jak z internetových stránek Úřadu vlády, tak také ze stránek daných organizací, literatury a dalších zdrojů.

Zmapování aktivit řecké menšiny i její popis vycházejí především z dostupné literatury k tématu, dále z informací uvedených na webových stránkách organizací, dokumentů organizací (například stanov), rozhovorů a také z vlastních zkušeností. Organizace Lyceum Řekyň v České republice je představena na základě údajů na internetových stránkách, účetních dokladů, rozhovoru s předsedkyní organizace a vlastní zkušenosti. Zhodnocení organizace pak využívá metodu ASNO14, která byla vyvinuta a testována v rámci výzkumného projektu katedry podnikové ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Tato metoda zatím nebyla publikována v odborné literatuře (její publikace se předpokládá na podzim roku 2016), je ale úspěšně používána ve výuce ekonomických předmětů při hodnocení různých organizací, a proto jsem se rozhodla ji zvolit i pro účely této práce. Dále je v hodnocení užita známá analýza SWOT, která posuzuje vnitřní i vnější prostředí organizace.

2 Národnostní menšiny – vymezení a definice

Na úvod je nezbytné vymezit samotný pojem národnostní menšina, o kterém práce pojednává. Problematikou národnostních a etnických menšin se zabývá mnoho vědních oborů, mezi nimi antropologie, etnografie, politologie, geografie či sociologie, přičemž každý z nich definuje tyto menšiny trochu jiným způsobem. Vesměs lze ale nalézt určité shodné rysy, které jsou pro národnostní menšiny typické. Zpravidla se jedná o autochtonní či tradičně a po delší dobu usazenou skupinu obyvatel v daném státě, která se významnými etnickými znaky liší od většinové společnosti a tuto skutečnost přijímá a deklaruje navenek¹. Společnými znaky jsou především jazyk, historie, kultura, etnický původ, náboženství či společné území, ze kterého pocházejí². Příslušníci menšiny mohou mít vlastní stát, ke kterému se hlásí a ve kterém tvoří většinu (Bulhaři, Řekové), ale existují i národnostní menšiny bez vlastního státu (Romové). Co se týče rozdílu mezi pojmy etnická a národnostní menšina, některé prameny uvádějí, že pojem národnostní menšina označuje úředně uznanou etnickou menšinu. Nejčastějšími důvody, zejména v našich podmínkách, proč vznikají národnostní menšiny, jsou migrace, různé vytyčení státních hranic a jejich změny a zachování si svébytné menšinové identity v průběhu historie.

Pokud bychom hledali obecně uznávanou definici na mezinárodní úrovni, můžeme ji nalézt například u OSN: „*Národnostní menšina je skupina obyvatel státu, tvořící menšinu v nedominantní pozici uvnitř státu, disponující etnickými, náboženskými nebo jazykovými charakteristikami, které jsou odlišné od charakteristik většiny obyvatel, mající vědomí vzájemné solidarity, motivované, byť jen implicitně kolektivní vůlí přežít, a jejímž cílem je dosáhnout rovnosti s většinou, jak ve skutečnosti, tak i podle zákona*“³.

V zásadě ale neexistuje jednotná definice pojmů, na které by se shodli jak odborníci z různých vědních oborů, tak legislativa. V mezinárodních dokumentech je většinou ponechán prostor pro jednotlivé státy, aby tyto pojmy definovaly ve svých zákonech samy. Od toho se pak ale také odvíjí otázka, jaké skupiny obyvatel daného státu bude tedy tato definice zahrnovat a jaká tím pádem budou mít práva. Sporné je totiž například to, zda mezi uznávané menšiny mají patřit jen tzv. starousedlíci, či také nově příchozí migranti, kteří většinou nejsou občany daného státu, ale mají status cizinců.

V České republice nebyl po dlouhou dobu v žádném zákoně pojem národnostní menšina definován, ač se o ní hovořilo například v Listině základních práv a svobod. Vymezení přinesl až tzv. menšinový zákon (zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů), který národnostní menšinu charakterizuje jako „*společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů*“.

¹ Národní informační centrum pro mládež. *Menšiny – základní informace*. [online]. [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/mensiny-zakladni-informace>

² Gabal, Ivan a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4.

³ UN Doc. E/CN.4/Sub.2/1985/31 of 14/5/85 at para. 181

zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svěbytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo.“⁴ Příslušníkem takové menšiny je „občan ČR, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“⁵

Zákon ale podrobně nerozvádí kritéria, podle kterých jsou národnostní menšiny posuzovány, a nestanovuje, které skupiny obyvatel jsou tedy pokládány za národnostní menšiny. Výčet státem oficiálně uznaných národnostních menšin je uveden jen ve statutu Rady vlády pro národnostní menšiny, o jehož úpravě hlasují členové rady a následně jej schvaluje vláda. Po dlouhou dobu bylo oficiálně uznáno pouze 12 národnostních menšin, v roce 2013 byly schváleny další dvě menšiny, a to vietnamská a běloruská. Nyní je tedy statutem přiznáno 14 národnostních menšin: běloruská, bulharská, chorvatská, maďarská, německá, polská, romská, rusínská, ruská, řecká, slovenská, srbská, ukrajinská a vietnamská. Zvláštní postavení má židovská komunita, která se řadí do kategorie ostatních národnostních menšin jako náboženské a kulturní společenství⁶ a má taktéž právo na některé výsady národnostních menšin, například podávat žádosti do dotačních výběrových řízení určených pro národnostní menšiny.

Určit konkrétní počet příslušníků jednotlivých národnostních menšin je poměrně náročné. Na základě sčítání lidu, domů a bytů z příslušných let lze zjistit počet osob, které se v době sčítání přihlásily k dané národnosti. Problémem ale je, že ne všichni příslušníci národnostních menšin se ke své národnosti přihlásí, a to z různých důvodů. Mezi ně může patřit i strach ze zneužití těchto údajů, některé dotčené menšiny mají také špatné historické zkušenosti s oficiální evidencí menšinové příslušnosti, zejména v období druhé světové války a poválečného vývoje. Počty osob hlásících se k určité národnosti dle sčítání lidu, domů a bytů zahrnují i cizince, výsledné údaje proto mohou být zkreslené. Otázkou totiž je, zda do počtu příslušníků národnostních menšin patří také tito nově příchozí migranti, kteří mají status cizince a aktivit své národnostní menšiny, která zde žije po delší dobu, se nemusí účastnit. Odhadované počty příslušníků jednotlivých menšin, oficiální údaje ze sčítání lidu i počty cizinců daných národností jsou uvedeny v kapitole Popis národnostních menšin v ČR a jejich aktivit.

Součástí problematiky národnostních menšin není jen jejich vymezení, ale také to, jaký přístup bude k ve vztahu k těmto menšinám uplatňován. Podle T. Šiškové⁷ dnes existují tři základní modely imigrační politiky, která se dotýká i národnostních menšin, ač na území žijí tradičně a delší dobu. První je model diskriminační, kdy jsou imigranti začleněni pouze do určité míry,

⁴ Zákon č. č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

⁵ Zákon č. č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin

⁶ Vláda ČR. *Ostatní národnostní menšiny*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z:

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/ostatni-narodnostni-mensiny-16160/>

⁷ Šišková, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-17178-648-9.

do některých oblastí života jim není dovoleno vstoupit a počítá se spíše s jejich návratem do vlasti. V případě asimilačního modelu je sice vstup do nové společnosti poměrně jednoduchý a rychlý, cenou je ale určitá ztráta svého jazyka, kulturních specifik, sociálních rysů apod. Naopak multikulturální model podporuje odlišnost minority od majority při zachování stejných práv. Model staví na udržení svébytné menšinové identity a je proto nejdůležitějším přístupem z hlediska zachování a rozvíjení kulturních aktivit těchto skupin. Pokud bychom tedy měli brát v úvahu implementaci všech mezinárodních principů podpory národnostních menšin v určité zemi (viz část Legislativní rámec), multikulturální model je předpokladem pro plnohodnotné respektování minorit a jejich identity.

To, jak budou nakonec imigranti do společnosti začleněni, záleží nejen na jejich samotné vůli a na imigrační politice hostitelské země, ale také na dalších faktorech, jako je kulturní blízkost, geografická poloha, charakter dotčených národů apod. I když jsou ale imigranti adaptováni na nové prostředí, často dochází k opětovnému hledání vlastní identity a kultury, především u nových generací, tedy potomků imigrantů. Právě tato vůle k hledání, obnovení a pokračování svébytné identity je předpokladem pokračujícího kulturního života národnostních menšin.

Imigranti, kteří jsou dnes příslušníky menšin, se často po svém příchodu koncentrovali do určitých středisek, měst a urbanizovaných oblastí, protože větší koncentrace na jednom místě jim přinášela jednak lepší možnost čelit novému prostředí, xenofobii a rasismu, ale také jim přinášela více možností bydlení a práce. Až ve druhé vlně se většinou imigranti stěhují samostatně do dalších oblastí. Proto také můžeme i v oblasti kulturních aktivit hledat největší centra právě ve velkých městech a dalších konkrétních oblastech, kde je velká koncentrace příslušníků menšin.

2.1 Historie národnostních menšin v ČR

Přítomnost národnostních a etnických menšin na území dnešní České republiky byla v historii přirozeným jevem, stejně tak jako vzájemné prolínání kultur jednotlivých národů a etnik. Průzkum složení obyvatel dle národnosti se v českých zemích prováděl od roku 1880 a byl součástí soupisu obyvatel⁸. Jako kritérium příslušnosti byl ale po dlouhou dobu užíván jazyk, vazba na konkrétní národ se začala objevovat až po druhé světové válce.

V době první republiky zažila různá sdružení, spolky apod., mezi nimi i organizace národnostních menšin, velký rozvoj. V období protektorátu byla ale jakákoliv podobná činnost utlumena a ani po roce 1945 nebyl spolkový život obnoven. Práva příslušníků národnostních menšin prakticky neexistovala, stejně tak jako samotný pojem národnostní menšina. K největším národnostním menšinám v českých zemích patřila tradičně menšina německá, a to

⁸ Národní informační centrum pro mládež. *Menšiny – Historie národnostních menšin v ČR*. [online]. [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/mensiny-historie-narodnostnich-mensin-v-cr>

až do událostí po druhé světové válce, kdy byla velká část německého obyvatelstva odsunuta. Společnost tak byla po válce homogenizována a pro kulturní či společenský život národnostních menšin nebyl prostor.

Až ústava z roku 1960 povolila některým národnostem rozvíjet své kulturní aktivity prostřednictvím jednoho povoleného spolku pro každou národnost. Příslušníci polské, maďarské a ukrajinské národnosti se mohli vzdělávat ve svém jazyce, Romové byli ale považováni spíše za sociální skupinu a německé obyvatelstvo mělo být asimilováno, proto tyto dvě menšiny právo vlastního vzdělávání neměli. Národnostní politika, stejně tak jako většina ostatních záležitostí, byla řízena Ústředním výborem KSČ.

Po federalizaci ČSR byla uznána etnická individualita čtyř národností – polské, maďarské, německé, ukrajinské. V roce 1968 vzniklo Kulturní sdružení občanů německé národnosti a v roce 1969 byl založen Svaz Cikánů-Romů, kteří byli ale stále bráni jen jako sociální skupina. Jejich sdružení bylo o několik let později zrušeno, protože údajně bránilo asimilaci skupiny. Obyvatelé slovenské národnosti nebyli považováni za národnostní menšinu, stejně tak jako Češi na Slovensku.

Po roce 1968 začal být kladen větší důraz na národnostní politiku, v roce 1970 vznikla Rada pro národnost Vlády ČSSR, jejímž obsahem práce bylo naplňování kulturních práv národností, posilování internacionalismu a potírání nacionalismu. S radou spolupracovala také jednotlivá ministerstva a vše fungovalo pod dohledem KSČ a KSS. Každá národnost stále mohla mít jeden spolek, například Maďaři spolek Czmadok či Ukrajinci Osvitu. V přístupu k etnikům a národnostem měl být napodobován princip uplatňovaný v SSSR, problémem ale bylo především to, že vycházel z jiných historických a kulturních souvislostí a nemohl tak být použit u naprosto odlišných národnostních menšin v jiném prostředí.

V závěru 80. let přišel i konec národnostní politiky KSČ a celkové uvolnění atmosféry. Národnostní menšiny se připojily k revoluci a založily i své vlastní hnutí s názvem Porozumění, které se následně politicky angažovalo.

Po revolučním roce 1989 obnovily svou činnost některé spolky, zrušené předchozími režimy, a stejně tak v rámci boomu společenského a kulturního života vzniklo mnoho zcela nových organizací. Obnoveno bylo například Kulturní sdružení občanů německé národnosti či Klub Polski v Praze. Mezi nové organizace patřily Polský svaz kulturně osvětový, Svaz Maďarů žijících v českých zemích, Sdružení Ukrajinců a přátel Ukrajiny, Romská občanská iniciativa, Klub slovenské kultury, Společnost přátel Podkarpatské Rusi v ČR, Asociace řeckých obcí v ČR nebo Klub přátel Řecka. Příslušníkům ruské menšiny trvalo poměrně dlouho, než začali zakládat první organizace, a to i přes to, že se v mezidobí scházeli.

Součástí nově zformulované Listiny základních práv a svobod byla i část o národnostních menšinách, chybělo ale přesnější vymezení jak pojmů, tak práv. Důležitým milníkem proto bylo přijetí zmiňovaného zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. Ten mimo jiné předefinoval i instituci Rady vlády pro národnostní menšiny, původně působící pod názvem Rada vlády pro národnosti ČR.

3 Legislativní rámec

Problematika práv národnostních menšin je řešena jak na mezinárodní úrovni, tak v právním řádu České republiky, a to v řadě norem od Ústavy České republiky až po jednotlivé prováděcí vyhlášky. V této části bych ráda představila nejvýznamnější z nich.

3.1 Mezinárodní smlouvy

Pro oblast národnostních menšin mají význam především dvě mezinárodní smlouvy, a to Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin a Evropská charta regionálních či menšinových jazyků.

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin (dále jen „Rámcová úmluva“) platí od roku 1998 a patří mezi nejvýznamnější a nejobsáhlejší dokumenty v této oblasti. Jednotlivé státy implementují závazky obsažené v Rámcové úmluvě prostřednictvím své národní legislativy a vládní politiky. Hlavním cílem Rámcové úmluvy je dodržování a podporování úplné rovnosti osob příslušících k národnostním menšinám, a to ve všech oblastech života, společně s přijetím podmínek, které umožňují vyjádření, zachování a rozvíjení svébytné kultury a identity.

Nejdůležitější principy Rámcové úmluvy jsou podle materiálu Sekretariátu Rámcové úmluvy následující⁹ z hlediska národnostní kultury zejména podpora podmínek usnadňujících zachování a rozvoj kultury, náboženství, jazyka a tradic; podpora svobody shromažďování, sdružování, vyjadřování, myšlení, svědomí a náboženství; přístup k médiím a jejich využívání; jazyková svoboda; účast v hospodářském, kulturním a společenském životě; účast ve veřejném životě a zákaz nucené asimilace menšin.

Rámcová úmluva nedefinuje pojem národnostní menšina, protože obecná definice nebyla schválena všemi státy. Rámcová úmluva tak ponechává prostor, aby státy stanovily samy, jaké skupiny obyvatel se bude úmluva týkat, selekce ale musí být provedena v dobré víře a v souladu s danými principy. Některé články Rámcové úmluvy mají ale širší působnost než jen na určitou skupinu obyvatel.

Legislativně je v České republice úmluva implementována prostřednictvím v této kapitole zmiňovaných zákonů.

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků (dále jen „Evropská charta“) je na rozdíl od Rámcové úmluvy zaměřena jen na problematiku menšinových jazyků, jak napovídá její název. Cílem je především to, aby zúčastněné státy přijaly opatření na ochranu a uchování menšinových jazyků a na ochranu práva občanů tyto jazyky užívat. Každý stát definuje jazyky na svém území, kterých se Evropská charta týká, a určí články, které chce uplatňovat.

⁹ Vláda České republiky. *Rámcová úmluva na ochranu národnostních menšin*. [online]. [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcovka_letak.pdf

Evropská charta nabyla účinnosti v roce 1998, u nás byla ratifikována v roce 2006 s účinností od roku 2007. V ČR se Evropská charta týká polštiny v okresech Frýdek-Místek a Karviná, slovenštiny na území celého státu (oboje chráněno ustanoveními části II a III), a dále romštiny a němčiny (ustanovení části II).

Evropská charta rozlišuje pojmy regionální či menšinové jazyky (tradičně užívané menšinou na určité části území a odlišné od úředního jazyka) a dále neteritoriální jazyky (nespojované s určitým územím). Pojmy nezahrnují dialekty a jazyky migrantů.

Důraz je kladen zejména na uznání daných jazyků, podporu užívání, respektování daného území, kde se jazyk užívá, poskytování vhodných forem a prostředků pro výuku a studium regionálních nebo menšinových jazyků, podporu výuky na různých stupních školství, užití daného jazyka ve styku s veřejnými orgány, šíření informací v jazycích menšin, kulturu v jazycích menšin, zpřístupnění kulturních děl v jazykových mutacích atd.

Mezi další mezinárodní smlouvy, které se oblasti národnostních menšin dotýkají, patří Úmluva o odstranění všech forem rasové diskriminace, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod. Mezinárodními orgány, které se zabývají ochranou menšin, jsou zejména Organizace spojených národů, Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě a Rada Evropy.

3.1.1 Bilaterální smlouvy

Druhým typem mezinárodních právních závazků týkajících se menšin jsou bilaterální smlouvy se sousedními státy. Jedná se především o smlouvy a dohody s okolními zeměmi, tedy Slovenskem, Německem, Polskem, Ruskem a Chorvatskem¹⁰, které se dotýkají národnostních menšin vztahujících se k těmto zemím. Smlouvy se nejčastěji zabývají oblastí sousedských vztahů, spolupráce v různých sférách, kulturou, školstvím a vědou.

3.2 Český právní řád

3.2.1 Ústavní zákony

V **Ústavě ČR** je možné nalézt spíše základní principy demokratického státu, které se ale dotýkají i otázky národnostních menšin. V preambuli dokumentu je deklarováno, že občané České republiky budou budovat, chránit a rozvíjet Českou republiku „jako vlast rovnoprávných, svobodných občanů, kteří jsou si vědomi svých povinností vůči druhým a zodpovědnosti vůči celku, jako svobodný a demokratický stát, založený na úctě k lidským právům a na zásadách občanské společnosti“¹¹. Dále článek 6 hlavy první stanovuje, že „politická rozhodnutí vycházejí z vůle většiny vyjádřené svobodným hlasováním. Rozhodování většiny dbá ochrany menšin.“¹²

¹⁰ Vláda České republiky. Bilaterální smlouvy. [online]. [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/bilateralni-dokumenty-16094/>

¹¹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹² Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Součástí ústavního pořádku je také **Listina základních práv a svobod** (dále jen „Listina“), která vymezuje práva národnostních menšin podrobněji. Článek 3 hlavy první říká, že *„základní práva a svobody se zaručují všem bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení. Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.“*¹³ Svoboda sdružování se, která se dotýká i národnostních menšin, je zaručena článkem 20 hlavy druhé. Přímou problematiku národnostních a etnických menšin se týká hlava třetí. Článek 24 uvádí, že *„příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu“*.¹⁴ Podle článku 25 se etnickým a národnostním menšinám zaručuje *„všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích“*. Podrobnosti pak upravuje příslušný zákon (zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů). Druhý odstavec článku 25 Listiny zajišťuje též právo na vzdělání v jazyce menšiny, užití jazyka v úředním styku a právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin.

Vzhledem k tomu, že národnostní menšiny se často také pojí s odlišným než většinovým náboženstvím, lze brát v potaz i ustanovení článků 15 a 16 hlavy druhé Listiny, které pojednávají o svobodě náboženského vyznání.

Nutno opět podotknout, že v době vzniku Listiny ještě nebyl legislativně definován pojem národnostní nebo etnická menšina, jedná se tedy spíše o obecné vymezení.

3.2.2 Specifické právní normy

Menšinový zákon

Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, dále jen „**Menšinový zákon**“, se zabývá vymezením základních pojmů týkajících se národnostních menšin, stanovením jejich práv a působnosti veřejných orgánů ve vztahu k nim.

Podle § 2 odst. 1 je národnostní menšina definována jako *„společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo“*¹⁵, jak již bylo zmíněno v kapitole o vymezení národnostních menšin. Aby se občan ČR stal příslušníkem národnostní menšiny, musí projevit přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti. Podle

¹³ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹⁴ Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

¹⁵ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

zákona ale orgány veřejné správy žádnou evidenci příslušníků těchto národnostních menšin nevedou.

Příslušníci národnostních menšin se mohou sdružovat jak v národnostních organizacích, tak v politických uskupeních. Podrobná pravidla pak upravuje zvláštní právní předpis (dříve to byl zejména zákon č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, který ale nahradil zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník).

Podle § 6 Menšinového zákona mají národnostní menšiny právo se aktivně podílet na kulturním, společenském a hospodářském životě a angažovat se ve veřejných záležitostech, především těch, které se týkají daných menšin. Podle druhého odstavce mohou národnostní menšiny toto právo vykonávat zejména prostřednictvím zřizovaných výborů pro národnostní menšiny a Rady vlády pro národnostní menšiny. Více viz kapitola 4 – Institucionální zajištění práv národnostních menšin.

Co se týče záležitostí užití jazyka národnostních menšin, zákon přisuzuje národnostním menšinám právo užívat své jméno a příjmení v jazyce menšiny. Stejně tak mohou národnostní menšiny v určitých případech žádat o označení obce, v níž žijí, jejích částí, ulic, jiných veřejných prostranství, označení budov orgánů veřejné správy a volebních místností v jazyce menšiny. Příslušníci národnostních menšin mohou užívat jazyk své menšiny v úředním styku a před soudy a mají právo na zveřejnění oznámení o době a místě konání voleb a na další informace pro voliče v jazyce národnostních menšin. Všechny tyto podmínky dále upravují zvláštní zákony.

Užití menšinového jazyka se týká i vzdělávání. Příslušníci mají právo na výchovu a vzdělávání ve svém mateřském jazyce ve školách, předškolních zařízeních a školských zařízeních. Mohou zřizovat soukromé školy s vyučovacím jazykem národnostní menšiny nebo s výukou jazyka národnostní menšiny jako vyučovacímho předmětu nebo soukromá předškolní zařízení a soukromá školská zařízení.

Pro tuto práci je stěžejní § 12, který pojednává o právu na rozvoj kultury národnostních menšin. Je zde definováno, že příslušníci národnostních menšin mají **právo na zachování a rozvíjení svého jazyka, kultury a tradic a na jejich respektování**. Důležitý je druhý odstavec, který hovoří o státní podpoře: „*Stát vytváří podmínky pro zachování a rozvoj kultury, tradic a jazyků příslušníků národnostních menšin, které tradičně a dlouhodobě žijí na území České republiky; podporuje zejména programy zaměřené na divadla, muzea, galerie, knihovny, dokumentační činnost a další aktivity příslušníků národnostních menšin. Za tím účelem poskytuje dotace ze státního rozpočtu; podmínky a způsob poskytování dotací stanoví vláda nařízením.*“¹⁶

Stejně tak mají národnostní menšiny právo na rozšiřování a přijímání informací ve svém jazyce. Tato oblast, tedy periodický i neperiodický tisk a rozhlasové a televizní vysílání v jazycích menšin, je také podporována státem a ten poskytuje na tyto účely dotace.

¹⁶ Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Nařízení vlády upravující poskytování dotací

Druhým specifickým právním předpisem je nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. V první části jsou definovány způsoby, kterými se dotace poskytuje, náležitosti vyhlašování dotačních řízení, podávání žádostí, jejich hodnocení, podmínky poskytnutí a použití dotací a další formální náležitosti. Druhá část nařízení se spíše zaměřuje na cíle a oblasti podpory, typy projektů a další.

3.2.3 Související právní normy

Mezi další zákony, které se dotýkají problematiky národnostních menšin, patří jednak zákony, na které odkazují Menšinový zákon a Nařízení vlády č. 98/2002 Sb., jednak zákony upravující běžné záležitosti, které se týkají i národnostních menšin. Z hlediska sdružování, kultury, angažovanosti menšin, využití jazyka menšin na úrovni úřední komunikace, užití názvů v jazyce menšiny apod. jsou důležité zejména následující zákony:

- zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník;
- zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.;
- zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.;
- zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.

Dále jsou to zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací (antidiskriminační zákon), zákony upravující pobyt cizinců, zejména zákon č. 217/2002 Sb., změna zákona o pobytu cizinců, zákona o cestovních dokladech a zákona o azylu, příslušné volební zákony a další.

Pro oblast vzdělávání a šíření informací v jazycích menšin (která je významná i pro šíření informací o kultuře a kulturních aktivitách menšin) jsou důležité především následující zákony:

- zákon č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů;

- zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon);
- zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Z hlediska kultury je také důležitý zákon č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, který hovoří o rovném přístupu k poznávání a využívání movitého kulturního dědictví v oblasti muzeí a galerií.

4 Institucionální zajištění práv národnostních menšin

O problematiku národnostních menšin se starají instituce na různých úrovních, tedy orgány státní správy, samosprávy i jednotlivé menšinové organizace.

Na úrovni Parlamentu je v Poslanecké sněmovně vytvořen přímo Podvýbor pro národnostní menšiny Výboru petičního, v Senátu je tato oblast zahrnuta do kompetence Výboru petičního, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu.

Podle Menšinového zákona je při Vládě ČR zřízena Rada vlády pro národnostní menšiny (dále jen „Rada vlády“) jako poradní a iniciativní orgán pro otázku národnostních menšin. Rada je nejméně z poloviny tvořena zástupci národnostních menšin, navržených organizacemi příslušníků národnostních menšin, a dále zástupci orgánů veřejné moci. V čele Rady vlády stojí ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu.

Náplní práce Rady vlády je podle Menšinového zákona zajištění přípravy opatření vlády, která se týkají práv národnostních menšin, vyjadřovat se k návrhům zákonů, návrhům nařízení vlády a k opatřením týkajícím se práv příslušníků národnostních menšin před jejich předložením vládě, připravovat pro vládu souhrnné zprávy o národnostní situaci v České republice (každoročně je připravována Zpráva o situaci národnostních menšin v ČR), připravovat pro vládu, ministerstva či jiné správní úřady doporučení k zajištění potřeb příslušníků národnostních menšin (především v oblasti vzdělávání, kultury, médií, menšinového jazyka) a spolupracovat s orgány územní samosprávy při praktickém zabezpečování národnostní politiky státu. Rada vlády je tak spíše hlavně monitorovacím a konzultačním orgánem a slouží jako mediátor mezi jednotlivými národnostními menšinami, resp. jejich organizacemi, a zástupci státní správy a samospráv.

Další podrobnosti o principech činnosti Rady vlády, jejím složení a jmenování jednotlivých členů jsou obsaženy ve Statutu Rady vlády pro národnostní menšiny. Pod hlavičkou Rady vlády také vznikají další výbory a pracovní skupiny pro konkrétní záležitosti. Nyní s platnými statuty působí Výbor Rady vlády pro dotační politiku a Výbor Rady vlády pro spolupráci s orgány samosprávy. Pro romskou menšinu je speciálně zřízena Rada vlády ČR pro záležitosti romské menšiny. Ta se zabývá zejména koordinací integračních aktivit jednotlivých institucí ve vztahu k romské menšině a je poradním a iniciačním orgánem vlády pro problematiku

romské menšiny. Jejím předsedou je také ministr pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu, činnost rady opět upravuje příslušný statut.

Ze strany státní správy patří mezi další instituce týkající se národnostních menšin zejména příslušná ministerstva, jejichž činnost je podpořena poradními sbory, zřizovanými při ministerstvech. Pro oblast kultury je to především Ministerstvo kultury, dále Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které se na poli národnostních menšin primárně zabývá oblastí vzdělávání v jazycích národnostních menšin. Národnostních menšin se dotýkají i další ministerstva, například z hlediska integrace (především romské menšiny) Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Činnost orgánů samosprávy v záležitostech národnostních menšin je zakotvena i v Menšinovém zákoně. Podle něj se krajské úřady a obecní úřady obce s rozšířenou působností ve svém správním období starají v oblasti národnostních menšin především o integraci příslušníků romské komunity do společnosti a výkon jejich práv. Podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, je obcím uloženo za určitých podmínek zřizovat výbor pro národnostní menšiny (v obcích, kde žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české). Zřizované výbory v praxi řeší například záležitosti týkající se dvojjazyčných názvů v obci (názvy ulic v jazyku menšiny apod.), podporu místních spolků, spolupodílí se na komunitním plánování apod. Ne všechny obce, ač tuto povinnost mají, ale výbory zřizují, a to buď proto, že není o tuto funkci zájem nebo nejsou prostředky. Většinou jsou výbory zřizovány v obcích s menšinou slovenskou, polskou nebo německou. V roce 2014 byl podle Zprávy o situaci národnostních menšin¹⁷ zřízen výbor ve 47 obcích.

Statutární města mají též povinnost dle zvláštních podmínek vytvářet výbor, ze zákona se ale tato povinnost nyní týká jen Karviné, Brna a Chomutova. Dobrovolně zřizují výbor nebo jiné poradní orgány i další města (např. Liberec, Plzeň), případně alespoň pozici koordinátora či poradce (např. České Budějovice, Havířov). Některá města, jako třeba Děčín nebo Teplice, nevytvářejí žádnou pozici ani orgán pro národnostní menšiny.

Kraje se řídí stejnou povinností jako obce, ovšem dle zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb. Výbory zřizuje kraj Karlovarský, Moravskoslezský, Ústecký a Hlavní město Praha. Ostatní kraje zřizují podobné funkce, například Jihomoravský kraj Radu národnostních menšin jako poradní orgán, Královéhradecký kraj Komisi pro lidská práva, ostatní kraje podobné komise. Některé kraje mají navíc i funkci koordinátora pro národnostní menšiny.

Kancelář prezidenta nemá v oblasti národnostních menšin přímou kompetenci a styk s národnostními menšinami tak řeší jen v běžných záležitostech.

¹⁷ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

Poslední úrovní institucionálního zajištění jsou samotné organizace národnostních menšin, ve většině případů se jedná o spolky, transformované z původních občanských sdružení. Jejich sdružování se nově řídí zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, kde jsou podmínky definovány v obecném režimu, bez speciálního zaměření na národnostní menšiny. Nově evidují tyto organizace rejstříkové soudy, které ale nevedou žádný registr organizací dle toho, zda se jedná o organizaci národnostní menšiny. Pro zjištění přesného počtu organizací zabývajících se menšinami by bylo proto nutné projít stanovy všech registrovaných, tedy přes 70 tisíc položek.

5 Podpora kulturních aktivit národnostních menšin

5.1 Finanční podpora

Finanční nástroje na podporu kulturních aktivit národnostních menšin můžeme stejně jako v případě institucionální opory hledat na několika stupních. Bylo by sice příhodné začít na mezinárodní úrovni, kde se oblasti menšin dotýkají zejména evropské strukturální fondy, ty se ale nezabývají přímo kulturou národnostních menšin, nýbrž řeší spíše sociální rozměr této problematiky (například Evropský sociální fond, který podporuje neinvestiční projekty pro různé znevýhodněné skupiny obyvatel), proto se práce zabývá jen českým prostředím. V oblasti státní správy jsou to příslušná ministerstva, především Ministerstvo kultury a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, dále pak v rovině samospráv jednotlivé kraje, statutární města a obce. Za jistý způsob podpory ze strany státu lze považovat například i daňové úlevy platné pro neziskové organizace, které národnostní menšiny často za účelem rozvoje kulturních aktivit zakládají. Poslední úrovní jsou soukromé zdroje.

Role podpory národnostně menšinové kultury je zmiňována i ve Státní kulturní politice České republiky na léta 2015-2020 s výhledem do roku 2025. Konkrétně tento dokument pojednává o tom, že „*předmětem podpory bude rovněž rozvoj etnické kultury a projekty směřující k odbourávání předsudků, rasismu a xenofobních postojů. Implementace výše uvedeného bodu bude zajištěna v rámci speciálních dotačních řízení, jakými jsou výběrové dotační řízení na podporu integrace příslušníků romské menšiny a výběrové dotační řízení na podporu kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice.*“¹⁸ Podle plánu implementace této státní kulturní politiky by měly být v příštích letech navyšovány dotace ze strany Ministerstva kultury na aktivitu národnostních menšin.

5.1.1 Státní podpora

Stěžejní institucí podpory národnostně menšinové kultury ze strany státu je již zmíněné Ministerstvo kultury. Vzhledem k citované koncepci kulturní politiky ministerstvo každoročně podporuje kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin prostřednictvím

¹⁸ Ministerstvo kultury ČR. *Státní kulturní politika na léta 2015-2020 s výhledem do roku 2025*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2015--2020--s-vyhledem-do-roku-2025-252032/>

jak dotačního programu zaměřeného přímo na tuto oblast, tak i dalších grantových programů zaměřených primárně na jiné činnosti či obecně na různé kulturní aktivity, ve kterých mohou žádat ale i menšinové organizace. Přímo o otázku kulturních aktivit národnostních menšin se stará Odbor regionální a národnostní kultury, významným odborem s velkým objemem finančních prostředků je Odbor médií a audiovizí, dále se obecně kulturních projektů nejen národnostních menšin dotýkají i programy například Odboru umění, literatury a knihoven a další.

Program Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR vyhláší ministerstvo od roku 1993. Pro poskytování dotací z tohoto programu je důležité nařízení vlády č. 98 ze dne 20. února 2002, kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity. Za účelem sledování a vyhodnocování potřeb národnostních menšin na poli kultury a především hodnocení přihlášených projektů v tomto programu byla v roce 2002 také zřízena Komise pro kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin. Komise je poradním orgánem věcně příslušného náměstka a jejími členy jsou zástupci uznaných národnostních menšin, které deleguje Rada vlády a pro které je také program určen.

Výběrové dotační řízení je zaměřeno na projekty zabývající se následujícími oblastmi¹⁹:

- umělecké aktivity;
- kulturně vzdělávací a výchovné aktivity;
- studium a rozborů národnostní kultury a lidových tradic;
- dokumentace národnostní kultury;
- ediční činnost;
- multietnické kulturní akce (směřující mimo jiné např. k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie).

V rámci programu je možné žádat o finanční prostředky na neinvestiční účely, zejména na osobní náklady, cestovné, materiálové náklady, nájemné, propagaci apod. spojené s daným projektem, a to do výše 70 % celkových nákladů projektu. Z dotace nelze hradit investice, běžný provoz organizací, honoráře účinkujících umělců (ale například honoráře přednášejících lze hradit), pohoštění a podobné výdaje.

Nutno podotknout, že na přidělování dotace národnostním menšinám nemá vliv počet jejich příslušníků, ale kvalita předkládaných projektů.

Podle výroční zprávy Ministerstva kultury za rok 2014 bylo v tomto roce v rámci programu předloženo celkem 74 projektů od 57 žadatelů. Podpořeno bylo nakonec 58 projektů celkovou částkou 7 942 tis. Kč. V roce 2015 bylo rozděleno celkem 7 835 tis. Kč, z celkových 71

¹⁹ Vláda ČR. *MK podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin a podpora integrace romské komunity*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dotace/mk-podpora-kulturnich-aktivit-prislusniku-narodnostnich-mensin-a-podpora-integrace-romske-komunity-3365/>

předložených projektů bylo podpořeno 59 projektů²⁰. Na rok 2016 bylo schváleno celkem 8 007 tis. Kč, a to 55 projektům z celkem 72 předložených projektů²¹.

Tabulka v příloze č. 1 ukazuje souhrn financování ze zmíněného dotačního programu Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v ČR za léta 2002 až 2014 po jednotlivých národnostních menšinách. Přehled vychází z výročních zpráv Ministerstva kultury za příslušná léta, částky jsou uvedeny v tisících Kč. Položka ostatní zahrnuje ostatní spolky a multietnické akce, položka jiné pak zahrnuje další subjekty (mimo spolky). Běloruská a vietnamská národnostní menšina patří mezi oficiálně uznané národnostní menšiny až od roku 2013, první žádosti o dotace v rámci tohoto programu byly proto podány až na rok 2014.

Jak vyplývá z tabulky, nejvíce finančních prostředků bylo na kulturní aktivity národnostních menšin přiděleno v letech 2003-2009, v dalších letech pak měl objem financí spíše sestupnou tendenci. Mezi žadatele s nejvyššími částkami přidělovaných finančních prostředků stabilně patří slovenská, polská a romská národnostní menšina.

Dále bylo v roce 2014 v gesci Odboru regionální a národnostní kultury v rámci jiných dotací přidělena organizacím menšin celková částka 145 tis. Kč, v roce 2015 to bylo celkem 150 tis. Kč²².

Příslušníci národnostních menšin mohou samozřejmě žádat i v jiných programech, které jsou určeny obecně pro různé oblasti kulturních aktivit. Například z programu na profesionální umění byl v roce 2014 podpořen Respect world music festival. Dále bylo v roce 2014 v rámci jiných programů Ministerstva kultury na aktivity příslušníků národnostních menšin, podporu multikulturality a lidských práv rozděleno 494 tis. Kč²³, v roce 2015 se jednalo o 493 tis. Kč²⁴. Kromě toho například v roce 2015 obdržela chorvatská menšina od Odboru investic a veřejných zakázek dotaci 8 351 710 Kč na rekonstrukci objektu v Jevišovce, ve kterém bude sídlit Muzeum moravských Chorvatů.

Mezi další programy Ministerstva kultury, které se dotýkají různých jiných oblastí aktivit národnostních menšin, patří Program podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích

²⁰ Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2015*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocnizprava-ministerstva-kultury-za-rok-2015-3212.pdf

²¹ Ministerstvo kultury ČR. *Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin – výsledky 2. kola hodnocení na rok 2016*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/granty-a-dotace/vysledky-2016/2--kolo-hodnoceni-274288/>

²² Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2015*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocnizprava-ministerstva-kultury-za-rok-2015-3212.pdf

²³ Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2014*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocnizpravy/default.htm>

²⁴ Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2015*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocnizprava-ministerstva-kultury-za-rok-2015-3212.pdf

národnostních menšin. Tento program se zaměřuje na periodický tisk vydávaný v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin a na provozování rozhlasového nebo televizního vysílání v jazycích národnostních menšin či v převážné míře v jazycích národnostních menšin. Opět lze poskytnout dotace do 70 % výše nákladů. Dotaci na vydávání periodického tisku je možné přidělit jen těm titulům, které splňují podmínky zákona č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů. Výběrové dotační řízení je určeno vydavatelům periodického tisku národnostních menšin, který není ziskový a není smluvně distribuován do prodejní sítě mimo území České republiky, vydávaný titul musí být veřejně dostupný pro občany České republiky, příslušníky národnostních menšin i většinovou společnost. Lze proplácet pouze materiálové, výrobní a režijní náklady spojené s vydáváním národnostně menšinových tiskovin a distribuční náklady na rozšiřování těchto tiskovin po odečtení předpokládaných příjmů z prodeje titulu a s přihlédnutím k cenám obvyklým na trhu. V případě rozhlasového a televizního vysílání musí být projekty zaměřeny na výrobu jednotlivých pořadů nebo cyklu pořadů v příslušném jazyce národnostní menšiny nebo pořadů o národnostních menšinách a řídit se zákonem č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Tento program patří mezi dotační tituly s největším objemem poskytovaných finančních prostředků, například v roce 2015 byl objem finančních prostředků poskytnutých v rámci tohoto programu 22 282 500 Kč²⁵, což je mnohem více ve srovnání se samotným programem na podporu kulturních aktivit národnostních menšin. Na rok 2016 byly schváleny dotace projektům v celkové výši 20 850 000 Kč²⁶.

Nepřímo jsou kulturní aktivity národnostních menšin podporovány i ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. To se z hlediska národnostních menšin zabývá zejména vzděláváním v jazycích národnostních menšin, multikulturní výchovou a podporou integrace příslušníků národnostních menšin, především mládeže, to vše je ale důležité i pro rozvoj národnostně menšinové kultury, kterou právě rozvoj jazykových dovedností podporuje. Dále například z Programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy jsou v modulu B podporovány i vzdělávací aktivity pro příslušníky národnostních menšin, které mohou zahrnovat také výuku tradic, písní, tanců, návštěvy

²⁵ Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2015*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocní-zprava-ministerstva-kultury-za-rok-2015-3212.pdf

²⁶ Ministerstvo kultury ČR. Média a audiovizí. *Vyhlášení výběrového dotačního řízení v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšina pro rok 2016*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-vyberoveho-dotacniho-rizeni-v-programu-podpory-rozsirovani-a-prijimani-informaci-v-jazycich-narodnostnich-mensina-pro-rok-2016-471.html>

kulturních akcí v jazycích národnostních menšin apod.²⁷, které mohou být základem pro další rozvoj kultury národnostních menšin.

Programy pro národnostní menšiny kromě ministerstev vyhláší i Úřad vlády, konkrétně program Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, ten se ale zabývá jen problematikou národnostně menšinových jazyků, jak je z názvu patrné.

5.1.2 Podpora ze strany samospráv

Aktivita národnostních menšin jsou kromě sektoru státní správy podporovány i jednotlivými kraji, městy a obcemi. Zpráva o situaci národnostních menšin²⁸ uvádí souhrnné výdaje samospráv na podporu aktivit národnostních menšin, bohužel je ale nerozděluje podle jednotlivých činností (kultura, vzdělávání, jazyky apod.), proto jsou v této části uvedeny jen celkové údaje o podpořených projektech národnostních menšin. Je pravděpodobné, že některé samosprávy podporují i další projekty národnostních menšin, a to v rámci jiných vyhlášených programů, které ale nejsou primárně zaměřené na menšiny.

V roce 2014 bylo z rozpočtu krajů podpořeno 116 projektů národnostních menšin celkovou částkou 8 380 900 Kč, což je o milion korun méně než v roce 2013. V roce 2015 ale přidělená částka projektům národnostních menšin vzrostla na 11 690 tis. Kč²⁹. Největší skupinou žadatelů jsou příslušníci polské a romské menšiny, dále jsou často předkládány různé multinárodnostní projekty.

Jako příklad můžeme uvést Jihomoravský kraj, který každoročně vyhláší Dotační program pro činnost národnostních menšin. Dle aktuálních údajů byly v roce 2015 jednotlivým projektům přiděleny celkem 2 mil. Kč³⁰.

Statutární města rozdělila v roce 2014 na celkem 111 projektů celkovou částku 6 830 745 Kč³¹, v roce 2015 byla celková částka v podobné výši, a to 6 630 844 Kč³². Nejčastějšími žadateli byli romská menšina (52 projektů), pořadatelé multinárodnostních projektů a polská menšina.

Hlavní město Praha vyhláší každoročně dotační řízení s názvem Celoměstské programy podpory národnostních menšin na území hl. m. Prahy, v jehož rámci je pro kulturu menšin důležitý program č. 1: Prezentace národnostních kultur v hl. m. Praze - kulturní, společenská

²⁷ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

²⁸ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

²⁹ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015. Pracovní verze ze dne 20. 4. 2016. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2016.

³⁰ Jihomoravský kraj. Portál Jihomoravského kraje – Rada pro národnostní menšiny. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.kr.jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=195775&TypeID=1>

³¹ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

³² Ministerstvo kultury ČR. Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015. Pracovní verze ze dne 20. 4. 2016. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2016.

a osvětová činnost národnostních menšin. Podle posledních údajů z roku 2015 bylo na předložené projekty přiděleno celkem 6 610 tis. Kč³³.

V obcích bylo za rok 2014 souhrnně přerozděleno 3 416 224 Kč na 120 projektů³⁴, což je o 800 tis. méně než v předchozím roce, v roce 2015 činila celková částka 3 189 981 Kč³⁵, tedy opět méně než v předchozím roce 2014. Finanční prostředky byly přiděleny především na kulturní a vzdělávací projekty, největším předkladatelem žádostí byla polská menšina (105 projektů v roce 2014 a 125 projektů ze 131 podpořených projektů v roce 2015).

Jak je ze souhrnných údajů vidět, největšími příjemci podpory byly žadatelé polské a romské národnostní menšiny a dále pořadatelé multinárodnostních akcí. Podpora se tak týká zejména oblasti Moravskoslezského kraje, kde je nejvíce příslušníků polské národnostní menšiny, a dále samospráv s větší koncentrací příslušníků romské národnostní menšiny (severní Čechy). Dalšími velkými centry jsou hlavní město Praha a Jihomoravský kraj, resp. město Brno.

5.1.3 Privátní zdroje

Mezi možné soukromé zdroje financování patří bezpochyby vlastní zdroje organizací národnostních menšin (většinou spolků), tedy výnosy z vlastní činnosti, členské příspěvky apod., a dále pak příspěvky od fyzických osob, firem a jiných neziskových organizací.

Nemusí se jednat jen o finanční podporu, ale také o služby (například provedení služeb zdarma či za sníženou cenu, poskytnutí prostor k užívání apod.), dobrovolnictví či poskytnutí zboží, materiálu apod. U národnostních menšin se často jedná o dary osob a firem, které jsou s danou národností nějakým způsobem spřízněny.

5.2 Podpora sdružování národnostních menšin a prezentace kultury

Pro kulturní život národnostních menšin není důležitá jen legislativní a finanční podpora, ale také vytvoření vhodných podmínek a prostředí pro prezentaci kultury, umožnění sdružování a podpora mezikulturního dialogu. V předchozích kapitolách je popsáno teoretické zázemí problematiky menšin a podpory kulturních aktivit a financování, nyní bych se ráda více zaměřila na fungování v praxi.

5.2.1 Podpora sdružování, kulturních aktivit menšin a jejich prezentace

Mnoho kulturních aktivit je vyvíjeno jen v rámci menšinových spolků či dané menšinové komunity, což je důležité zejména pro rozvoj a udržení vlastních zvyků, tradic a svébytné

³³ *Koncepce politiky hl. m. Prahy ve vztahu k národnostním menšinám na období 2015-2020*, pracovní verze ze září 2015.

³⁴ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

³⁵ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015*. Pracovní verze ze dne 20. 4. 2016. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2016.

kulturní identity. Neméně významná je ale také prezentace národnostní kultury veřejnosti, mezikulturní dialog a spolupráce menšin na vytváření přirozeného multietnického prostředí. Tyto aktivity pak v ideálním případě vedou k obohacování kulturní rozmanitosti společnosti, poznávání kultur a prevenci konfliktů a nedorozumění.

Jedním způsobem, jak aktivity menšin podporovat a zprostředkovávat, je prostřednictvím nestátních neziskových organizací a institucí založených za tímto účelem. Druhým je pořádání multikulturních a multinárodnostních festivalů, akcí, seminářů, představení apod.

5.2.2 Multikulturní instituce

Dům národnostních menšin, o.p.s.

Jedinečnou institucí pro národnostní menšiny je Dům národnostních menšin, o.p.s. (dále jen „DNM“) v Praze. Idea založení podobné instituce byla rozpracována již v devadesátých letech, avšak projekt nebyl z důvodu majetkových sporů o vybranou nemovitost dokončen. V roce 2000 byla myšlenka znovu obnovena a plán na zřízení DNM byl přiřazen k projektu vytvoření prostor pro aktivity dětí a mládeže pod záštitou Odboru školství mládeže a tělovýchovy Magistrátu hlavního města Prahy (dále jen „MHMP“). DNM byla udělena výjimka, aby prostory mohly sloužit národnostním menšinám, a ne jen výhradně dětem a mládeži majoritní společnosti. Následovalo podrobné rozpracování projektu na přestavbu přidělené budovy ve Vocoletově ulici v Praze, kvůli majetkovým sporům mohly ale práce začít až v roce 2006 a DNM tak byl pro veřejnost otevřen v červnu 2007.

Původně byl DNM začleněn pod příspěvkovou organizaci MHMP Centrum sociálních služeb Praha, v roce 2009 byl ale vyčleněn a transformován do podoby obecně prospěšné společnosti s tím, že nemovitost má ve vlastnictví MHMP. Organizace je řízena ve spolupráci s několika odbory MHMP, Komisí Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin jakožto poradním orgánem Rady hl. m. Prahy a konečné slovo má jako rozhodující orgán Rada hl. m. Prahy³⁶. Ze strany národnostních menšin se na organizaci podílí zástupci národnostních menšin ve výše zmíněné komisi a jednotlivá sdružení menšin.

Primárním cílem DNM je naplňování společenských, kulturních a vzdělávacích potřeb národnostních menšin³⁷. DNM má napomáhat porozumění mezi národnostmi a přispívat k prevenci možných předsudků vůči některým národnostem a etnikům a konfliktům majoritní společnosti s nimi, podporovat spolupráci menšin, vzdělávání dětí, mládeže i dospělých z řad národnostních menšin, poskytovat zázemí pro jejich aktivity, napomáhat řešení problémů národnostních menšin a hledat další možnosti spolupráce a podpory do budoucna.

Provoz DNM je financován z dotací MHMP a je oprávněn žádat i o další dotace na konkrétní projekty z Celoměstského programu podpory aktivit národnostních menšin na území hl. m.

³⁶ Dům národnostních menšin. *DNM Praha: Historie domu*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/O-NAS/Historie>

³⁷ *Koncepce politiky hl. m. Prahy ve vztahu k národnostním menšinám na období 2015-2020*, pracovní verze ze září 2015.

Prahy. Podle výročních zpráv³⁸ tvoří z celkových výnosů DNM většinou více než dvě třetiny financí dotace od MHMP, zbytek prostředků je potřebné zajistit z jiných zdrojů. V posledních letech byl DNM ve ztrátě. DNM má jednoho stálého zaměstnance na plný úvazek, a to ředitele Mgr. Jakuba Štědrone. Ostatní pracovníci jsou zaměstnání na jiné druhy pracovních úvazků nebo spadají do působnosti správce DNM, Centra sociálních služeb Praha.

V DNM nyní sídlí zástupci 11 národnostních menšin (bulharské, maďarské, německé, polské, romské, ruské, rusínské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské), a to spolky, které byly společně vybrány se zástupci jednotlivých národnostních menšin a které dlouhodobě a prokazatelně vyvíjejí svoji činnost. Některé národnostní menšiny zde mají více zástupců, některé organizace v průběhu let skončily a byly nahrazeny jinými. DNM poskytuje organizacím národnostních menšin zdarma prostory pro jejich kanceláře, organizace platí jen spotřebované služby. Dále mohou národnostní menšiny za minimální ceny využívat prostor DNM a jeho služeb. Do budoucna je počítáno i s prostory pro nově uznané národnostní menšiny.

V DNM jsou pravidelně pořádány různé akce národnostních menšin, a to od představení, koncertů, výstav, setkání, vzdělávacích programů, folklorních večerů, doprovodných programů výstav, až po semináře, workshopy, přednášky, konference apod. Taneční a pěvecké soubory menšin také mívají v prostorech DNM své pravidelné zkoušky. Pro všechny tyto aktivity je v DNM k dispozici velký sál, kavárna, výstavní síň, knihovna a zasedací místnost, a to včetně technického vybavení k zapůjčení. Z akcí roku 2014 lze zmínit například Setkání Kulturního sdružení občanů německé národnosti ČR, Řecký večer, Česko-mongolský den, Slovenskou výstavu, Bulharskou školu, Klub cestovatelů po Rusku, Boros Illona – výstavu obrazů maďarské autorky, část programu festivalu Khamoro nebo konferenci Slovo 21. DNM se také zapojil do Pražské muzejní noci. Ve spolupráci s menšinami vede DNM knihovnu s literaturou v jazycích národnostních menšin a vzdělávací centrum. Pravidelně vychází newsletter DNM, který informuje nejen o dění v budově, ale také se snaží o osvětu v oblasti menšin. Nejvíce kulturních akcí je pořádaných v období první poloviny roku, přes léto pak většinou nastává útlum aktivit a DNM je v tomto období využíván jen částečně.

Co se týče plánů do budoucna, rádi by se podle Mgr. Štědrone se svými aktivitami dostali i mimo prostory DNM tak, aby akce byly otevřenější a směřovaly více směrem k majoritní společnosti. V roce 2017 bude DNM slavit 10 let od svého vzniku a k této příležitosti jsou v DNM plánovány multikulturní slavnosti.

Podle Mgr. Jakuba Štědrone³⁹, ředitele DNM, nenastávají ve spolupráci s národnostními menšinami žádné zásadní problémy. Mezi nejaktivnější patří slovenská, ruská a ukrajinská, dále také řecká a rusínská národnostní menšina. Příslušníci národnostních menšin jsou podle J. Štědrone dnes poměrně dobře integrováni a adaptováni na české

³⁸ Dům národnostních menšin. *DNM Praha: Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/O-NAS/Vyrocní-zpravy>

³⁹ Rozhovor s Mgr. Jakubem Štědrone, ředitelem Domu národnostních menšin, o.p.s., ze dne 9.3.2016.

podmínky (myšleno tradiční příslušníky menšin, ne nově příchozí cizince), výjimku tvoří pouze romská národnostní menšina, ve které se vyskytují problémy především sociálního charakteru. Mezi jednotlivými národnostními menšinami a jejich organizacemi panují povětšinou dobré vztahy, nevyskytují se žádné konkurenční boje (například v rámci DNM) a menšiny se často navzájem podporují. Rozkol ale nastává uvnitř jednotlivých komunit, kde se objevují historicky hluboce zakořeněné problémy, které jsou příčinou konfliktů a neshod v současnosti. Často si také konkurují jednotlivé organizace v rámci určité národnostní menšiny, což je nejvíce patrné například u slovenské menšiny, která má největší počet organizací. Podle J. Štědrone patří slovenská komunita mezi nejvíce rozhádané národnostní menšiny, kdy se konflikt dostává až do té roviny, že se různé spolky a skupiny nemohou účastnit stejné kulturní akce. Podobně je podle jeho názoru nesoudržná i bulharská menšina, naopak mezi nekonfliktní a dobře spolu navzájem vycházející patří organizace řecké národnostní menšiny.

Z hlediska systému a stavu materiální i nehmotné podpory kulturních aktivit národnostních menšin se J. Štědroň domnívá, že Česká republika je například oproti Slovensku velmi pokročilá a aktivity podporuje velkým dílem. Například Francie nemá žádný podobný systém podpory národnostních menšin, v Německu systém sice existuje, ale uznávané jsou jen opravdu tradiční menšiny, například Dánové v severním Německu. Česká republika je tak podle něj v tomto ohledu velmi specifická a pokročilá.

Co se týče vztahu majority a minority, v České republice nejsou podle J. Štědrone významnější problémy v přístupu k národnostním menšinám (s výjimkou romské menšiny), faktem ale je, že česká společnost stále není příliš zvyklá na jinakost a rozlišuje „my a oni“. Tato skutečnost je zřejmě zakořeněna v období komunistického režimu, kdy byla společnost značně homogenizována a nebyl zde prostor pro odlišnost. Až v současné době je na vzestupu multikulturní společnost a přibývá také zájem o multinárodnostní aktivity. Otázkou však zůstává, jaký vliv na vnímání národnostních menšin, multikulturality a také nově přibývajících příslušníků menšin z řad nově příchozích cizinců bude mít současná uprchlická krize, která, jak se zdá, podněcuje spíše xenofobní nálady.

Další organizace a instituce

Protože je DNM jedinečnou institucí svého druhu, je těžké nalézt další organizace a instituce, které by se alespoň v podobné míře zabývali problematikou národnostních menšin. Většinou se jedná spíše o různá centra, která se ale zabývají spíše sociálním rozměrem problematiky národnostních menšin, zejména co se týče romské menšiny. Dále existuje mnoho neziskových organizací, které se zabývají zejména integrací migrantů a příslušníků menšin, lidskými právy, prevencí xenofobie, rovnými příležitostmi, problematikou uprchlíků, vzděláváním, radami migrantům v běžném životě apod. Z regionálních institutů lze zmínit například Integrační centrum Praha, Diecézní charity v různých městech republiky, Kabinet multikulturní výchovy v Jihomoravském kraji nebo Centrum multikulturního vzdělávání na

Vysočině. Z dalších organizací pak lze jmenovat třeba Organizaci na podporu integrace menšin nebo Sdružení pro integraci a migraci. Většina ze jmenovaných ale není zaměřena na kultur, v této oblasti funguje jen malé množství organizací, které by se zabývaly kulturními aktivitami napříč národnostmi. Jednou z mála přímo na kulturu zaměřených organizací je například Multikulturní centrum Praha.

Organizace zakládané přímo samotnými příslušníky národnostních menšin budou popsány v kapitole Popis národnostních menšin v ČR a jejich aktivit.

5.2.3 Presentace a šíření menšinové kultury

Presentace menšinové kultury napříč národnostmi nejčastěji probíhá formou tanečních a pěveckých vystoupení, ukázek tradic, zvyků a dalších specifíků kultury či prostřednictvím národnostní gastronomie, a to většinou na různých festivalech, událostech a setkáních. Kromě nehmotné kultury je v menší míře prezentována i kultura hmotná, zejména prostřednictvím výstav či muzejních expozic (například Muzeum moravských Chorvatů v Jevišovce).

Akcemi pořádanými v rámci jednotlivých národnostních menšin se zabývá následující kapitola, zde bych ráda popsala nejdůležitější eventy, festivaly a další komunikační cesty, kterými je šířena a prezentována kultura více národnostních menšin najednou.

Mezi nejvýznamnější akce patří festival Praha srdce národů, Babylonfest, Prolínání kultur v Karviné, Den menšin Jihomoravského kraje nebo Mezinárodní folklorní festival Strážnice. Dny národnostních menšin pořádají i další města a obce, například Kuřim, Hodonín nebo Třinec. Z dalších multikulturních akcí lze jmenovat například pražský RefuFest, který je obecně zaměřený na prezentaci rozličných národností a kultur z celého světa, multikulturní festival Barevná devítka v Praze, Slezské dny v Dolní Lomné nebo Festival národnostních kultur v Orlové.

Praha srdce národů

Mezinárodní festival Praha srdce národů, pořádaný již od roku 1999, je údajně největší společnou akcí národnostních menšin v ČR⁴⁰. Festival je přehlídkou a oslavou pestrosti a rozmanitosti kultur různých světových národností, není striktně zaměřen jen na oficiálně uznané národnostní menšiny. Každoročně se tak v centru Prahy prezentuje přes 20 souborů z celého světa, součástí programu jsou ukázky hudby, tance, zpěvů (i duchovních), přehlídka krojů, výstavy, tvořivé dílny, řemesla a školy tance. Vyvrcholením je nejen galakonzert na závěr festivalu, ale také defilé všech souborů centrem Prahy. Pořadatelé festivalu jsou Asociace Limbora, z.s., Asociace Etnica, z.s. a hl. m. Praha, a to za podpory menšinových organizací. Finančně je festival zajišťován zejména z grantů, dotací a darů, největšími podporovateli jsou hl. m. Praha a Ministerstvo kultury.

⁴⁰ MF Praha srdce národů. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://prahasrdcenarodu.cz/>

Babylonfest

V roce 2015 se v Brně konal v pořadí osmý ročník Babylonfestu, který připravuje Výbor pro národnostní menšiny Zastupitelstva města Brna společně se zástupci národnostních menšin žijících na území Brna a TIC města Brna, p.o. Podle pořadatele je cílem festivalu „*široké veřejnosti ukázat tradiční lidovou kulturu, kterou si uchovávají jednotlivé menšiny, prezentovat život národnostních menšin ve městě Brně. Přínos tohoto jistě zajímavého projektu spatřujeme zejména ve vzájemné komunikaci, výměně zkušeností a vzájemném obohacení všech účastníků společného setkání národnostních menšin žijících ve městě Brně.*“⁴¹ Na programu festivalu jsou nejen taneční a hudební vystoupení menšinových souborů, ale také výstavy, sportovní turnaj, ochutnávka gastronomie nebo průvod městem. Festival je dotován především ze strany města Brna, Ministerstva kultury a sponzorských darů.

Prolínání kultur v Karviné

Festival Prolínání kultur patří spíše mezi menší regionální akce, existuje ale již 10 let a zařadil se tak mezi významné události národnostních menšin. Vzhledem k historii oblasti je zde nejvíce zastoupená polská menšina, aktivní jsou ale také menšiny židovská, německá, polská, slovenská, řecká a romská. Hlavním bodem programu jsou taneční a hudební vystoupení, doprovodně je prezentováno i lidové umění a gastronomie. Projekt je uskutečňován ve spolupráci s Výborem pro národnostní menšiny Zastupitelstva města Karviné a zástupci dotčených národnostních menšin a za finanční podpory Ministerstva kultury a Moravskoslezského kraje.

Den národnostních menšin Jihomoravského kraje

Prostřednictvím Dne národnostních menšin představují zástupci jednotlivých minorit jihomoravského regionu své národní tradice a folklor. Akce se koná každoročně v parku Lužánky v Brně, program je opětovně složen povětšinou z tanečních a hudebních vystoupení folklorních souborů národnostních menšin, sekundárně z ukázek publikační činnosti spolků a národnostní gastronomie. Událost pořádá Jihomoravský kraj ve spolupráci s Radou pro národnostní menšiny Jihomoravského kraje a financuje ji převážně z vlastního rozpočtu.

Mezinárodní folklorní festival Strážnice

Festival ve Strážnici je největší přehlídkou folkloru v České republice, pořádanou každoročně od roku 1946. Původně na festivalu účinkovaly jen tuzemské folklorní soubory, od roku 1957 je ale slavnost otevřena i pro zahraniční účinkující. Poslední červnový víkend se tak město Strážnice, areál zámku i skanzenu proměňují v místo setkávání kultur, rozličných tanců, písní, krojů, zvyků, tradic a řemesel. Počet návštěvníků festivalu se každý rok pohybuje v řádu tisíců (v roce 2015 to bylo 30 000 návštěvníků⁴²), a to jak přímo z regionu, tak i z celé republiky

⁴¹ Babylonfest. *O festivalu*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.babylonfest.cz/o-festivalu>

⁴² Ministerstvo kultury ČR. *70. ročník Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice 2015 skončil, branami festivalu prošlo rekordních 30 000 návštěvníků*. [online]. 29.6.2015 [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:

a zahraničí. Pro národnostní menšiny je nejdůležitější pořad Domovina, který je na programu festivalu každé dva roky a poskytuje prostor pro vystoupení folklorních souborů národnostních menšin. Pořadatelem MFF Strážnice je Národní ústav lidové kultury, který sídlí ve Strážnici. Na rozdíl od většiny výše zmíněných akcí je strážnický festival financován i ze vstupného, dále pak z pronájmu ploch, sponzorských darů a z rozpočtu Národního ústavu lidové kultury, který je příspěvkovou organizací Ministerstva kultury, tudíž se opět jedná o státní podporu.

Pro prezentaci kultury menšin je neméně důležitým prvkem také šíření informací o kulturních aktivitách tak, aby se tato sdělení dostala k co nejširší veřejnosti. Zprávy o různých kulturních událostech národnostních menšin i multinárodnostních akcích jsou šířeny především prostřednictvím samotných organizací, internetových kulturních portálů, sociálních sítí apod., pro tyto účely lze ale také využít prostor veřejnoprávních médií, která poskytují prostor pro témata týkající se národnostních menšin, jejich kulturního dění i společenského života.

Český rozhlas do vysílání zahrnuje pravidelné pořady pro národnostní menšiny a o nich (slovenský, polský, německý a romský pořad), dále nepravidelné příspěvky na aktuální témata, informace o akcích, událostech národnostních menšin, minulosti, kultuře, osobnostech, problémech apod. Příkladem je pořad Stretnutie o slovenské menšině, zabývající se tématy ovlivňujícími život Slováků v ČR a také společenským životem a kulturou, dále lze zmínit pořad My a oni, zaměřený na obraz soužití národnostních menšin s většinovým obyvatelstvem.

Také Česká televize se zabývá tématy národnostních menšin a údajně klade důraz na rozmanitost vysílaných pořadů. Mezi nejznámější patří pořad Babylon, magazín o životě národnostních menšin a cizinců u nás a Čechů v zahraničí, jehož součástí bývají i reportáže o kultuře národnostních menšin. Stejně tak bývají součástí zpravodajských pořadů reportáže z významných akcí, týkajících se národnostních menšin. Bohužel Česká televize zatím nenabízí širší programovou nabídku pořadů jak pro národnostní menšiny, tak o nich, což zdůvodňuje zejména tím, že pro výrobu více pořadů není dostatečné finanční a personální zázemí a vysílací prostor.

6 Popis národnostních menšin v ČR a jejich aktivit

V této části práce bych se ráda zaměřila na popis jednotlivých národnostních menšin, a to především jejich historie, charakteristiky komunit, počtu příslušníků, popis spolků a kulturních aktivit, které vyvíjejí. U každé národnostní menšiny je uveden počet osob, které se podle údajů ze sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 přihlásili k dané národnosti, a dále počet cizinců na území ČR se státní příslušností země, ke které se národnostní menšina vztahuje (s výjimkou romské, rusínské a židovské menšiny), a to za roky 2011 a 2014. Počet cizinců je uveden především proto, že některé národnostní menšiny (například vietnamská) mají jen malý počet příslušníků, kteří mají české občanství, ale většina komunity je tvořena cizinci, byť ti nejsou oficiálně ze zákona považováni za příslušníky národnostní menšiny. Pro úplnost je uvedeno i věkové rozmezí, kterého podle sčítání lidu, domů a bytů dosahuje největší část příslušníků dané národnostní menšiny. Dané výsledky sčítání ale bohužel nejsou přesným obrazem počtu příslušníků dané národnostní menšiny, a to jednak z důvodu, že údaj o národnostní příslušnosti nebyl povinný a proto se někteří lidé k dané národnosti ve sčítání nepřihlásili, ač se jinak například za příslušníky národnostní menšiny považují, a jednak proto, že výsledky sčítání zahrnují nejen občany ČR, ale také cizince, což výsledný počet zkresluje. Je proto pravděpodobné, že skutečné počty příslušníků menšin jsou někdy i mnohonásobně vyšší, například u romské menšiny, kde je rozdíl mezi deklarovaným a skutečným odhadovaným počtem zřejmě nejmarkantnější. U každé menšiny je také uveden přehled financování jejích aktivit tak, jak ho zástupci menšin uvedli ve své reflexi pro Zprávu o situaci národnostních menšin za rok 2014. Z této reflexe vychází i stručný popis problémů, se kterými se daná menšina potýká, a kooperace s jinými subjekty. Záměrně je zde vynechána řecká menšina, které se věnuji podrobněji v samostatné kapitole.

6.1 Běloruská národnostní menšina

Zástupci běloruské menšiny z tehdejšího občanského sdružení Pahonia podali žádost o oficiální začlenění mezi uznané národnostní menšiny v roce 2010, k přijetí pak došlo společně s vietnamskou menšinou v roce 2013. Ve sčítáních lidu, domů a bytů v letech 1991 a 2001 se k běloruské národnosti nikdo nepřihlásil, v roce 2011 to bylo ale již 2 013 osob (nejvíce v rozmezí 20-39 let)⁴³, neoficiální odhady mluví o minimálním počtu 4 tis. osob běloruské národnosti. V roce 2011 se na našem území nacházelo 4 199 cizinců s běloruskou státní příslušností, v roce 2014 pak 4 401 osob⁴⁴.

⁴³ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁴⁴ ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

Zmínky o kladných česko-běloruských vztazích a aktivitách pocházejí z 16. století, v Praze byla dokonce vytištěna první běloruská kniha, překlad Bible. V Praze se dnes také nachází pomník Dr. Francyska Skaryna, který za tiskem knihy stál a po kterém byly následně pojmenovány i některé běloruské organizace v ČR. Běloruská emigrace byla v době meziválečného Československa označována hromadně jako ruská nebo ukrajinská, přestože byla údajně třetí největší emigrantskou skupinou právě za Rusy a Ukrajinci⁴⁵. Bělorusové do Československa přicházeli v několika vlnách, zejména v první polovině 20. století. První vlna byla způsobená politickou situací v Bělorusku po krátkodobé nezávislosti Běloruska a následné bolševické okupaci a nástupem komunismu. V dalších vlnách následovali běloruští intelektuálové, vypovězení ze SSSR, dále lidé, kteří vycestovali sice legálně, ale už se nechtěli vrátit, další část pak přišla po rozdělení Běloruska mezi Polsko a SSSR. V meziválečné Praze se tehdy odehrával čilý život běloruské komunity, a to jak politický, tak i kulturní a společenský. Bělorusové zde zakládali své spolky (například Běloruská (Kryvická) kulturní společnost F. Skaryny) a vztahy s českými orgány byly na velmi dobré úrovni, někteří běloruští studenti dokonce dostávali stipendia na studia v Československu. V letech 1923 až 1945 v Praze sídlila běloruská exilová vláda. Bohužel se situace běloruské menšiny po druhé světové válce v souvislosti s příchodem a působením sovětských orgánů v Československu zhoršila a komunita byla prakticky zlikvidována. Život běloruské menšiny byl u nás utlumen, ti, kteří zbyli, se sdružovali spíše v ústraní. Bělorusko se stalo samostatnou republikou v roce 1991, vzhledem k současné politické situaci v zemi a autoritářské vládě prezidenta Běloruska Alexandra Lukašenka lze ale předpokládat, že nově příchozí imigranti z Běloruska opustili svou zemi z politických, ekonomických a lidskoprávních důvodů. Rozvoj aktivit této národnostní menšiny v ČR přišel v 90. letech. Sdružení Bělorusů České republiky Františka Skaryny uspořádalo počátkem 90. let kulturní program Bělorusové v Praze, v roce 1996 pak byl odkryt výše zmíněný památník. Organizace Člověk v tísni iniciovala v roce 1998 otevření Běloruského centra v Praze, v roce 1999 byla běloruskou umělkyní otevřena běloruská galerie Salameja a na filosofické fakultě Univerzity Karlovy je možné studovat i bělorusistiku.

Nejvýznamnějšími běloruskými svátky jsou pravoslavné Vánoce, pravoslavné dušičky (24. dubna), Den vítězství (9. května), Den nezávislosti Běloruska (3. července), Den říjnové revoluce (7. listopadu), a také katolické Vánoce. Při příležitosti těchto svátků pořádá menšina své vlastní oslavy, zábavy, akce pro děti apod.

Vzhledem k tomu, že Bělorusové jsou oficiálně uznanou národnostní menšinou jen krátkou dobu, není zatím příliš podkladů pro zhodnocení jejich kulturního a obecně spolkového života, protože například o dotace pro národnostní menšiny mohou Bělorusové žádat teprve tři roky. Stejně tak existuje vzhledem k velikosti komunity zatím jen malé množství běloruských spolků. Mezi nejvýznamnější patří Osvětový spolek Skaryna, o.s., organizace Pahonia, dále sdružení studentů Svobodné Bělorusko, o.s., již zmíněné Běloruské centrum pod

⁴⁵ Vláda ČR. *Běloruská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/beloruska-mensina-108869/>

záštitou organizace Člověk v tísni, Svaz Bělorusů v zahraničí a Občanské Bělorusko. Organizace Skaryna a Pahonia se zabývají mimo jiné sdružováním příslušníků menšiny a vyvíjením kulturních aktivit, Pahonia také publikační činností, cílem spolku Skaryna je šíření informací o Bělorusku, jeho kultuře, tradicích, jazyku apod. Zbytek organizací se zabývá spíše otázkami lidských práv a politickou situací v Bělorusku.

Ještě před oficiálním přijetím za národnostní menšinu prezentovali Bělorusové svou kulturu v Česku na různých národnostních akcích, například na festivalu Praha srdce národů, v DNM v Praze běloruská menšina také občasně pořádala své akce, například Běloruský večer v roce 2011 apod. Mezi nejvýznamnější uváděné akce v roce 2014 patřily oslavy Vánoc (Kaliady), retrospektiva filmů běloruského režiséra Jurije Chaščavatského, oslavy Dne Běloruské lidové republiky, oslava běloruského lidového svátku Kupalle s tradičním posezením u ohně, tancem a grilováním, koncert kapely Stary Olsa věnovaný 500. výročí bitvy pod Oršou, setkání s Pavlem Seviaryncem - slavným běloruským politikem, talentovaným spisovatelem a bývalým politickým vězněm (autor knihy Miluji Bělorusko, na kterou byla mimo jiné poskytnuta dotace) nebo expozice Nestabilní svět běloruského malíře Adase Kaluty.

Zástupci běloruské menšiny neuvádí žádné problémy v životě komunity, ani ve vztahu k orgánům veřejné správy či ostatním národnostním menšinám. Nutno podotknout, že údaje poskytnuté běloruskou menšinou pro potřeby reflexe menšin jsou velmi strohé.

Podle reflexe běloruské národnostní menšiny ve Zprávě o situaci národnostních menšin za rok 2014 vyvíjela největší činnosti především organizace Pahonia, vztahy v komunitě i s ostatními národnostními menšinami byly dobré. V roce 2014 čerpali zejména dotace uvedené v tabulce⁴⁶.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Pahonia	Kulturní aktivity příslušníků národnostních menšin	Ministerstvo kultury	100 000
	Vydávání a publikace časopisu Krivyja v České republice		34 000
	Běloruská víkendová základní škola v Praze	Ministerstvo mládeže, školství a tělovýchovy	66 000
	Prezentace běloruské kultury v hl. m. Praze	Magistrát hl. m. Prahy	70 000
	Překlad do češtiny a vydání knihy Miluji Bělorusko		50 000
Celkem	320 000		

Tabulka 1 Financování aktivit běloruské menšiny

⁴⁶ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

Za rok 2015 zástupci běloruské menšiny ještě nedodali požadované informace pro reflexi národnostních menšin.

V roce 2011 se podle sčítání lidu, domů a bytů přihlásilo k bulharské národnosti celkem 4 999 osob, z toho nejvíce ve věku 30-50 let⁴⁷. V tomtéž roce zde bylo evidováno 7 435 cizinců bulharské státní příslušnosti, v roce 2014 pak podle posledních údajů 10 058 osob⁴⁸.

Obecně nejsou Bulhaři považováni za konfliktní menšinu a ani ředitel DNM, Mgr. Jakub Štědroň, neuvádí žádné významnější problémy s působením komunity v domě.

Aktivity bulharské menšiny si kladou za cíl především zachování, prezentaci a rozvoj národnostní identity, kultury, tradic, tanců a hudby, bulharského jazyka a umožnění sdružování příslušníků. Mezi nejvýznamnější bulharské svátky patří Baba Marta (1. března), státní svátek Bulharska – osvobození zpod osmanské nadvlády (3. března), pravoslavné

⁴⁸ ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

38

Velikonoce, Den slovanských věrozvěstů (24. května), Den sjednocení Východní Rumelie s Bulharským knížectvím (6. září), Den nezávislosti (22. září), Nikulden (první týden v prosinci) a pravoslavné Vánoce. Mezi další oblíbené slavnosti se řadí svátek vína Trifon zarezan, slavený v únoru, nebo masopust. U příležitosti těchto svátků jsou většinou pořádány různé slavnosti, zábavy, akce pro děti i dospělé, koncerty, výstavy apod.

Mezi největší organizace patří Asociace bulharských spolků v ČR, z.s., která má několik regionálních poboček. Bohužel webové stránky organizace nejsou příliš přehledné a některé odkazy jsou zřejmě již nefunkční, některé webové stránky vůbec neexistují, navíc názvy nejsou jednoznačné a sjednocené, není proto jasné, které organizace patří pod jednu asociaci a které fungují samostatně. Všechny mají ale v podstatě stejnou náplň činnosti, a to vyvíjení jak vlastních kulturních a společenských aktivit, udržování tradic a zvyků a rozvoj bulharského jazyka, tak i spolupráci s dalšími sdruženími a menšinami, včetně přeshraniční spolupráce s Bulharskem. Samostatně pak zřejmě stojí Bulharský kulturně osvětový klub v Praze. Spolupracuje s různými dalšími sdruženími a pořadateli událostí na regionální i celorepublikové úrovni, například se podílí na festivalu Praha srdce národů.

Dále lze jmenovat například Bulharskou kulturně osvětovou organizaci Sv. Cyrila a Metoděje, která se taktéž věnuje kultuře a vzdělávání, spolupracuje s dalšími cyrilometodějskými spolky v Evropě, vede vlastní archiv aktivit bulharské menšiny v ČR apod. Mezi další podobné spolky patří spolek Vazražďane (který mimo jiné vydává časopis Balgari), Bulharský klub Plzeň, Sdružení pro Bulharsko, o.s., Bulharská beseda a Bulharská pravoslavná obec v ČR, která se zabývá aktivitami zejména v oblasti bulharského pravoslavného náboženství.

Významný je pražský Spolek Zaedno, který kromě pořádání kulturních, vzdělávacích a společenských událostí také spolupracuje s dalšími organizacemi a národnostními menšinami, vede vlastní taneční soubor Bulgari a vydává bulharský časopis Kamarádi. V posledních letech vzrůstá i mezi Čechy obliba oslav bulharského svátku Trifon zarezan, který Spolek Zaedno každoročně pořádá v Praze.

Dále v ČR fungují i samostatné bulharské taneční soubory, mezi nimi především brněnské soubory Pirin a Kytka. Soubor Pirin vznikl v Brně roku 2001 a členská základna nezahrnuje jen Bulhary, ale také Čechy a Slováky. Soubor se účastní významných festivalů a událostí nejen v rámci republiky, ale také v zahraničí.

Mezi nejvýznamnější akce roku 2014 patřily kromě oslav státních a pravoslavných svátků (v Praze slaveny zejména prostřednictvím klubu Vazražďane, a to v prostorech DNM) také Dny bulharské kultury, sobotní škola Vazražďane pro děti z bulharské menšiny nebo krajanské setkání v Mikulčicích.

Co se týče financování aktivit bulharské menšiny, v roce 2014 bylo rozdělení finančních prostředků bulharským organizacím podle reflexe menšin ve Zprávě o situaci národnostních menšin⁵⁰ následující:

Organizace	Účel	Dárce	Dotace (v Kč)
Státní správa			
Bulharská kulturně osvětová organizace v ČR	Roden glas	Ministerstvo kultury	464 000
Vazraždane	Časopis Bulgari		678 000
	Dny bulharské kultury		89 000
	Klub Vazraždane		90 000
Pirin	Uchování bulharské kultury		52 000
	Výuka bulharských tanců	Ministerstvo mládeže, školství a tělovýchovy	62 000
Spolek Zaedno	Kamarádi		500 000
Celkem	1 935 000		
Samospráva			
Vazraždane	Klub Vazraždane	Magistrát hl. m. Prahy	30 000
	Dny bulharské kultury		40 000
Spolek Zaedno	Trifon Zarezan		55 000
Pirin	Uchování bulharské kultury	Jihomoravský kraj	24 000
	Výuka bulharských tanců		27 000
	Provozní náklady v oblasti kultury	Magistrát města Brna	10 000
	Rozvoj bulharské kultury a folkloru		35 000
Celkem	221 000		

Tabulka 2 Financování aktivit bulharské menšiny

Spolupráci s orgány státní správy a samosprávy hodnotí menšina v reflexi jako velmi dobrou, v některých případech až nadstandardní, stejně tak kooperaci s ostatními menšinami, zejména

⁵⁰ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

na společných multinárodnostních projektech a akcích. Jednotlivé organizace se nepotýkaly s žádnými zásadními problémy, kontinuálně ale řeší nedostatek financí na aktivity menšiny a také absenci vhodných prostor pro činnost.

6.3 Chorvatská národnostní menšina

K chorvatské národnosti se podle sčítání lidu v roce 2011⁵¹ přihlásilo 1125 osob, nejvíce jich bylo v rozmezí 20-59 let. Z hlediska pobytu cizinců s chorvatskou státní příslušností na českém území se zde v roce 2011 nacházelo celkem 2 487 lidí, v roce 2014 celkově 2 613 osob⁵².

Chorvaté se v největší vlně na české území dostali v 16. a 17. století, kdy většina prchala před osmanskou expanzí směřující na balkánský poloostrov. Nově příchozí se usídlili především na Moravě v okolí Mikulova, kde vznikaly celé chorvatské vesnice, z nichž se ale do 20. století udržely v zásadě jen tři, a to Nový Přerov, Dobré Pole a Jevišovka. Chorvatské vesnice si většinou udržovaly svou svébytnou kulturní identitu i jazyk, obyvatelé byli silně soudržní a hrdí na svůj původ a od svého okolí se odlišovali i dalšími znaky, například specifickými kroji. Původně byl v regionu silný německý vliv, po vzniku samostatného Československa se ale začaly i chorvatské děti učit česky a žít více v české kultuře. V době německé okupace byli ale Chorvaté opět germanizováni, někteří museli narukovat do wehrmachtu. Po skončení druhé světové války byla většina příslušníků chorvatských vesnic z různých důvodů odsunuta (kolaborace s Němci, vztah k Titovi, bohatství), majetek byl konfiskován a část menšiny se tak rozptýlila do ostatních obcí, především na severní a střední Moravě, kde byli více asimilováni.

Novodobí migranti do Česka přišli především v důsledku válečného konfliktu v 90. letech, někteří také z ekonomických nebo studijních důvodů.

Hlavní chorvatské svátky jsou Velikonoce, Den boje proti fašismu (22. června), Den státnosti (25. června), Den vítězství a díkuvzdání (5. srpna), Nanebevzetí Panny Marie (15. srpna), Den nezávislosti (8. října) a Vánoce. Aktivita chorvatské menšiny zahrnují zejména oslavy těchto svátků, udržení kultury a tradic apod., mezi hlavní činnosti ale také patří prezentace, propagace a uchovávání tradiční kultury moravských Chorvatů, a to prostřednictvím muzejních expozic, krátkodobých výstav, přednášek apod.

⁵¹ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁵² ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

S přihlédnutím k malému počtu příslušníků chorvatské menšiny a jejich rozptýlenosti je i méně organizací zřizovaných touto národnostní menšinou. Mezi hlavní patří Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, jehož posláním je „mj. udržovat kontakty mezi členy komunity, pečovat o zachování jejich tradic a kultury, rozličnými aktivitami podporovat zájem o tematiku u mladších generací a také snažit se o zmírnění následků morálních a majetkových křiv, způsobených chorvatské menšinou komunistickým režimem“⁵³. Tento spolek také spolupracuje s Radou vlády ČR pro národnostní menšiny a organizuje mnoho vlastních projektů, jejichž záměrem zejména v posledních letech je aktivace zájmu mladé generace chorvatské menšiny. V roce 2015 se zaměřoval především na přípravu projektů Chorvatského domu v Jevišovce a Muzea moravských Chorvatů tamtéž. V Praze působí Chorvatský kulturní klub Praha, regionálně také Národopisný spolek Pálava, který ale není organizací chorvatské menšiny, nýbrž se jejími aktivitami jen zabývá.

V roce 2014 byly podle reflexe chorvatské menšiny vedeny Sdružením občanů chorvatské národnosti v ČR zejména různé projekty, mezi nimi dokumentace osudů a jazyka chorvatské národnostní menšiny, Chorvatský kulturní den v Jevišovce nebo divadelní představení Umučení sv. Vavřince v Jevišovce.

Zástupci chorvatské menšiny si cení kladné spolupráce s orgány jak státní správy, tak i samosprávy, díky jejichž podpoře může být mimo jiné rekonstruován Chorvatský dům. Spolupráci s ostatními menšinami také vidí jako bezproblémovou, například kulturních dnů v Jevišovce se účastní i zástupci německé menšiny. Jako největší problém celé menšiny ale vidí Chorvaté v tom, že byli po druhé světové válce odsunuti do vesnic po celé republice a dnes jsou tak roztroušeni na velkém území, což ztěžuje spolupráci, sdružování a komunitní život.

Financování aktivit chorvatské menšiny podle reflexe ve Zprávě o situaci národnostních menšin⁵⁴ shrnují uvedené tabulky.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR	Dokumentace chorvatské menšiny	Ministerstvo kultury	170 000
	23. chorvatský kulturní den		180 000
	Rozšíření slovníku moravské chorvatštiny o užití slov ve větách	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	150 000
Celkem	8 851 710		
Samosprávy			

⁵³ Moravští Chorvati. *Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.moravstichorvati.cz/home/sdruzeni-obcanu-chorvatske-narodnosti-v-cr>

⁵⁴ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR	23. chorvatský kulturní den	Obec Jevišovka	30 000
Soukromé zdroje			
Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR	23. chorvatský kulturní den	Soukromý dárc	50 000
	Aktivity menšin	Zahraniční zdroje	268 000
Celkem	318 000		

Tabulka 3 *Financování aktivit chorvatské menšiny*

Kromě finančních prostředků uvedených v tabulce také Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR získalo dotaci ve výši 8 351 710 Kč na Část I. etapy rekonstrukce Muzea moravských Chorvatů v Jevišovce ze strany Ministerstva kultury, Odboru investic a veřejných zakázek.

6.4 Maďarská národnostní menšina

V roce 2011 se ve sčítání lidu k maďarské národnosti přihlásilo 8 920 osob, nejvíce ve věku 30-79 let⁵⁵. Zajímavý je vývoj cizinců s maďarskou státní příslušností na českém území, v roce 2011 to bylo 839 osob, v roce 2014 ale již celkem 2 300 osob⁵⁶. Odhad zástupců maďarské menšiny hovoří až o 19-20 tis. osobách s maďarskou národností⁵⁷.

V průběhu dějin často docházelo k interakci maďarského i českého národa, přesto byl ale počet příslušníků maďarské menšiny na českém území až do první světové války v podstatě zanedbatelný. První větší vlna maďarské emigrace přišla v důsledku vzniku Československa a podepsání Trianonské mírové smlouvy v roce 1920, kdy se na československém území ocitl velký počet osob maďarské národnosti. Část z nich se přesunula do českých měst a Praha se stala centrem maďarské menšiny. Podle prvorepublikového zvyku u nás působilo mnoho maďarských spolků i politických stran. Po druhé světové válce měli být maďarští obyvatelé na základě Benešových dekretů taktéž odsunuti, k tomu ale nedošlo a nakonec byla jen část obyvatel maďarské národnosti ze Slovenska přesídlena do českého pohraničí, které bylo prázdné. V druhé polovině 20. století do Česka přesídlilo také mnoho Maďarů žijících ve slovenské části Československa, a to za prací, studiem, lepšími životními podmínkami nebo

⁵⁵ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁵⁶ ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

⁵⁷ Vláda ČR. *Maďarská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/maarska-narodnostni-mensina-16115/>

za rodinou, která zde již žila. Stejně tak počátkem 21. století přicházejí Maďaři do Česka povětšinou za prací či studiem.

Mezi hlavní maďarské svátky patří Den boje za svobodu (15. března), Velikonoce, slavnosti seslání Ducha Svatého (15. – 16. května), den sv. Štěpána (20. srpna), Den Maďarské republiky (23. října), Svátek všech svatých (1. listopadu) a Vánoce. Podobně jako u nás jsou tedy maďarské svátky vázány na události spojené s historií země nebo katolickými svátky a mnoho kulturních a společenských událostí menšiny se pojí právě s jejich oslavami. Mimo to příslušníci menšiny pořádají různé akce spojené s prezentací kultury, tanců, hudby, tradic apod., výstavy a přednášky a vydávají i svá vlastní periodika v maďarštině.

Jednou z největších maďarských organizací u nás je Svaz Maďarů žijících v českých zemích, který má své regionální pobočky v Praze, Brně, Lovosicích, Olomouci, Ostravě, Plzni a Teplicích. Svaz vznikl v roce 1990 a věnuje se zejména rozvoji a podpoře maďarské kultury, vzdělávání příslušníků menšiny, rozvoji jazyka, vydávání časopisu Pražské zrcadlo a dalším oblastem života maďarské menšiny v Česku. Mezi další organizace, které se zabývají jinou problematikou maďarské menšiny, patří Coexistentia-Soužití – Maďarská sekce, Česko-maďarská obchodní komora, Spolek maďarských lékařů v ČR, Společnost Artura Görgeyho, Nadace Rákóczi, Spolek Iglice v Praze, pražský spolek Maďarské reformované církve, a dále dva studentské spolky, a to Spolek Endre Adyho v Praze a Spolek Ference Kazinczyho v Brně. Fungují zde i taneční skupiny Körös a Nyitnikék a pěvecké soubory Csalogányok a MILLE DOreMI.

Nejdůležitější akce z hlediska kulturního života maďarské menšiny pořádá právě Svaz Maďarů žijících v českých zemích. Každý rok se konají Dny maďarské kultury – prezentace a šíření maďarské kultury v českém prostředí (v Praze, Brně, Ostravě, Teplicích a Lovosicích). Podle reflexe menšin pokračuje svaz v realizaci projektu Kulturní, informační a dokumentační činnost maďarské menšiny v ČR. Jednotlivé regionální pobočky Svazu také pořádají plesy a obdobné akce. Spolek Iglice se zaměřuje na maďarské děti a mládež, mimo jiné i na jejich kulturní a jazykový rozvoj. Při příležitostech různých akcí, národnostních festivalů a podobných událostí vystupují za maďarskou menšinu především výše zmíněné taneční a pěvecké soubory.

Maďarská menšina označuje spolupráci s orgány veřejné správy za bezproblémovou, především v Teplicích a Lovosicích pak jako nadstandardně dobrou. Stejně tak v rámci spolupráce s ostatními národnostními menšinami či subjekty nezmiňují žádné problémy, v Brně se Svaz Maďarů žijících v českých zemích podílel například na organizaci festivalu Babylonfest.

Podle reflexe národnostních menšin⁵⁸ žádal o příspěvky z veřejných zdrojů na svou činnost jen dvě organizace. Přehled financování uvádí následující tabulka.

⁵⁸ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Státní správa			
Svaz Maďarů žijících v českých zemích	Prágai Tükör (Pražské zrcadlo)	Ministerstvo kultury	1 034 000
	Kulturně informační a dokumentační činnost		700 000
	Dny maďarské kultury		231 000
Celkem	1 965 000		
Samospráva			
Svaz Maďarů OJ Praha	Folklorní soubor Nyitnikék	Magistrát hl. m. Prahy	15 000
	Kulturně informační a dokumentační činnost a Dny maďarské kultury		30 000
Spolek Iglice Egylet	Zpřístupnění maďarského jazyka a kultury		20 000
Svaz Maďarů OJ Brno	Dny maďarské kultury	Město Brno	45 000
	Kulturně informační a dokumentační činnost	Jihomoravský kraj	80 000
Svaz Maďarů OJ Ostrava	Kulturně informační a dokumentační činnost	Moravskoslezský kraj	70 000
	Dny maďarské kultury	Magistrát města Ostrava	50 000
Svaz Maďarů OJ Teplice	Kulturně informační a dokumentační činnost	Město Teplice	23 000
		Město Most	40 000
		Město Ústí nad Labem	10 000
		Ústecký kraj	30 000
Celkem	413 000		
Soukromé zdroje			
Svaz Maďarů	Prágai Tükör	Sponzoři	60 000
	Kulturní aktivity	Ministerstvo zahraničí MR	449 400
551 000			
Svaz Maďarů OJ Brno	Kulturně informační a dokumentační činnost	Dary	40 000
		Nadace Rákóczi	5 000
Celkem	1 105 400		

Tabulka 4 Financování aktivit maďarské menšiny

Jak vyplývá z tabulky, v rámci financování aktivit maďarské menšiny je výraznou položkou financování ze zahraničí, a to ze strany Ministerstva zahraničí Maďarské republiky. Další podstatnou položkou je dotace Ministerstva kultury. Ostatní kulturní projekty a činnost subjektů jsou pravděpodobně financovány jen ze soukromých zdrojů.

6.5 Německá národnostní menšina

Podle sčítání lidu z roku 2011 se k německé národnosti přihlásilo 18 658 osob⁵⁹, nejvíce ve věku 40-79 let, což je podstatně méně než v roce 2001, kdy byl celkový počet 39 tis. osob. Počet cizinců na území ČR s německou státní příslušností byl v roce 2011 celkem 15 763 osob, v roce 2014 pak 19 687 osob⁶⁰.

Německá menšina má na českém území několikasetletou tradici, první zmínky pocházejí ze 13. století, kdy německé obyvatelstvo přicházelo na pozvání českého panovníka hospodařit do zřídka osídleného českého pohraničí. Počet německého obyvatelstva na českém území v průběhu dalších staletí rostl, zejména v době Habsburské monarchie postupovala germanizace rychle, němčina byla užívána v úředním styku a vyšší vrstvy obyvatel často užívaly němčinu jako svůj hlavní jazyk či byly přímo příslušníky německé národnosti. Až s národním obrozením v 19. století začal český nacionalismus německý vliv vytlačovat a určitý boj mezi českým a německým přetrvával i po rozpadu Rakouska-Uherska. V době První republiky žila na českém území velice početná německá menšina, údajně dosahující počtu kolem 3 mil. příslušníků⁶¹. Vztahy mezi českým a německým národem se vyhroutily během druhé světové války a vyústily v poválečný odsun německého obyvatelstva zpět do jeho vlasti. Jednalo se především o pohraniční oblasti, ale vysídlováno bylo německé obyvatelstvo i z jiných částí republiky a měst. V zemi zůstali především ti, na které se při odsunech zapomnělo, nebo kteří byli prokazatelně antifašisté. Z obrovské menšiny tak zde zbyla jen malá část obyvatel, které bylo doporučeno se ke své národnosti raději příliš nehlásit a jazyk na veřejnosti neužívat, do budoucna se pak počítalo se s jejich asimilací. Stejně tak utichl i německý kulturní a spolkový život, německá národnostní menšina oficiálně neexistovala a neměla ani právo své děti vzdělávat v německém jazyce. Oficiálně byla národnostní menšina uznána v roce 1968, kulturní a společenský život německé menšiny byl ale plně obnoven až po roce 1989. Dnes žije nejpočetnější část německé menšiny v pohraničních oblastech. Nově

⁵⁹ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&eo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁶⁰ ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

⁶¹ Wikipedia. *Německá menšina v Česku*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A1_men%C5%A1ina_v_%C4%8Cesku

příchozí Němci, tedy cizinci s německou státní příslušností, do Česka směřují především ze studijních a pracovních důvodů a žijí hlavně ve velkých městech. Z vlastní zkušenosti mohu konstatovat, že v německých organizacích v ČR se často sdružují i nově příchozí Němci, kteří chtějí i v zahraničí zůstat ve styku se svou kulturou.

Němci slaví podobné křesťanské svátky jako české obyvatelstvo, tedy hlavně Velikonoce a Vánoce, na rozdíl od Čechů ale věnují více pozornosti oslavám i dalších katolických událostí jako jsou Nanebevzetí Ježíše Krista, Letnice, Boží tělo, Nanebevzetí panny Marie, Dušičky a Den pokání a modliteb. Kromě toho slaví také státní svátky jako je Den německé jednoty (3. října), Den reformace (31. října), potažmo rakouské svátky – Den státnosti (26. října), regionálně pak svátky sv. Ruperta nebo sv. Leopolda. U příležitosti těchto svátků se konají různé kulturní a společenské akce německé menšiny v Česku, záběr kulturních aktivit menšiny je ale mnohem širší a zahrnuje také taneční a pěvecké kroužky a skupiny, pořádání výstav, seminářů, koncertů, členové se také zajímají o historii menšiny, její vývoj na českém území a podílí se i na obnovách a opravách památek vztahujících se k německému obyvatelstvu. Nedílnou součástí snahy o uchování německého kulturního dědictví a identity je také zachování a rozvoj jazyka, a to především z toho důvodu, že část příslušníků tradiční německé menšiny (a zejména jejich potomci) se již v Česku prakticky asimilovala a němčinu nepoužívá.

Podle reflexe menšin⁶² se německá menšina sdružuje zejména ve dvou velkých organizacích, a to ve Shromáždění Němců v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, z.s. (dále jen „SN“) a ve Spolku Němců a přátel německé kultury v ČR, původně nazývaném Kulturní sdružení občanů německé národnosti v ČR (dále jen „KSONN“). Tyto dvě organizace spolu údajně dobře kooperují a do budoucna je uvažováno i o jejich sloučení. SN zastřešuje 23 samostatných německých organizací po celé republice a 14 setkávacích středisek, dohromady sdružují všechny organizace kolem 6 tis. členů, organizační struktura a vedení organizace jsou tak poměrně složité. Kromě toho SN zřizuje i dvě obecně prospěšné společnosti (Bohemia Troppau a Busow) a dále gymnázia a základní školy v Praze. SN mimo jiné vydává i německé periodikum LandesECHO (dříve Landeszeitung). Na podobném principu funguje i KSONN, které sdružuje 23 samostatných organizací, především v pohraničí a v Praze⁶³, a sídlí v pražském DNM. KSONN se zabývá pořádáním kulturních a společenských akcí německé menšiny, projekty na udržení svébytné německé kultury, tradic a zvyků, historií, spoluprací na výzkumech v oblasti témat týkajících se menšiny, organizováním zájezdů, spoluprací na vzdělávání atd.

Z dalších významných institucí lze jmenovat například Goethe Institut v Praze, jehož náplní činnosti je podpora a šíření německého jazyka a kultury a je také koordinátorem podobných

⁶² Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

⁶³ Kulturní sdružení občanů německé národnosti v ČR. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.kulturverband.com/>

poboček v regionu východní Evropy. Nutno ale zdůraznit, že Goethe Institut není organizací německé menšiny, ale institucí Spolkové republiky Německo. Institut se stará o výuku německého jazyka, pořádání jazykových zkoušek, vede také německou knihovnu, pořádá různé kulturní akce, filmová promítání, výstavy, literární besedy, přednášky, semináře apod., vydává publikace, zapojuje se do různých projektů a mnohé další.

Vzhledem k velkému počtu německých organizací sdružených v obou svazech je také každoročně mnoho akcí, které pořádají nebo kterých se účastní. Z kulturních akcí v roce 2014 (dle reflexe menšin) lze příkladem jmenovat Velký kulturní festival německé menšiny v Praze, oslavy Vánoc a Velikonoc v regionech, Česko-německé dny v Moravské Třebové (a jiných městech), Hřebečské přástky - 20. ročník Dnů česko-německé kultury, projekt Kulturní a společenské aktivity, zachování a rozvoj kultury německé menšiny v ČR nebo účast na folklorních a národnostních festivalech jako je například Praha srdce národů. Regionální organizace pořádaly kulturně-poznávací zájezdy, návštěvy divadel, výstavy, přednášky, oslavy apod.

Na úrovni spolupráce s ostatními menšinami, organizacemi a orgány veřejné správy nevykazuje menšina žádné problémy, stejně tak v soužití s majoritní společností. Poměrně aktivní jsou zástupci menšiny (především KSONN) také v DNM v Praze a spolupráce je bezproblémová. S ostatními menšinami nebyly realizovány žádné společné projekty. Jako problém v rámci samotné německé menšiny označují příslušníci podle reflexe fakt, že je tato menšina územně roztržštěná a její příslušníci stárnou (a mladí nemají vždy aktivní zájem o činnost). Z hlediska financování svých aktivit kritizují způsob poskytování finančních příspěvků organizacím německé menšiny v ČR ze strany Německa, které se zaměřilo jen na určité organizace. Zástupci obou zmíněných největších organizací poukazují také na nedostatečné financování aktivit národnostních menšin a také na stále malé přijetí minorit většinovou společností, což podle jejich názorů může zlepšit informační kampaň upozorňující na tuto problematiku. Dále podporují novelu menšinového zákona tak, aby byly integrovány i ostatní národnostní menšiny, které nyní nejsou oficiálně uznané.

Aktivity německých organizací jsou financovány jak z veřejných prostředků ČR, tak ze soukromých zdrojů (mimo jiné Česko-německý fond budoucnosti) a z velké části také z příspěvků ze zahraničí, především ze strany Ministerstva vnitra SRN, Ministerstva zahraničí SRN a Velvyslanectví SRN. Následující tabulkový přehled na základě financování uvedeného v reflexi⁶⁴ ukazuje především financování ze strany české státní správy a samospráv, bohužel soukromé zdroje a částky příspěvků ze SRN nejsou uvedeny, nelze tedy určit, jak významné tyto položky jsou.

⁶⁴ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Státní správa			
Shromáždění Němců (SN), Hřebečsko - Moravská Třebová	Hudba a kultura spojuje – 20. ročník Dnů německo-české kultury	Ministerstvo kultury	73 000
SN, Praha	Velké setkání německých svazů v ČR 2014		260 000
	Vydávání novin Landeszeitung		1 122 000
Kulturní sdružení občanů německé národnosti, Praha	Kulturní a společenské aktivity, zachování a rozvoj kultury německé menšiny v ČR		60 000
	Pěvecký soubor Kraslice		30 000
Svaz Němců – region Chebsko, Cheb	Vydávání časopisu Eghaländ Bladl		71 000
	Vandrující Chebští muzikanti		23 000
Celkem	1 639 000		
Samospráva			
KSONN Vratislavice	Celoroční činnost	MěÚ Vratislavice	1 000
KSONN Mladé Buky		MěÚ Mladé Buky	8 000
KSONN Skalná		MěÚ Skalná	6 000
KSONN Chomutov		MěÚ Chomutov	1 000
KSONN Šluknov		MěÚ Šluknov	5 000
KSONN Praha		magistrát hl. m. Prahy	10 000
KSONN Kraslice		MěÚ Kraslice	37 500
		MěÚ Rotava	6 000
	Den národnostních menšin kraje	Karlovarský kraj (přes Obec Slovákov)	4 000
Celkem	85 500		

Tabulka 5 Financování aktivit německé menšiny

6.6 Polská národnostní menšina

K polské národnosti se podle sčítání⁶⁵ v roce 2011 přihlásilo 39 096 osob, nejvíce ve věku 30-69 let. Počet cizinců polské státní příslušnosti byl v roce 2011 celkem 19 058 osob, za rok 2014 pak 19 626 osob⁶⁶. Podle vlastního odhadu zástupců menšiny zde žije kolem 70 tis. osob polské národnosti (včetně cizinců)⁶⁷. Největší koncentrace příslušníků polské národnostní menšiny je na území Těšínského Slezska.

Provázanost česko-polských vztahů lze hledat už v době středověku v propojení královských rodů obou zemí. Zejména v oblasti Těšína žili Poláci vedle Čechů, Němců i Židů po dlouhá léta, územní spory v minulém století česko-polské vztahy ale poznamenaly a dodnes nejsou plně vyřešeny. V době předválečného Československa kvetl polský kulturní i společenský život, existovalo mnoho polských škol, knihoven a podobných institucí a nemalá byla i publikační činnost. V době druhé světové války pokračovaly územní spory a v důsledku politického vývoje Československo přišlo o velkou část Těšínska. Až po válce Československo získalo území zpět, což ale napětí mezi českou a polskou stranou jen zhoršilo. Na rozdíl od ostatních menšin měli Poláci i v komunistickém Československu určité výsady, kromě účasti na politickém životě vzhledem k zastoupení Poláků v KSČ existovalo i několik desítek polských škol. Až do roku 1989 byly ale aktivity polské menšiny regulovány a kontrolovány KSČ, větší počet spolků nebyl povolen a tiskoviny byly cenzurovány. Podobně jako u ostatních národnostních menšin nastal největší rozvoj činnosti po roce 1989. Dnes tvoří polská menšina jednu z největších národnostních menšin v České republice. Novodobí migranti z Polska do Česka přicházejí většinou za prací či studiem, a to zejména do větších měst.

Pro tradičně katolické obyvatelstvo jsou důležité především křesťanské svátky, jako jsou Velikonoce, Boží tělo, Nanebevzetí Panny Marie, Svátek všech svatých nebo Vánoce. Ze státních svátků pak Poláci slaví především Svátek ústavy (3. května) a Den národní nezávislosti (11. listopadu). Tyto svátky jsou základem po pořádání různých slavností, kulturních událostí apod. Cílem činnosti polské menšiny u nás je ale primárně zachování a prezentace svébytné etnické a kulturní identity národa.

Dvěma hlavními organizacemi polské menšiny jsou Kongres Poláků v České republice (dále jen „Kongres Poláků“) a Polský kulturně-osvětový svaz v České republice, z.s. (dále jen „PZKO“), oba se sídlem v Českém Těšíně. Kongres Poláků zastřešuje přes 30 polských spolků,

⁶⁵ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁶⁶ ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

⁶⁷ Vláda ČR. *Polská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/polska-narodnostni-mensina-16124/>

a to včetně PZKO. Je největší organizací polské menšiny a stará se zejména o koordinaci jednotlivých spolků a jednání s orgány české veřejné správy, zástupci jsou také členy Rady vlády. Kromě toho Kongres Poláků vydává i periodikum Głos Ludu, pořádá vlastní kulturní akce a také školení a další podobné akce pro zástupce zastřešovaných organizací.

Pro samotné kulturní aktivity je podstatnější zmíněný PZKO, který je největší organizací zastřešovanou Kongresem Poláků. Má přes 12 tis. členů a 80 místních skupin, jeho historie sahá až do poválečné doby a po několik desetiletí byl jedinou povolenou organizací Poláků u nás. PZKO pořádá mnoho kulturních a společenských událostí, festivalů, dále vede několik divadelních, pěveckých a tanečních souborů, které se prezentují nejen na akcích polské menšiny, ale také na multinárodnostních a celorepublikových festivalech a akcích. PZKO se zabývá i dokumentační a informační činností. Většina akcí pořádaných místními skupinami je soustředěna na oblast Těšínska.

Ze souborů fungujících pod záštitou PZKO lze zmínit například loutkové divadla Bajka nebo Polskou scénu Těšínského divadla, dále taneční soubor GÓROLE z Jablunkova, pěvecký soubor Hutnik nebo pěvecké sdružení Collegium Canticorum z Českého Těšína. Mezi další spolky patří Harcerstwo Polskie w Republice Czeskiej, Klub Polski v Praze, Polské sdružení Ars Musica, Matice školská nebo Beskid Śląski. Důležitý je také Polský institut v Praze, který vede rozsáhlou polskou knihovnu, pořádá kurzy, výstavy, koncerty a další akce. Opět se jako v případě Goethe Institutu nejedná o organizace polské menšiny, ale o instituci Polské republiky.

Nejvíce aktivit polské menšiny je vyvíjeno v oblasti Těšínska, opomenout nelze ale ani Brno, Prahu a další města. Polské organizace vydávají periodika Głos Ludu, Zwrot, Nasza gazetka a Prazsky kuryr, které se mimo jiné zabývají i otázkou kultury a společenského života menšiny. Vyvrcholením každého roku je galavečer Takoví jsme, který pořádá Kongres Poláků a představuje to nejlepší z daného roku. Ročně je nejen PZKO, ale i dalšími spolky organizováno až mnoho set různých událostí, z nichž asi největší a nejvýznamnější je mezinárodní folklorní setkání Gorolski święto v Jablunkově s účastí přes 10 tis. lidí, které se koná už od roku 1946. Mezi další významné události patří Mezinárodní přehlídka lidových kapel a folklorních souborů (pořádaná spolkem GÓROLE), Přehlídka amatérských divadelních souborů hrajících nářečím, Dolański Gróm Rock Fest v Karvině, mládežnický bystřický Zlot a SAJ-fest nebo Den tradic a regionálního kroje, soutěže pro děti a mládež, Dny studentské kultury (s cílem prezentace činnosti mládeže polské národnosti a prezentace studentské tvorby žáků a studentů z celého euroregionu Těšínské Slezsko), Výstava polské knihy v Českém Těšíně nebo přehlídka amatérských divadel Melpomeny 2014. Dále se spolky věnují přednáškovým aktivitám, pořádáním konferencí, realizacím projektů pro vzdělávání a výzkum, vzdělávání mládeže apod. Z akcí v dalších koutech republik se uskutečnily Polské dny v Plzni v roce 2015, další dny polské kultury proběhly například v Brně, dále pořádá Polský institut různá promítání, besedy apod.

Oproti ostatním národnostním menšinám má polská menšina výhodu větší koncentrace příslušníků v některých městech a obcích a proto tam také probíhá výuka v polském jazyce. Jedná se o polské mateřské a základní školy, kterých je na několik desítek, dále polská gymnázia a také polské třídy na středních odborných školách. Kromě možnosti vzdělávání v polském jazyce je polština užívána i v regionálním vysílání Českého rozhlasu. Jako jedna z mála národnostních menšin také využívá práva na dvojjazyčné označení některých ulic, budov apod.

Zástupci polské menšiny v reflexi kladně hodnotí spolupráci s orgány samospráv, především v obcích Návsí a Mosty u Jablunkova, ve městech Jablunkov, Český Těšín, Havířov, Stonava a Karviná, kteří byli nápomocni při pořádání různých kulturních akcí. Dále také spolupracují s Generálním konzulátem Polské republiky v Ostravě a Honorárním konzulátem Polské republiky v Brně. Co se týče vztahů polské menšiny a ostatních národnostních menšin, žádné problémy zástupci neuvádí. Spolupráce většinou probíhá jen na úrovni celostátní (Rada vlády) a krajské (Moravskoslezský kraj).

V reflexi také menšina zmiňuje různé problémy, a to spíše ve vztahu k financování aktivit polské menšiny ze strany veřejné správy. V ohledu vydávání polských periodik, která vycházejí pravidelně již po několik desítek let, považují za zbytečné žádat každý rok znovu o dotace, naopak by ocenili 5 nebo 10 letý dotační cyklus. Dále kritizují i fakt, že z dotací nelze financovat provozní činnost spolků, především kanceláří a platů. PZKO dále zmiňuje, že se stále opakuje tendence nesnášenlivosti a xenofobie zveřejňované na internetových stránkách, na kterou upozorňují i orgány činné v trestním řízení. Vzhledem k nepovinnosti uvádění údaje o národnosti ve sčítání domů, lidu a bytů upozorňují i na problém při následném výpočtu velikosti národnostních menšin v obcích. Zástupci by také byli rádi, kdyby v dálkových a mezistátních vlcích byly vyhlašovány informace i v jazyce národnostních menšin v oblastech, kde je to relevantní. V reflexi je také podotýkáno, že česká společnost je nedostatečně informována o závazcích ČR v oblasti realizace evropských úmluv o ochraně národnostních menšin a ochraně menšinových či regionálních jazyků, což má za následek nevraživost majority vůči národnostním menšinám a vytváření pocitu, že si národnostní menšiny chtějí přivlastňovat práva, na která nemají nárok.

Z rozhovorů s příslušníky polské menšiny lze konstatovat, že kromě těchto výtek upozorňuje polská menšina obecně na podfinancovanost aktivit národnostních menšin a na nutnost zvyšování podílu prostředků přidělených ze strany veřejné správy. Zástupci by uvítali nejen větší stabilitu a jistotu dotací, ale také změnu principu rozdělování finančních prostředků, a to například poměrově podle velikosti menšiny.

Polská menšina čerpá na své aktivity finanční prostředky jak ze strany státní správy, tak od samospráv i od zahraničních donorů. Následující tabulka uvádí přehled financování tak, jak

ho zástupci menšiny vytvořili pro potřeby reflexe⁶⁸, skutečná souhrnná čísla zejména v oblasti financování ze strany samospráv a ostatních donorů budou pravděpodobně mnohem vyšší vzhledem k velkému množství akcí v jednotlivých obcích, které pořádají místní jednotky svazu. Jak z tabulky vyplývá, podstatnou položkou financování jsou finanční prostředky poskytnuté zahraničními donory, především Generálním konzulátem Polské republiky v Ostravě a nadací Pomoc Polakom na Wschodzie. Polská menšina je také dlouhodobě největším příjemce dotací ze strany veřejné správy.

Organizace	Účel	Dárce	Částka (v Kč)
Státní správa			
Polský kulturně-osvětový svaz v České republice, z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační Regionální Univerzity	Úřad vlády	51 000
	Vydání sborníků přednášek – Scriptum MUR Vol. V – ediční činnost		51 000
	Vydávání měsíčníku Zwrot	Ministerstvo kultury	1 150 000
	Kulturně-společenské aktivity PZKO v ČR		700 000
Kongres Poláků	Vydávání Głosu ludu		5 552 700
	Dokumentační centrum Kongresu Poláků		300 000
	Takoví jsme 2014 / Tacy jesteśmy 2014	320 000	
	Zelené školy nad Baltem	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	310 000
Celkem	8 434 700		
Samospráva			
Polský kulturně-osvětový svaz v České republice, z.s.	„Dzień Tradycji i Stroju Regionalnego“	Městský úřad Český Těšín	15 000
	Činnost folklorního souboru „Olza“ v roce 2014 a 60. výročí založení souboru		60 000

⁶⁸ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

	Obnova části interiéru bývalé ortodoxní synagogy Schomre - Schabos		74 000
	Polska społeczność zaolziańska i jej prekursorzy (vydání publikace)	Moravskoslezský kraj	35 000
	Kalendarz Śląski 2015 (vydání publikace)		70 000
	Soubor „Zaolzi“ (financování přepravy souboru do zahraniční)		35 000
	Obnova části interiéru bývalé ortodoxní synagogy Schomre - Schabos		350 000
Celkem	639 000		
Soukromé zdroje			
Polský kulturně – osvětový svaz v České republice z.s.	Doposażenie siedziby ZG PZKO	Konsulat Generalny RP w Ostrawie	54 000
	Dofinansowanie działalności Biura ZG PZKO		81 000
	Jubileusz 65. lecia miesięcznika Zwrot		135 000
	Konferencja międzynarodowa „Zaolzie i Zaolziacy“		59 346
	Jubileusz ZpiT „Olza“		99 900
	Poświęcenie obelisku w Parku Sikory		14 850
	Wyjazd ZpiT Olzy do Rzeszowa		21 610
	Kalendarz Śląski 2015 (publikace)		72 900
	X Edycja Konkursu Gwar		54 000
	Scriptum MUR Vol. V (publikace)		10 800
	Polska społeczność zaolziańska i jej prekursorzy (publikace)		33 750
	Melpomeny 2014		93 000

ovšem kočovala ještě počátkem 20. století i na našem území. Stíhání Romů pokračovalo i za druhé světové války, většina skončila ve vyhlazovacích táborech (nejznámější tábor Lety u Písku) a romská populace se výrazně zmenšila. Situace se nezlepšila ani po druhé světové válce, kdy romské menšině sice již nehrozilo nebezpečí, ale zato se stala cílem asimilační politiky komunistické vlády.

Po druhé světové válce zbyla původní romská populace minimální, z původního počtu zůstalo cca 3500 Romů. Brzy ale začali přicházet noví Romové ze Slovenska, kteří se usídlovali především v prázdném pohraničí. V 50. a 60. letech začal nábor pracovníků ze Slovenska (především šlo o muže do průmyslových odvětví), kteří se zpět už nevrátili a naopak jejich ženy či celé rodiny za nimi přišli do Česka. Následně byly některé romské osady na Slovensku zlikvidovány a obyvatelstvo z nich se taktéž přesunulo na naše území. Zatímco první vlna si zachovala jazyk i kulturu a neměla problém se adaptovat na nové prostředí, problematické byly další vlny migrantů. Druhá vlna dokonale neznala ani svůj jazyk, ani kulturu, nebyli jednotní a nedokázali se dokonale přizpůsobit nové zemi. Největší problémy ale nastaly u třetí vlny, která byla navíc traumatizována vysídlením ze svých domovů a nátlakem, tito Romové povětšinou ztratili svůj jazyk a kulturu a české prostředí vnímali jako nepřátelské. Po roce 1989 využilo mnoho zdejších Romů možnost odcestovat na západ, kde se usídlili. Do České republiky po revoluci přišla další vlna Romů z Rumunska, Jugoslávie apod., kteří povětšinou pracovali na stavbách.

Ač by se mohlo zdát, že se příslušníci romské menšiny po staletích v Evropě přiblížili evropské kultuře, je ve skutečnosti jejich kultura stále dosti odlišná, z čehož plynou i různé konflikty. Nejvyšší hodnotou je pro Romy život a rodina a velký důraz je kladen na děti, které jsou pokračováním rodu. Budoucnost je pro Romy nepodstatná a má jen malou hodnotu, což je také důvod, proč pro ně vzdělání není tak důležité. Romové nemají vlastní tradiční svátky, slaví spíše křesťanské svátky a dodržují různé zvyky, rituály a tradice, které se váží k různým životním událostem, jako jsou námluvy, svatba, křtiny apod. Existuje také Mezinárodní den Romů (8. dubna).

Romská menšina není tvořena pouze jedním etnikem, ale dělí se na různé skupiny – Čeští Romové, Moravští Romové, Slovenští Romové, Olašští Romové, Sintí atd. Nejvíce Romů žije v severních Čechách a na severní Moravě a dále ve velkých městech.

Ve vztahu k majoritě je romská menšina většinou označována za nepřizpůsobivou a problematickou, je jim vyčítána nevzdělanost, neochota pracovat, lenost, vypočítavost, kriminalita, agresivita, hluchost, nečistotnost a mnohé další. Naopak Romové českou společnost označují jako netolerantní, rasistickou, diskriminační a neochotnou respektovat kulturní rozdíly. Extremisty bývají organizovány i protiromské pochody, které někdy končí silně vyhrocenými situacemi mezi protestujícími a Romy a dochází k potyčkám. Proto přibývá snah různých organizací i jednotlivců představit Romy nejen jako typické zástupce výše uvedených negativních vlastností, ale jako svébytný národ s jedinečnou kulturou, kterou stojí za to uchovávat a prezentovat, a který není vždy tak špatný, jak se může zdát. Prostřednictvím

kultury se některé spolky snaží odstranit předsudky a bariéry a obě skupiny, tedy Čechy a Romy, sbližovat.

Romská menšina má i v dotačním systému české veřejné správy specifické postavení, jsou vyhlašovány dotační programy, které jsou určeny pouze pro Romy a které mají za účel především integraci této menšiny, pomoc se vzděláváním romských dětí a mládeže a podporu romské kultury. Existují i speciální institucionální orgány přímo pro záležitosti romské menšiny, například Rada vlády pro záležitosti romské menšiny.

Romských organizací je registrováno cca 470, ne všechny jsou ale aktivní a některé dokonce již prakticky neexistují. Kromě těchto čistě romských a proromských organizací existuje i velké množství dalších organizací, které se zabývají problematikou romské komunity. Mezi ně patří Člověk v tísni, o.p.s., Nadace Nová škola, Drom, nebo Romské středisko v Brně.

Mezi nejvýznamnější a nejaktivnější organizace romské menšiny patří původní Muzeum romské kultury v Brně, státní příspěvková organizace, Společnost pro Romano kher, o.p.s. (která doplňuje a podporuje činnost muzea), dále Demokratická aliance Romů ČR, z.s., Romea, o.p.s., DŽENO, Athinganoi, Nevo dživipen (Nový život), Lače Čhave nebo R-Mosty. Ostatní organizace se zabývají většinou pořádáním kulturních a společenských událostí, vedením různým tanečních a pěveckých souborů, vzděláváním, podporou integrace a prevencí patologických jevů apod.

Muzeum romské kultury v Brně bylo založeno v roce 1991 jako občanské sdružení, od roku 2005 je ale státní příspěvkovou organizací Ministerstva kultury. K transformaci došlo především z toho důvodu, že organizace měla málo financí na provoz muzea, stejně tak byl komplikovaný jeho provoz, proto se rozhodli zástupci obrátit na Ministerstvo kultury, ač byli původně silně proti zasahování Ministerstva kultury do jejich záležitostí týkajících se Muzea romské kultury. Kromě dokumentace, uchovávání a prezentace romské historie a kultury prostřednictvím sbírkových předmětů se věnuje muzeum širokému spektru dalších aktivit, jako je pořádání besed, filmových čtvrtek, módních přehlídek, hudebních a pamětnických večerů, vzdělávání dětí a mládeže, promítání filmů apod.

Organizace Romea, o.p.s se zabývá především lidskoprávními otázkami, bojem proti diskriminaci, podporou vzdělávání apod., vede ale také portál Romea.cz, který přináší informace o dění týkajícím se života Romů, a to včetně kultury. Dále společnost vydává periodikum Romano vodi.

Další periodika vydávají také organizace Společenství Romů na Moravě (noviny Romano hangos), DŽENO (časopis Amaro Gendalos) nebo Demokratická aliance Romů (časopis pro děti a mládež Kereka).

Demokratická aliance Romů, z.s., která sídlí ve Valašském Meziříčí, funguje od roku 1998. Mezi její hlavní činnosti patří jak boj proti rasismu a podpora vzdělávání a osobního rozvoje Romů apod., tak i podpora a rozvoj kulturních, společenských a volnočasových aktivit. Organizace pořádá festival Romská píseň v Rožnově pod Radhoštěm. Přímo kulturou se

zabývají spolky Ara Art (především divadelní představení) a Čhavorikano Luma (uchování a rozvoj romské kultury a tradic).

V reflexi menšin ve Zprávě o situaci národnostních menšin za rok 2014 nejsou zmíněny aktivity jednotlivých organizací, ani další podrobnosti jejich fungování. Zástupci pouze uvádí, že organizace jsou značně podfinancovány a proto nemohly být uskutečněny všechny aktivity, které chtěly pořádat, některé organizace musely vyhlásit insolvenci. Podle zástupců menšiny je také příliš finančních prostředků odčerpáváno proromskými organizacemi, přesto ale dochází ze zhoršování kvality života Romů v ČR a gradaci problémů.

Stejně tak nejsou v reflexi shrnuty žádné kulturní akce a projekty, pouze kritizují aktivity Agentury pro sociální začleňování. Z akcí je zmíněn jen festival Khamoro a pochod Roma pride.

Přesto existuje relativně velké množství romských akcí, mezi ty pravidelné patří například oslavy Mezinárodního dne Romů, Karvinský romský festival, dále různé zábavy, taneční vystoupení, koncerty, vystoupení folklorních souborů apod. Romové se pravidelně účastní i Mezinárodního folklorního festivalu ve Strážnici a festivalu Praha srdce národů.

Festival Khamoro je největší a nejznámější romskou akcí, podle pořadatelů údajně v rámci celého světa. Od roku 1999 Khamoro prezentuje romskou kulturu především prostřednictvím hudby a tance, ukazuje ale i další oblasti romského umění jako je divadlo, výtvarné umění a alternativní umění. Součástí jsou koncerty, představení, přehlídky, ale také workshopy, besedy a přednášky, neméně důležitý je i odborný program vzdělávání dětí a mládeže a program s cílem upozornit na problémy soužití romské menšiny s majoritou. Khamoro má mnoho partnerů, kteří akci zaštitují finančně, mediálně nebo institucionálně, mezi nimi Magistrát hlavního města Prahy, Ministerstvo kultury, Dekáda romské inkluze, OSCE, Maďarské kulturní středisko, Velvyslanectví Španělska, dotčené městské části, Museum Kampa, Muzeum romské kultury nebo Česká televize. Festival je ale předmětem kritiky zástupců různých romských organizací, souborů apod., protože na něm vystupují převážně profesionální či pečlivě vybrané soubory a kapely ze zahraničí, účast českých Romů je tak minimální a amatérské soubory prakticky nemají šanci. Čeští Romové tento festival neuznávají jakožto akci romské menšiny a prezentaci romské kultury a bojkotují ho. Ze stejného důvodu je vytýkáno i financování festivalu z programu podpory kulturních aktivit národnostních menšin ze strany Odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury, protože se v podstatě nejedná o akci národnostní menšiny, ale o akci složenou převážně ze zahraniční účasti. Do gesce tohoto odboru byl ale festival přiřazen, protože nebyl nalezen jiný dotační program, ze kterého by festival mohl být financován.

Co se týče spolupráce s orgány veřejné správy, podle reflexe nejsou zástupci romské menšiny spokojeni s přístupem úřadů, který údajně není vstřícný a trpělivý, spolupráce je problematická a neřeší potřebné problémy. Naopak ale spolupráci s ostatními národnostními menšinami hodnotí jako velmi dobrou. Jako problematický aspekt v životě společenství

národnostních menšin uvádějí, že národnostní menšiny zastoupené v Radě vlády by měly mít více prostoru v médiích a obzvláště ve veřejnoprávní televizi.

Zástupci romské menšiny v reflexi neuvedli zdroje financování aktivit menšiny za rok 2014 a odkazují jen na zprávy krajských koordinátorů. Podle údajů z Ministerstva kultury⁷² bylo v programu na podporu kulturních aktivit národnostních menšin v roce 2014 Občanskému sdružení Slovo 21 přiděleno 800 tis. Kč na Světový romský festival Khamoro 2014; další žádající organizaci Sdružení Romů Severní Moravy na 15. Karvinský Romský Festival 2014 dotace nebyla přidělena. Celkem získaly organizace romské menšiny od Odboru regionální a národnostní kultury Ministerstva kultury příspěvky ve výši 900 tis. Kč na rok 2014. Dále například v programu Podpora integrace příslušníků romské menšiny ocelkově rozděleno 1 499 993 Kč na projekty zaměřené na umělecké, kulturně vzdělávací a výchovné aktivity, odborné studie rozšiřující poznání a podporující bádání o romské kultuře, tradicích a historii, dokumentaci romské kultury, ediční činnost (neperiodické publikace), kulturní akce směřující k potírání negativních projevů extremismu, rasové a národnostní nesnášenlivosti a xenofobie.

Zástupci romské menšiny neposkytli údaje o financování ani pro potřeby Zprávy o situaci národnostních menšin za rok 2015.

6.8 Rusínská národnostní menšina

K rusínské národnosti se při sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011 přihlásilo 739 osob, nejvíce jich bylo ve věku 20-49 let. Odborné odhady ale hovoří o cca 10 tis. osob rusínské národnosti⁷³. Vzhledem k tomu, že rusínská menšina se nevztahuje k jednomu státu, ve kterém by byla ve většině, není zde uveden počet cizinců, protože by tento údaj byl spíše zkreslující. Příslušníci rusínské menšiny jsou v ČR zastoupeni v mnoha regionech, nejvíce ale v Praze, v severních Čechách a na severní Moravě.

Historie rusínského etnika je značně komplikovaná a vyžadovala by delší rozbor, proto se zde zaměřím pouze na stručné vymezení Rusínů a jejich příchodu na české území. Rusíni žijí především na území Podkarpatské Rusi, která je dnes součástí Ukrajiny, ale také v okolních státech – Slovensku, Polsku, Rumunsku a Maďarsku. Rusínské enklávy se ale také nacházejí i v bývalé Jugoslávii nebo v Americe. Rusínský jazyk je specifickým samostatným jazykem, někteří Rusíni ovšem mají za svou mateřštinu také ruštinu nebo ukrajinštinu vzhledem k historickému a územnímu vývoji. Nejčastěji vyznávaným rusínským náboženstvím je řeckokatolické nebo pravoslavné náboženství. Na české území začali Rusíni ve větším počtu přicházet začátkem 20. století a to především ze studijních, pracovních, ekonomických, politických i bezpečnostních důvodů, což patří mezi hlavní důvody jejich migrace do Česka

⁷² Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2014*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocní-zpravy/default.htm>

⁷³ Vláda ČR. *Rusínská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/rusinska-narodnostni-mensina-16151/>

dodnes. Podobně jako u ostatních národnostních menšin, i na aktivitách rusínské menšiny se promítla komunistická menšinová politika a opětovný rozvoj spolkové činnosti přišel až po roce 1989. Rusínská menšina má velmi blízký vztah k ukrajinské menšině, někdy užívají stejný jazyk, zachovávají si ale stále své kulturní odlišnosti. Rusíni slaví především svátky spojené s řeckokatolickým a pravoslavným náboženstvím, tedy Velikonoce, Vánoce apod.

Cílem aktivit Rusínů je zejména „*obnova a rozvoj rusínské identity, podpora rusínských aktivit doma i v zahraničí, poznávání a studium dějin a aktuálních problémů Rusínů zvláště na někdejší Podkarpatské Rusi*“⁷⁴. Za tímto a dalšími účely funguje několik rusínských organizací, mezi nimi Společnost přátel Podkarpatské Rusi, o.s., Rusíni.cz - Rusínská iniciativa v ČR, z.s., folklorní soubor Skejušan a Sotružestvo Rusiniv. Největší a nejdéle působící organizací (od roku 1991) je Společnost přátel Podkarpatské Rusi, o.s., která sdružuje jak Rusíny, tak lidi s kořeny v Podkarpatské oblasti a zájemce o tento region. Cílem je pořádání a podpora kulturních a vzdělávacích aktivit, zprostředkování a prohlubování kontaktů mezi Rusíny a Čechy, informování o oblasti Podkarpatské Rusi, její historii, specifikách a kultuře a dále vydávání časopisu a publikací s rusínskou tematikou. Organizace pořádá přednášky, besedy, promítání, výstavy, setkání apod. Spolek většinu svých aktivit vyvíjí v prostorách DNM v Praze. Společnost přátel Podkarpatské Rusi vydává také periodikum s názvem Podkarpatská Rus.

Rusíni.cz – Rusínská iniciativa v ČR, z.s. se také zabývá pořádáním kulturních a společenských akcí, ale jinak především podporou příchozích Rusínů ze Slovenska do ČR.

Skejušan je pěveckým folklorním souborem, který prezentuje rusínské lidové písně a jejich prostřednictvím divákům vypráví o lidových zvycích, tradicích a obřadech a přibližuje tak všechny tyto oblasti rusínského kulturního života dohromady.

Spolek Sotružestvo Rusiniv zejména podporuje nově příchozí rusínské migranty a pomáhá jim s řešením různých problémů.

Z akcí zmiňují zástupci menšiny v reflexi projekt O Podkarpatské Rusi a Rusínech 3x jinak v Čakovicích (spojený s výstavou fotografií, besedou o dějinách a kultuře někdejší Podkarpatské Rusi a promítáním filmu), dále byla představena kniha Národ odnikud (Narod znevidki), organizace Rusíni.cz připravila Den Rusínů v Praze a Liberci, Společnost přátel Podkarpatské Rusi uspořádala v roce 2014 poměrně velké množství různých přednášek a besed, ať už samostatně či v rámci jiných akcí. Rusíni.cz připravili projekt Cestou rusínské tradice, který představil průřez rusínskou kulturou, včetně hudebních a tanečních vystoupení. Rusíni.cz stejně jako Společnost přátel Podkarpatské Rusi, o.s. připravili mnoho přednášek a seminářů. Soubor Skejušan se účastní hlavně kulturních a folklorních akcí a festivalů, na kterých vystupuje s lidovými písněmi. Jak vyplývá z reflexe národnostních menšin, rusínská menšina se zabývá hlavně pořádáním osvětových a informačních akcí týkajících se historie a specifik rusínského národa, které jsou spojeny s prezentací tradiční rusínské kultury.

⁷⁴ Vláda ČR. *Rusínská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/rusinska-narodnostni-mensina-16151/>

Spolupráci s orgány veřejné správy hodnotí Rusíni pozitivně, jen podotýkají, že finanční prostředky jsou nízké. Podle reflexe nejsou žádné výrazné problémy uvnitř rusínské menšiny, naopak kooperace funguje velmi dobře a mnoho projektů a akcí je vytvářených společně. Stejně tak i spolupráce s ostatními menšinami funguje bez problémů jak v Radě vlády, tak například v DNM.

Jako aktuální problém, který bude do budoucna pravděpodobně gradovat, vidí zástupci menšiny stárnutí členské základny Společnosti přátel Podkarpatské Rusi, o.s. a také nechuť se sdružovat (myšleno i obecně pro ostatní národnostní menšiny) do organizovaných spolků. Upozorňují i na problémy spojené s rozdílností statusu příslušníka národnostní menšiny a cizinců.

Následující tabulka shrnuje financování aktivit rusínské menšiny tak, jak ho uvedli zástupci v reflexi menšin ve Zprávě o situaci národnostních menšin za rok 2014⁷⁵. Rusínská menšina patří k žadatelům s nejnižšími požadovanými částkami dotací.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Státní správa			
Společnost přátel Podkarpatské Rusi	Časopis Podkarpatská Rus	Ministerstvo kultury	90 000
FS Skejušan	Činnost souboru		30 000
Rusínská iniciativa.cz	Rusíni o nás s Vámi		30 000
Celkem	150 000		
Samospráva			
Rusínská iniciativa.cz	Cestou rusínské tradice	Magistrát hl.m. Prahy	40 000
SPPR, odbočka Jindřichův Hradec	Činnost odbočky JH, režijní náklady	Město Jindřichův Hradec	3 000
FS Skejušan	Činnost souboru	Město Chomutov	30 000
Celkem	73 000		

Tabulka 7 Financování aktivit rusínské menšiny

⁷⁵ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

6.9 Ruská národnostní menšina

Počet osob hlásících se k ruské národnosti v roce 2011 podle sčítání lidu, domů a bytů činil 17 872, nejvíce v rozmezí 20-49 let. Počet cizinců ruské státní příslušnosti v roce 2011 dosáhl 32 377 osob, v roce 2014 pak 34 416 osob. Největší koncentrace příslušníků ruské menšiny je ve velkých městech (Praha, Karlovy Vary, Brno).

První velká vlna ruské emigrace přichází do Československa po roce 1918, ve 20. letech příliv pokračoval. Rusové byli přijímáni vřele a byla jim v rámci tzv. ruské akce přislíbena pomoc. Mnoho ruských migrantů zde vystudovalo a do vlasti se již nevrátili, i když to bylo původně zamýšleno. Hlavním důvodem pro odchod do Československa byl ale komunistický puč v Rusku, jehož následný teror donutil stovky tisíc lidí opustit Rusko. Po druhé světové válce byli někteří Rusové odvezeni zpět do Sovětského svazu, počet příslušníků menšiny se tak výrazně snížil. Komunistický režim zakazoval spolkovou činnost a aktivity menšin, nicméně díky proruské orientaci režimu si mohli zdejší Rusové udržet alespoň svůj jazyk a částečně i kulturu. Mnoho českých studentů si také ze studií v Sovětském svazu přivezlo domů ruské manželky, které se zde následně poměrně úspěšně asimilovaly. Další velká vlna ruské emigrace přišla po roce 1989, a to povětšinou z důvodů politických a ekonomických, kvůli snižující se kvalitě života v Rusku, stoupající nezaměstnanosti, zhoršujícímu se vzdělávání apod.

Problémem vztahu české majority k ruské minoritě je averze k všemu ruskému, pramenící z doby sovětské okupace Československa, obavy z rozvoje mafiánství a zřejmě i určité odlišné prvky obou kultur. Sama o sobě je ruská menšina dost roztržštěná, nesoudržná, navzájem si nedůvěřují různé skupiny v rámci menšiny, mají různé hodnoty a postoje, majetek (konflikt bohatí podnikatelé versus „obyčejní“ lidé) i politickou orientaci, pocházejí z různých společenských vrstev a mají protichůdné názory, jak dosvědčuje i reflexe menšin. Prohloubení až vyhocení sporů přinesl nedávný vývoj situace na Ukrajině v souvislosti s Krymem. Oproti majoritě jsou Rusové často uzavření a nejsou tak do české společnosti integrováni, jako je tomu například v Karlových Varech, které se stávají malým Ruskem v západních Čechách. Rusové se také spíše vyhýbají participaci v různých organizacích, zejména ti z řad nově přichozích migrantů – podnikatelů. Naopak asimilace většinou hladce probíhá u méně majetných Rusů, kteří pracují ve smíšeném kolektivu a žijí mezi českým obyvatelstvem.

Cílem aktivit jsou nejen společenská a kulturní setkání a oslavy různých příležitostí, ale hlavně zlepšení vztahů majority a minority a poznávání a zvyšování důvěry mezi jednotlivým ruskými skupinami. Mezi hlavní svátky, které Rusové slaví, patří náboženské svátky, tedy hlavně Velikonoce a Vánoce, dále pak ruské státní svátky jako je Den obrany vlasti (23. února), Den vítězství (9. května), Národní den (12. června) a Den jednoty (4. listopadu). Tyto státní svátky slaví ale jen některé skupiny, ostatní se věnují spíše kulturním událostem, oslavám pravoslavných svátků či různým tradicím a zvykům spojených s rozličnými životními událostmi.

V Česku fungují ruské organizace s různým zaměřením, jejichž cíle se liší právě podle prioritní orientace. Pověštinou je ale cílem příprava různých akcí, kulturních programů, vydávání ruských periodik nebo vzdělávání. Mezi hlavní organizace se řadí Asociace ruských spolků v České republice, o.s., Sdružení krajanů a přátel Ruské tradice v ČR (Ruská tradice, o.s.), spolek Artek, Vzdělávací centrum Tamina nebo Ruský institut.

Asociace ruských spolků v České republice, o.s. byla založena v roce 2001 v Brně a jejími členy jsou nejen Rusové, ale osoby i dalších národností. Zabývají se nejen kulturně-společenskými aktivitami, ale také pomocí ruským podnikatelům.

Sdružení krajanů a přátel Ruské tradice v ČR (kráceno na název Ruská tradice) vydává různé tiskoviny, od knih až po vlastní časopis Ruské slovo. Kromě zaujetí literaturou spolek pořádá různé koncerty, přednášky, společenské večery, autorské večery aj.

Spolek Artek je organizace rusky mluvící mládeže a jejích příznivců, vydává také časopis Artěk. Ruský institut vydával časopis Vesti, pro nedodržení podmínek pro poskytnutí dotace ze státního rozpočtu muselo být ale vydávání ukončeno. Institut se zabýval i projektem otevřením česko-ruského gymnázia, který byl úspěšný.

V reflexi menšin zástupci neuvádí podrobné informace o organizacích ruské menšiny, zmiňují se jen o problémech uvnitř komunity a potížích ve vztahu ruské menšiny k úřadům v Česku.

Z proběhlých akcí ruských organizací lze jako příklad zmínit koncert a výstavu k 70. výročí ukončení blokády Leningradu a Stalingradské bitvy, Setkání k oslavě Dne obránce vlasti, Oslavu MDŽ, Koncert u příležitosti výročí osvobození Ostravy od fašistů, festival Ruské jaro na Moravě, výstavu ruské malířky Šumberákové v restauraci Samovar, vernisáž ruského malíře A. Mjasnikova v hotelu Grand, účast na Babylonfestu v Brně, mezinárodní konferenci a koncert v Rudolfově galerii na Pražském hradě nebo projekt Kulturně – společenská činnost Ruské tradice v roce 2014. V reflexi je uvedeno velké množství akcí podle různých spolků, které jsou většinou zaměřeny na oslavy svátků, významných dnů v Rusku a historických událostí, vojenských událostí apod., akce často mají vojensky oslavný či pietní charakter.

Spolupráce s orgány veřejné správy probíhá podle vyjádření zástupců menšiny v reflexi hladce. O spolupráci s ostatními národnostními menšinami se některé spolky nezmiňují vůbec, jiné, jako například Archa, Ostravský ruský dům a Ruské kulturně-osvětové sdružení na Moravě ji vidí jako bezproblémovou. Nejvíce s ostatními národnostními menšinami spolupracuje zřejmě Ruská tradice, která kooperaci hodnotí jako bohatou a úspěšnou, a to především v rámci společných aktivit v DNM nebo na festivalu Praha srdce národů. Ve vztahu k ukrajinské menšině jsou ale zdejší Rusové rozpolcení, někteří podporují jejich boj za demokratickou Ukrajinu, jiní vystupují nepřátelsky.

Stejný problém rozpolcení uvádí zástupci menšiny v reflexi i v oblasti vztahů v rámci samotné ruské menšiny, zejména názorové rozpolcení. Většina příslušníků ruské menšiny sdílí český a obecně evropský hodnotový systém, naopak ti, kteří nemají nebo nedostali české občanství (a ani o něj často ani neusilují) sympatizují většinou se současným Ruskem a jeho ideologií

a postojí, mají ruské podnikatelské partnery apod. V důsledku toho je velmi těžká spolupráce a dialog obou stran, a to i na úrovni Koordinační rady krajanů Ruské federace, přičemž členství v této radě je také velmi spornou záležitostí. Některé oslovené organizace neposkytly informace pro potřeby reflexe menšin vůbec, všechny informace poskytlo jen velmi málo spolků. Autoři reflexe usuzují, že některé ruské organizace se nepovažují za organizace ruské národnostní menšiny v ČR podle menšinového zákona.

Údajně zaznívá také kritika současné legislativní úpravy národnostních menšin v ČR a některé skupiny požadují změnu tak, aby byla příznivější pro občany Ruské federace a také aby umožnila čerpat i ostatním organizacím dotace pro národnostní menšiny. Spolek Artek například kritizuje česká média za lži a samotný spolek údajně uvádí informace například o Ukrajině na pravou míru, která je podle nich pod vládou fašistů. Podle reflexe se také „svérázné nepochopení evropských kulturních hodnot projevilo mj. i postavením pomníku Vojínům internacionalistům mezi hroby obětí internacionalistů na Olšanských hřbitovech“⁷⁶. Z informací v reflexi je značně cítit rozkol mezi jednotlivými skupinami ruské menšiny. Podle organizace Ruská tradice by se Rada vlády měla více zabývat rozlišením a podporou zájmů národnostní menšiny, která je integrovaná do české společnosti a má evropské hodnoty, zatímco například spolek Artek by chtěl, aby Rada poskytovala servis všem spolkům v této oblasti a také jim podávala informace o dostupných možnostech grantů a dotací na úrovni ČR i EU.

Financování svých aktivit uvedli v reflexi⁷⁷ zástupci jen některých ruských organizací, dostupné údaje uvádí opět následující tabulka.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Státní správa			
Artek	Časopis Artek	Ministerstvo kultury	320 000
Ruská tradice	Časopis RUSSKOJE SLOVO		1 650 000
	Kulturně-společenská činnost Ruské tradice v roce 2014		215 000
	Příloha časopisu Russkoje slovo – SLOVO naším dětem	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	100 000
Celkem	2 285 000		
Samospráva			
Ruské kulturněosvětové	Posilování kulturních a společenských vztahů		86 000

⁷⁶ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

⁷⁷ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

sdružení na Moravě	činnosti RKOSM v Brně a na Moravě	Magistrát města Brna	
	Festival Babylonfest - Dny národnostních menšin v Brně		150 000
	Festival ruské kultury Ruské jaro na Moravě 6. ročník	Jihomoravský kraj	80 000
Ruská tradice	Celoroční činnost dětského divadelního souboru Krásný sarafán	Magistrát hl. m. Prahy	40 000
	Výstava v DNM - 100. výročí počátku 1. světové války		20 000
	Klubová a kulturně-společenská činnost ruské národnostní menšiny v DNM v roce 2014		15 000
Ostravský ruský dům	Úhrada nájmu kanceláře	Moravskoslezský kraj	40 000
Celkem	431 000		

Tabulka 8 Financování aktivit ruské menšiny

6.10 Slovenská národnostní menšina

Podle oficiálních výsledků sčítání je slovenská menšina největší národnostní menšinou v České republice. V roce 2011 se ke slovenské národnosti přihlásilo 147 152 lidí, nejvíce ve věku 20-69 let⁷⁸, pravděpodobně bude skutečný počet příslušníků menšiny ještě vyšší, podle neoficiálních odhadů by se tedy romská a slovenská menšina dělily o přední příčku v počtu příslušníků. V roce 2011 u nás bylo 81 253 cizinců se slovenskou státní příslušností, v roce 2014 pak celkem 96 222 osob⁷⁹.

Slovenská menšina je oproti ostatním národnostním menšinám ve vztahu k české majoritě poměrně specifická, a to jak kvůli etnické a kulturní blízkosti, tak i z hlediska společné historie. Slováci se na českém území objevovali již před mnoha staletími, po vzniku společné Československé republiky byl snazší jak pohyb v rámci obou zemí, tak i prolínání kultur.

⁷⁸ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁷⁹ ČSÚ. Data – počet cizinců. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

Mnoho Slováků do české části republiky přišlo za studiem nebo prací, a to především po druhé světové válce a po roce 1968. Část Slováků osidlovala vyhlídčené pohraničí po válce, jednalo se zejména o reemigranty z Rumunska, Maďarska a Zakarpatské Ukrajiny. V dalších vlnách přišla tzv. městská migrace, směřovaná jako pracovní síla na stavby (Ostrava, Karviná, Praha), a tzv. úřednická migrace v 60. a 70. letech, tvořená stranickým aparátem, armádou apod.

V době společného československého státu nebyli Slováci de facto národnostní menšinou, tou se stali až po rozdělení Československa. Vzhledem ke kulturní a jazykové blízkosti není povětšinou problém s integrací Slováků, většina se již asimilovala a někteří používají i český jazyk. Na většině českých univerzit není problém při studiu používat slovenský jazyk, stejně tak jako v práci a běžné komunikaci.

Podobně jako Češi slaví Slováci křesťanské svátky, tedy Velikonoce, Vánoce, Panenku Marii Sedmibolestnou, patronku Slovenska (15. září), Dušičky apod., dále pak dny státnosti, jako například Výročí Slovenského národního povstání. Kromě oslav svátků je hlavním cílem aktivit zdejší slovenské menšiny ochrana, rozvoj a prezentace slovenské kultury a jazyka, emancipace slovenského národa a posílení vztahů mezi Čechy a Slováky.

Slovenské organizace mají různorodé zaměření a je jich poměrně velké množství. Příkladem lze jmenovat Asociaci Etnica, z.s., Folklorní soubor Šarvanci, Klub slovenskej kultúry, Obec Slovákov v Českej republike, z.s., Asociaci Limbora, z. s., Slovenský literárny klub v ČR, Folklorní spolek Púčík, Folklorní soubor Dunajec Olomouc nebo Folklorní soubor Šmykňa Ostrava. Před rokem 1989 fungovaly pouze tři spolky, a to Detvan, Limbora a Klub slovenskej kultúry, ostatní spolky vznikly až po revoluci. Spolky vydávají několik slovenských periodik, mezi nimi Slovenské listy (vydává spolek Domus), Korene (vydává Obec Slovákov v ČR) a Slovenské dotyky (vydává Slovensko-český klub).

Objevily se i pokusy o sdružení jednotlivých spolků do větších celků či jedné asociace, za tímto účelem vznikly Fórum slovenských aktivit (FOSA) a kontra fórum Slovenské fórum (SFO). V každém seskupení se nacházejí jiné spolky a vzájemně oba subjekty nespolupracují a v některých případech došlo i ke konfliktům mezi oběma stranami.

Spolky pokrývají širokou škálu činností, některé se zabývají přímo činností pro národnostní menšiny, jiné pro veřejnost, některé zase prezentují spíše „importovanou“ kulturu ze Slovenska. Další spolky pořádají aktivity hlavně pro děti a mládež či se zabývají vzděláváním, jiné se zaměřují na historická a aktuální témata.

Jako nejdůležitější instituci slovenské menšiny označuje autor textu v reflexi Slovenský dům v Praze, který vznikl roku 2014 a slouží jako kulturní centrum Slováků v Česku. Po rekonstrukci je v domě i multifunkční sál, který je využíván pro divadelní představení, koncerty, vystoupení a zkoušky souborů, promítání apod., dále je k dispozici knihovna, archiv, galerie, kanceláře a další prostory. Celý projekt byl podpořen Úřadem pro Slováky žijící v zahraničí a Ministerstvem kultury ČR, finanční prostředky vložil ale i vlastník, kterým je Slovensko-český klub. Činností ve Slovenském domě v Praze se účastní ale i další spolky,

dále probíhá spolupráce s Velvyslanectvím SR v Praze, Slovenským institutem, Katedrou střeoevropských studií FF UK a dalšími.

Obec Slovákov v Českej republike, z.s. funguje od roku 1993 a jejím cílem je „*udržovanie a pestovanie národného povedomia svojich členov a vytváranie podmienok pre naplňanie ich kultúrnych a spoločenských potrieb. Hlavným obsahom činnosti Obce je pestovanie slovenskosti, vzájomnosti Slovákov a Čechov, účasť na verejnom živote v ČR, vzájomná spolupráca a podpora.*“⁸⁰ Kromě různých kulturních, společenských, sportovních a poznávacích aktivit vydává obec také vlastní publikace (mimo jiné i časopis Korene), zabývá se problémy slovenské menšiny v ČR, zajišťuje informační servis o dění ve slovenské menšině apod. Obec má 14 regionálních poboček s vlastní právní subjektivitou, které se zabývají vyvíjením vlastních aktivit se svých regionech. Obec Slováků dříve organizovala Mezinárodní festival slovenského folkloru Jánošíkův dukát, nyní organizuje vlastní výstavy, plesy, výlety, akce pro děti a další.

Dalším velmi aktivním spolkem je Asociace Limbora, z. s., jehož aktivity zahrnují všechny věkové kategorie. Spolek je zaměřený na obnovení, uchování a rozvíjení slovenského lidového umění a jeho prezentaci doma i v zahraničí. Kromě vedení tanečního souboru a pořádání vlastních akcí se podílí i na mnoha velkých festivalech, například Praha srdce národů. Limbora vysílá své soubory různých věkových kategorií na důležité akce a festivaly, v roce 2014 pokračoval v organizaci programu Slovenské vianoce s Limborou, kde už od roku 1990 představují slovenské tradice a zvyky Vánoc. Podíleli se i na organizaci Folkloru bez hranic.

Brněnský Folklorní soubor Púčík funguje od roku 1991 a v současnosti vede dětský a dospělý folklorní soubor. Podílí se na organizaci mnoha akcí, například Mezinárodního festivalu slovenského folkloru v ČR (v Rožnově pod Radhoštěm) nebo festivalu Žijeme v jednom městě (Brno), dále připravuje vlastní akce a vystoupení a účastní se i zahraničních festivalů a vystoupení.

Akcí pořádaných slovenskou menšinou je velké množství, patří mezi ně festivaly, plesy, divadelní přehlídky a představení, filmová promítání, zájezdy, soutěže, semináře, koncerty, výstavy, besedy apod. V samotné reflexi autor uvádí příklady aktivit podle jednotlivých organizací, které je pořádají nebo se na nich podílí. Spolek Bona Fide vysílá rozhlasovou relaci Slovenská mozaika, pořádá divadelní představení či organizuje výstavy, například v roce 2014 výstavu Slovenská nová vlna u příležitosti otevření Domu fotografie v Praze. Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR (Domus) se zaměřuje na dokumentační, historickou a publikační činnost, organizuje různé literární události a vydává také periodikum Slovenské listy. Asociace Etnica, z.s. se zabývá zejména dětmi a mládeží, se kterými pracuje především v oblasti kultury, dále spolupořádá různé akce, festivaly apod., například Praha srdce národů. Organizace také realizovala projekt Škola oživených tradicíí s workshopy věnovanými kultuře a spolupracovala na programu Folkloru bez hranic. Folklorem se zabývá

⁸⁰ Obec Slovákov v Českej republike. *O nás*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.slovaci.cz/homepage.aspx>

i další soubor Šarvanci, který se účastní důležitých kulturních a společenských akcí. Slovensko-český klub se také věnuje oblasti kultury, činný je ale i literárně, vydává časopis Slovenské dotyky a provozuje internetový portál Slováci vo svete. Samostatně organizuje akci Dni slovenskej kultury, konané po celé republice, které jsou jednou z největších přehlídek slovenské národní kultury. Klub je také majitelem a hlavním koordinátorem Slovenského domu v Praze. Literární činnosti se věnují organizace Slovenský literárny klub v ČR a Zváz Slovákov, osobnosti spisovatele Jana Kollára je zasvěcena Společnosť Jána Kollára. Dalšími folklorními soubory jsou například Dunajec, Smykňa, Poľana, které vystupují na různých festivalech a při příležitostech společenských, kulturních i historických akcí.

Významnou akcí je Mezinárodní festival slovenského folkloru Jánošíkův dukát v Rožnově pod Radhoštěm, který spolupořádá organizace Jánošíkov dukát, z.s. společně s Folklorním souborem Púčík.

Obecně hodnotí zástupci menšiny spolupráci s orgány veřejné správy jako bezproblémovou. S ostatními národnostními menšinami vychází taktéž dobře, spolupracují například na festivalu Praha srdce národů, některé spolky se stýkají v DNM v Praze, společně se podílí na Muzejní noci, zástupce ostatních národnostních menšin zvou i na festival Jánošíkův dukát nebo na akce v programu Slovenského domu v Praze. Slovensko-český klub se mimo jiné podílel na společných výstavách se Srbským domem. V reflexi nejsou uváděny vážnější problémy v rámci slovenské menšiny, které byly shrnuty již na začátku, za rok 2014 ale zmiňují rozladěnost slovenské menšiny ohledně zřízení Slovenského domu, který má ve vlastnictví údajně nevýrazný spolek s kontakty na slovenské vládní instituce. Druhým zmiňovaným problémem je podfinancování aktivit a neustále se zmenšující objem přidělovaných prostředků.

Zástupci slovenské menšiny zmiňují, že Rada vlády by se měla do budoucna zabývat přístupem národnostních menšin k médiím, dále novým vymezením národnostních menšin, které je důležité pro nové skupiny migrantů i pro stávající organizace, a způsobem financování aktivit, přístupem k němu i jeho prioritami.

Co se týče financování aktivit slovenské menšiny, pro reflexi byly získány přehledy jen od tří spolků, zbytek se odkazoval na fakt, že tyto informace jsou volně přístupné na internetových stránkách orgánů veřejné správy, které dotace přidělují, a proto je pro potřeby reflexe zvláště neposkytovali. Kromě financování uvedeného v následující tabulce⁸¹ byly také vyčleněny zvláštní prostředky ve výši 9 600 000,- Kč na rekonstrukci Slovenského domu, které ale do požadované tabulky žádný zástupce neuvedl.

⁸¹ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Státní správa			
Asociace Etnica, z.s.	MFF Praha srdce národů	Ministerstvo kultury	210 000
Domus	Listy Slovákov a Čechov		1 480 000
	Slovenská historie a osobnosti		93 000
Asociace Limbora, z.s.	Limbora v roce 2014		130 000
	Limborka a Malá Limborka v roce 2014		80 000
	Blízcí nejen jazykem	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	193 000
	Škola ozvěn domova		300 000
Asociace Etnica, z.s.	Škola oživených tradic		250 000
Asociace Limbora, z.s.	Slovenčina moja, krásne zvuky máš	Úřad vlády	72 000
Celkem	2 808 000		
Samospráva			
Asociace Etnica, z.s.	MFF Praha srdce národů	Magistrát hl. m. Prahy	1 000 000
Domus	Slovenská historie večery v DNM		30 000
	Pražské ozvěny, vydání knihy		20 000
	Pražské ozvěny, tisk knihy		16 000
Asociace Limbora, z.s.	Limbora v roce 2014		30 000
	Limborka a Malá Limborka v roce 2014	20 000	
	Limbora v roce 2014	180 000	
	MFF Praha srdce národů	MČ Praha 1	20 000
Celkem	1 316 000		
Soukromé a ostatní zdroje			
Asociace Etnica, z.s.	MFF Praha srdce národů	Úřad pre zahraničných Slovákov	27 000
Asociace Limbora, z.s.	Ozveny domova		54 000
	Vianoce s Limborou		27 000
	Vzdelávací tábor		54 000
Celkem	162 000		

Tabulka 9 Financování aktivit slovenské menšiny

Jak je z tabulky vidno, slovenská menšina dostává finanční příspěvky i ze strany Slovenské republiky, ty ale tvoří jen malou část celkových prostředků vynakládaných na aktivity slovenské menšiny. Není zde ale zahrnuta částka, kterou Úrad pre zahraničných Slovákov přispěl na rekonstrukci Slovenského domu v Praze, jejíž přesnou výši organizace neuvádí.

6.11 Srbská národnostní menšina

K srbské menšině se v roce 2011 přihlásilo 1 717 osob, nejvíce ve věku 30-59 let⁸². Podle vlastního odhadu menšiny se reálný počet pohybuje v rozmezí 10-12 tis. osob. Počet cizinců se srbskou státní příslušností dosáhl v roce 2011 celkem 2297 osob, v roce 2014 pak 2 628 osob⁸³. Srbové žijí rozptýleně po celé České republice s větší koncentrací ve velkých městech.

Hlavní vlny srbské imigrace na české území přišly v meziválečném období, dále po druhé světové válce a v průběhu druhé poloviny 20. století, přičemž poslední velká vlna následovala v letech 1991-1995 v důsledku válečného konfliktu v části Balkánu. Je těžké vymezit přesný původ českých Srbů a jejich národní identitu, protože k nám přicházeli Srbové jak ze Srbska a Černé Hory, tak i z dalších území dříve obývaných Srby, například z oblastí v Chorvatsku, Bosně a Hercegovině nebo Makedonii. Zdejší Srbové kladou důraz na jazyk, kulturu, své zvyky a tradice a také pravoslavné náboženství. Kromě běžných svátků spojených s životními událostmi slaví církevní svátky nebo pořádají oslavy spojené se jmeninami členů rodiny, které jsou pro srbský národ významné.

Srbská menšina měla po dlouhou dobu jen jednu organizaci, a to Srbské sdružení sv. Sáva, až v roce 2011 vzniklo Srbské kulturní centrum a v lednu 2015 byl založen Srbský kulturní spolek Radost. První jmenovaná organizace má dlouholetou tradici, Srby v Česku sdružuje od roku 2002 a podle popisu uvedeného v reflexi *„pomáhá udržení národnostní identity srbské menšiny v ČR a prezentuje srbskou kulturu a tradici majoritní společnosti. Pečuje o jazyk a tradici Srbů žijících v Republice.“*⁸⁴ Kromě pořádání různých kulturních a společenských akcí, výstav, přednášek, promítání, divadelních přestavení, koncertů apod. spolek vydává časopis Srbské slovo a o zachování a rozvoj srbského jazyka se snaží i prostřednictvím kurzů srbštiny, překlady a vydáváním přeložených významných literárních děl českých a srbských spisovatelů

⁸² ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁸³ ČSÚ. Data – počet cizinců. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

⁸⁴ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

a příležitostným vydáváním dalších různých tiskovin týkajících se srbské kultury, historie a literatury.

Srbské kulturní centrum se snaží o větší přesah svých aktivit, cílem je spolupráce s českou společností na různých úrovních a navázání bližších vztahů mezi oběma zeměmi, jejich ekonomikami a kulturou.

Nejnovější spolek Radost si klade za cíl seznamování zájemců s tradiční srbskou kulturou a národopisným bohatstvím Srbska a obecně balkánskou kulturou, především tanci, hudbou, jazykem, lidovou tvorbou a dalšími oblastmi kultury. Pravidelně se konají zkoušky tanečního souboru, a to jak dospělého, tak dětského, které jsou doplněny o seznamování se s dalšími oblastmi folkloru. Spolek vede zkoušky v prostorách DNM, kde také organizuje výuku srbského jazyka a reálií pro děti. Členy spolku jsou lidé různých národností, nejen srbské, dále pak spolupracují i s ostatními organizacemi národnostních menšin, například spolky Asociace Limbora, z.s. nebo Spolek Zaedno. Taneční soubor spolku Radost vystupoval na akcích v DNM, na festivalu Praha srdce národů, na balkánských akcích apod.

Podle reflexe neobdrželo v roce 2014 Srbské sdružení sv. Sáva dotace od Odboru regionální a národností kultury Ministerstva kultury z důvodu pozdního podání žádostí o dotace do výběrového řízení, aktivity proto financovali sami nebo z prostředků ze Srbska, je proto možné, že oproti ostatními roky bylo některých aktivit méně nebo v menším rozsahu. V roce 2014 uspořádali členové spolku několik oslav, koncert, výstavy (například výstavu Srbští architekti na Salonech architektury v Praze 2004-2014 nebo výstavu darovaných knih z Ústavu pro soudobé dějiny Srbska), přednášek, básnický večer, křest vydání knihy povídek Dragoslava Mihailoviće Planý podzim a další podobné akce. V roce 2015 byl projekt do výběrového dotačního řízení Odboru regionální a národností kultury Ministerstva kultury ČR předložen v termínu a organizací tak byla opět přidělena dotace na kulturní aktivity.

Srbské kulturní centrum uvádí pouze projekt Kulatý stůl – Evropa před začátkem Velké války a výstavu dokumentu z Archívu Srbska.

Spolupráci s orgány veřejné správy, v případě srbských spolků především v rámci Prahy, hodnotí jako dobrou a bezproblémovou. S ostatními národnostními menšinami, zejména těmi nábožensky blízkými, se kterými oslavují stejné svátky, se Srbům spolupracuje velmi dobře.

Srbská menšina se chce zaměřit hlavně na rozvoj aktivit pro děti a mládež, pro starší a nové členy menšiny by pak chtěli připravit kurzy českého jazyka a vést osvětu ohledně práv a povinností spojených s životem v ČR.

Přehled financování aktivit srbské menšiny⁸⁵ se omezuje pouze na Srbské sdružení sv. Sáva, které shrnuje následující tabulka. V tabulce není uvedena dotace od Ministerstva kultury, Odboru regionální a národností kultury, která byla organizaci v jiných letech přidělena, a to

⁸⁵ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

z výše zmíněných důvodů. Srbské kulturní centrum informace za rok 2014 neuvádí (uvedlo je až v reflexi za rok 2015) a spolek Radost byl založen v roce 2015, přehled jeho financování proto zatím není k dispozici.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Srbské sdružení Sv. Sáva	Srpska řeč	Ministerstvo kultury	640 000
	Kulturní a společenské aktivity sdružení	Magistrát hl. m. Prahy	25 000
	Kulatý stůl - Evropa před začátkem Velké války	Kancelář pro diasporu	45 000
	Kniha Srbská trilogie, I sv.	MK Srbska	44 000
Celkem	754 000		

Tabulka 10 Financování aktivit srbské menšiny

6.12 Ukrajinská národnostní menšina

Ukrajinská menšina patří mezi největší národnostní menšiny jak do počtu osob, které se přihlásili ve sčítání lidu, domů a bytů k ukrajinské národnosti, tak i do počtu cizinců s ukrajinskou státní příslušností. V roce 2011 byl počet osob s ukrajinskou národností ve sčítání 53 253, nejvíce ve věku 20-49 let⁸⁶, počet cizinců s ukrajinským občanstvím byl v roce 2011 celkem 118 932 osob, v roce 2014 pak 104 156 osob⁸⁷.

Ukrajinci se na českém území objevovali už od 16. a 17. století, většinou zde ale pobývali krátkodobě a jednalo se hlavně o studenty nebo kozáky najaté do boje za žold proti Turkům. Nutno podotknout, že označení ukrajinské etnikum se začalo používat pro tuto skupinu obyvatel až na přelomu 19. a 20. století, dříve byli označováni jako Rusíni nebo Malorusové. Větší vazby mezi částí Ukrajiny a českými zeměmi, včetně většího pohybu osob, přineslo připojení části západní Ukrajiny k habsburské říši. Haličtí Ukrajinci přicházeli koncem 19. století. Počátkem 20. století byli nejaktivnější ukrajinští studenti, kteří nejprve studovali Vysokou školu báňskou v Příbrami, kde také založili první spolek. V následujících migračních

⁸⁶ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁸⁷ ČSÚ. Data – počet cizinců. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

vlnách přicházeli Ukrajinci z ostatních sociálních skupin, vojáci nebo sezónní dělníci, kteří opouštěli Halič z nedostatku půdy a přelidnění a pracovali zde na statcích a v uhelných dolech. Největšími centry před první světovou válkou byly Praha a Moravská Ostrava, v průběhu první světové války se počet Ukrajinců u nás nadále zvětšoval především proto, že přicházeli lidé prchající z fronty v Haliči a v Bukovině. Další vlna následovala po neúspěšném ukrajinském boji o nezávislost a tvořili ji lidé různých profesí i vzdělání, z nichž se zde mnoho usadilo a nechtěli se již vracet, někteří se ale naopak zabývali přípravami nezávislosti Ukrajiny a plánovali návrat do vlasti. Ukrajinský boj za svobodu byl z české strany podporován morálně i finančně. Počátek 20. století se tak v důsledku několika velkých migračních vln vyznačoval velkým rozvojem kulturního i společenského života Ukrajinců na našem území, fungovalo zde několik ukrajinských vysokých škol, z řad migrantů pocházeli různé významné osobnosti ve všech oborech, rozvíjela se literární a vydavatelská činnost (mluví se dokonce o tzv. pražské škole v rámci ukrajinské emigrační poezie), zakládané spolky pořádaly různé akce, divadelní představení, promítání a další kulturní akce. Někteří vzápětí získali občanství a poměrně dobře se integrovali do české společnosti. Stejně jako mnoho ostatních aktivit skončily i prakticky veškeré formy ukrajinského života u nás s příchodem nacistů, kteří Ukrajince nepovažovali za rovnocenné spojence proti Sovětskému svazu. V průběhu druhé světové války přišli další migranti, kteří nechtěli žít na území ovládaném Sověty, bohužel byli ale někteří nuceni před nimi prchat i nadále, když se blížila sovětská vojska do Československa, a to do americké okupační zóny Německa, někteří byli totiž následně odvezeni do Sovětského svazu. Situace se nezlepšila ani po konci války, kdy byly uzavřené i zbylé ukrajinské školy, Ukrajinci jako národnostní menšina ztratili jakákoliv práva včetně sdružování a náboženského obřadu. Opětovný rozvoj kultury a dalších aktivit přišel až po roce 1989, hned následující rok bylo založeno Sdružení Ukrajinců v České republice, následované Ukrajinskou iniciativou v ČR a Spolkem ukrajinských žen. Novodobá vlna migrace přichází právě po revoluci, jedná se ale zejména o studijní nebo pracovní důvody. Rozdělení na starou a novou vlnu migrace vytváří určitý rozkol v rámci ukrajinské menšiny. Původní starší migranti se staly tradiční národnostní menšinou, integrovali se, získali české občanství, naučili se jazyk, naopak nově příchozí zde především pracují, často za účelem zlepšení ekonomické situace své rodiny na Ukrajině, nejsou dobře integrováni, často nemají české občanství, ale jen povolení k pobytu a neúčastní se spolkového a obecně kulturního ukrajinského života. Kromě pracovníků se někdy také jedná o politické uprchlíky.

Ukrajinské etnikum je hodnotově podobné českému, přesto se zdejší Ukrajinci setkávají s negativním přístupem, Češi nemají příliš pochopení pro ukrajinskou menšinu a považují je spíše za dělníky a uklízečky přesto, že historie ukrajinské menšiny u nás je mnohem rozmanitější a důležitější než současná vlna.

Mezi hlavní ukrajinské svátky patří oslavy křesťanských svátků, dále pak státní svátky (Den svornosti Ukrajiny (22. ledna), Den vítězství (9. května), Den nezávislosti (24. srpna) a další události rodinného charakteru jako jsou svatby, křtiny apod. Z církevních svátků se nejčastěji objevují oslavy Starého a Nového Roku, Vánoc, Velikonoc, Jana Kupala (červen) a Mikuláše.

Nejvýznamnějšími spolky ukrajinské menšiny jsou Ukrajinská iniciativa v ČR (dále jen „UIČR“), Sdružení Ukrajinců a příznivců Ukrajiny (dále jen „SUPU“), Sdružení Ukrajinek v České republice, o.s. (dále jen „SU ČR“), spolek Ruta, Fórum Ukrajinců ČR, taneční soubor a dramatický kroužek Džerelo, Sdružení Ukrajinců v ČR BEREHYŇA z.s., organizace Rodyna, o.s. nebo skupina Ignis. První tři jmenované spolky sídlí v budově DNM. Mezi ostatní organizace týkající se Ukrajinců se řadí Ukrajinský odborový svaz v ČR, o.p.s., Ukrajinská evropská perspektiva, Ukrajinská tradice v České republice, Ukrainian Business Club in the Czech Republic či Euromaidan in Prague.

Největší organizací je UIČR, která se zabývá zejména aktuálním děním na Ukrajině, informováním o současné situaci, o ukrajinské diaspoře v ČR i ve světě, ukrajinskými akcemi v ČR a informováním o programech pro děti. UIČR vydává čtvrtletně vlastní časopis Porohy, který přináší čtenářům zmíněné informace o aktuálním dění v rámci ukrajinské menšiny v ČR a činnosti spolku. UIČR organizuje vlastní akce, například novoroční ples Malanka nebo v roce 2014 pietní akci k hladomoru na Ukrajině s doprovodnou výstavou.

Organizace SUPU je zaměřena hlavně na kulturu a osvětu, zastřešuje také sbor sv. Vladimíra. Organizují různé přednášky, diskuze, výstavy, programy pro děti, mládež i seniory, připomínkové akce významných osobností nebo výročí apod. Cílem je zejména udržování lidových tradic, zvyků, jazyka i zprostředkování nových poznatků z kultury, literatury, historie. SU ČR pořádá různé semináře, setkání, věnuje se i publikační činnosti. Spolek Ruta vydává časopis Ukrajinský žurnál.

Z akcí, které různé organizace pořádají nebo se jich účastní, byly některé již zmíněné, mezi další patří Dny Tarase Ševčenka, na kterých se společně podílí UIČR, SUČR a SUPU, účast na festivalu Praha národů nebo Dny ukrajinské kultury. Mnoho dalších akcí je pořádáno v DNM a regionálně.

Rok 2014 byl pro ukrajinskou menšinu poměrně nestandardní tím, že došlo ke konfliktu na Ukrajině, který ovlivnil jak příslušníky české ukrajinské menšiny, tak i znamenal příchod nových Ukrajinců, přechajících před konfliktem, což trvalo i v dalším roce, kdy se ukrajinská krize prohlubovala. Některé akce byly proto uspořádány na podporu Ukrajiny, s cílem informovat o současném dění, vyjádřit pietu nebo pomoci konkrétním skupinám.

Ukrajinská menšina v reflexi nezmiňuje hodnocení spolupráce jak s orgány veřejné správy, tak i s ostatními národnostními menšinami. Podotýkají ale, že Rada vlády ve spolupráci s ČT a ČRo řeší otázku většího zapojení národnostních menšin do programů veřejnoprávních médií.

Ukrajinská menšina uvádí v reflexi v části financování podporu tří hlavních organizací menšiny, jejichž přehled je uveden v následující tabulce⁸⁸.

⁸⁸ *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Státní správa			
UIČR	Dětský klub Smoloskyp 2014	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	280 000
	Porohy		746 000
	Dny ukrajinské kultury v ČR 2014		150 000
SUPU Praha	Sbor sv. Vladimíra	Ministerstvo kultury	80 000
	Spolková a osvětová činnost SUPU		50 000
RUTA	Ukrajinský žurnál		
Celkem	2 706 000		
Samospráva			
SUPU Praha	Sbor sv. Vladimíra	Magistrát hl. m. Prahy	30 000

Tabulka 11 Financování aktivit ukrajinské menšiny

6.13 Vietnamská národnostní menšina

V roce 2011 se podle sčítání lidu, domů a bytů přihlásilo k vietnamské národnosti celkem 29 660 osob, nejvíce ve věku 20-49 let⁸⁹. V roce 2011 se na území ČR nacházelo 58 205 cizinců s vietnamskou státní příslušností, v roce 2014 to bylo 56 609 osob⁹⁰. Vietnamská menšina patří mezi menšiny teprve od roku 2013, řadí se však mezi největší co do počtu cizinců v poměru k občanům ČR s vietnamskou národností. Největší koncentrace Vietnamců je v Praze a v Karlovarském kraji.

První zmínky o větší vietnamské komunitě na našem území se týkají zřízení česko-vietnamské školy v Chrástavě v roce 1956, která byla určena pro sto vietnamských dětí, které měly přijet do Česka získat lepší vzdělání, některé zde pak zůstaly a věnovaly se dalšímu studiu. Vietnam se potýkal s různými krizemi, ať už hospodářskými, válečnými nebo zdravotními, proto bylo

⁸⁹ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

⁹⁰ ČSÚ. Data – počet cizinců. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

lepší děti a mládež posílat za vzděláním do zahraničí. V roce 1956 byla také podepsána o dohoda o spolupráci mezi Vietnamem a ČSR a následovalo několik dalších podobných dohod, v jejichž důsledku do Česka od roku 1967 přicházely větší skupiny vietnamských učňů, od roku 1982 to byli hlavně dělníci a praktikanti. Tyto skupiny měli své tlumočníky a zázemí, které jim usnadňovalo zdejší pobyt. V roce 1981 zde bylo 31 tis. Vietnamců⁹¹. Po roce 1989 bylo i těmto skupinám umožněno se zde usadit a začít podnikat, mnoho z příchozích zde proto zůstalo. Další dohody s Vietnamem po změně režimu nebyly uzavírány. Příchozí Vietnamci po revoluci se v ČR usídlili zejména z důvodu pracovních a ekonomických, mnoho rodin si jako svou obživu zvolilo podnikání, především prodej různého zboží, který se stal typickým znakem vietnamské menšiny. Dnešní vietnamská komunita zahrnuje několik generací, které jsou různě integrovány. Původní příchozí Vietnamci se integrovali částečně, povětšinou se ale naučili alespoň jazyk. Jejich potomci, kteří zde vyrostli, jsou naopak integrováni velmi dobře, znají perfektně český jazyk i evropské hodnoty a kulturu. Přesto se ale tyto děti, které se také nazývají tzv. banánové děti („uvnitř bílé, navenek žluté“), často cítí lépe mezi svými vrstevníky z vietnamské komunity, která více rozumí vztahům a kultuře v jejich rodinách. Naopak nově příchozí Vietnamci mají až na výjimky velké problémy s integrací, naprosto rozdílný jazyk jim dělá velké problémy, stejně tak jako poznání a přijetí odlišné kultury, se kterou se ale nakonec příliš nesetkávají, protože žijí ve svých komunitách. Kromě jazyka jsou na opačných kulturních pólech také například nonverbální projevy (řeč těla), rodinné vztahy a způsob výchovy.

Vietnamská komunita je poměrně specifická, vyznačuje se uzavřeností vůči okolí, příjezd pro ně často znamená kulturní šok, pro jehož vyrovnání mají k dispozici zprostředkovatele, kvůli kterým se ale příliš nedostávají do kontaktu s většinovým obyvatelstvem. S imigranty často přicházejí celé rodiny, což podporuje opětovnou uzavřenost. Přijetí vietnamské komunity do společnosti je poměrně složité, většinová společnost si stále Vietnamce asociuje jako nevzdělané stánkaře a obchodníky či si je spojuje s kriminálními aktivitami, padělaným a pašovaným zbožím, drogami apod. Na jednu stranu jsou sice Vietnamci považováni za velmi pracovité a vytrvalé, na druhou stranu se potýkají s těmito negativními názory a přístupy. Vietnamská kultura je většinou známá jen jako jídlo z rychlého občerstvení nebo písničky linoucí se z reproduktorů ve vietnamských večerkách a na stáncích. Jediným přiblížením v posledních letech se stala stoupající popularita vietnamské a obecně asijské kuchyně, která přivedla například mnohé nové návštěvníky do vietnamského centra Sapa v Praze, přezdívaného malá Hanoj. Na jedné straně tak stojí česká společnost, neznalá vietnamské kultury, na druhé straně pak poměrně uzavřená vietnamská menšina, jejíž příslušníci nejsou jednotní.

Většina Vietnamců se hlásí k buddhistickému náboženství, jehož význam dokazuje například i zřízení malých buddhistických chrámů na několika místech koncentrace vietnamské

⁹¹ Šišková, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.

komunity v ČR. Odlišné jsou proto i vietnamské svátky, mezi největší a nejdůležitější patří lunární Nový rok, jehož oslavy se skládají z různých tradic, rituálů a náboženských obřadů. Oslavy se nesou v duchu návštěv, společných oslav, ohňostrojů, rodinného kruhu a modliteb. Dalším významným je Svátek středu podzimu, původně spojený s předpovídáním úrody a obětními rituály předkům a božstvu, který dnes patří především dětem, jde tedy o jakousi obdobu dne dětí. Analogií českých dušiček je svátek 7. dne 7. lunárního měsíce, kdy se na zem navracejí duše zemřelých. Podle tradice jim každá rodina musí připravit pokrm a papírové obětní předměty pro jejich potřebu.

V ČR je registrováno několik desítek vietnamských organizací, větší nárůst byl zaznamenán po přijetí vietnamské menšiny za národnostní menšinu. Mezi hlavní organizace patří Svaz Vietnamců České republiky, o.s. a jeho členská sdružení, Asociace českých občanů vietnamského původu, o.s. a spolek Van Lang z.s., dále South East Asia - liaison, z.s (bývalý Klub Hanoi) a INFO-DRÁČEK, mezi náboženské spolky patří Vietnamský klub sympatizantů s buddhismem v EU (provozuje buddhistický chrám ve Varnsdorfu), Vietnamská misie, Vietnamské buddhistické společenství (Cheb) a Společenství vietnamského buddhismu v ČR, mezi ostatní organizace s různým zaměřením patří Vietnamsko-československý klub, Vietnamský klub Bonsai v EU, Svaz vietnamských podnikatelů, Svaz vietnamských studentů v ČSSR, Organizace pro spolupráci české a vietnamské mládeže, Sdružení vietnamské mládeže a studentů v ČR, Klub přátel vietnamské kultury a umění, Česko-vietnamské kulturní sdružení, Škola vietnamských bojových umění (Praha), Česká Federace Vo Dao Vietnam (Znojmo), Česko-vietnamská společnost Šatov, Severomoravské sdružení vietnamsko-českých rodin (Ostrava) nebo Hnutí za demokracii a pluralitu ve Vietnamu. Je nezbytné zmínit také obchodní, společenský a kulturní areál SAPA v Praze, který se stal největším centrem Vietnamců v ČR.

South East Asia - liaison, z.s se zabývá širokou škálou aktivit, a to od prezentace, uchování a propagace vietnamské kultury až po pomoc Vietnamcům v ČR v různých oblastech, zejména při integraci do společnosti, vzdělávání a nalezení práce. Klub spolupracoval na dvou filmech s vietnamskou tematikou (Banánové děti a Země snů), pořádá vlastní akce, spoluorganizuje různé projekty i akce nebo se jich účastní a pořádá jazykové kurzy.

INFO-DRÁČEK provozuje stejnojmenný webový portál, na kterém sdílí různé informace z života vietnamské komunity. Hlavním zaměřením spolku je usnadnění kulturní integrace při zachování vlastní kulturní identity. Spolek organizuje různé kulturní akce a projekty, pořádá workshopy a kurzy českého jazyka.

Česko-vietnamská společnost často spolupracovala se Svazem Vietnamců v České republice, o.s., vyvíjí ale i vlastní aktivity. Řeší jak záležitosti běžného života Vietnamců a jejich kultury, tak problematiku soužití Vietnamců s majoritní společností a problémy uvnitř komunity, jako je například obchod s drogami a jejich výroba.

Zpráva o situaci menšin uvádí, že jednotlivé spolky spolu sice vycházejí dobře, ale cestu ke spolupráci stále hledají. Jako další problém také uvádí komunikaci mezi generacemi

Vietnamců, jejichž rozkol je zřejmě způsoben odlišným stupněm integrace, v jejímž důsledku přijala mladá generace jiné hodnoty než ta starší.

Vietnamci vydávají několik časopisů, například Tuan tin moi a Xa xu a nově také Vůně Lotusu, většina informací je také předávána prostřednictvím internetových portálů. Zpravodajství se zaměřuje hlavně na aktuální informace z Vietnamu, ze světa i z ČR, přehled akcí vietnamské komunity i informace a rady pro běžné situace. Velmi důležitým komunikačním prostředkem jsou sociální sítě, zejména skupiny na Facebooku, které využívá v hojné míře hlavně mladá generace zde narozených i nově příchozích Vietnamců.

Největší událostí roku je pro vietnamskou komunitu zřejmě oslava lunárního Nového roku, která je slavena ve všech částech republiky a každý spolek připravuje vlastní program nebo se podílí na přípravě společných akcí. Oslavy se také odehrávají v rodinném kruhu. Jednotlivé spolky se účastní kulturních dnů národnostních menšin v příslušných městech a regionech. Trochu jiného rázu je Soutěž Miss Vietnam v České republice, která každoročně volí nejkrásnější dívku vietnamského původu. Dále probíhají Dny vietnamské kultury, následují různé výstavy, spolupráce s umělci, sportovní akce, tábory pro vietnamské děti, oslavy svátku podzimu, semináře, kurzy, setkání s tématem lidských práv. Z dalších akcí lze jmenovat Přátelské setkání národnostních menšin v Karlových Varech, diskuzní večery Václav Havel a Vietnam – Vietnam dnes a Vietnam třemi pohledy – historie, lidé, hospodářství. Existuje také Klubu milovníků společenského tance ACVN. Vietnamské spolky a soubory se také účastní akcí jako je pražský RefuFest nebo Barevná devítka.

Dny vietnamské kultury si kladou za cíl zvýšení povědomí české společnosti o problematice integrace Vietnamců a zároveň aktivně zapojit českou společnost do procesu integrace, snaží se nalézat spojení mezi českou a vietnamskou kulturou a více je přibližovat.

V oblasti spolupráce s orgány veřejné správy hodnotí zástupci menšiny jako velmi dobrou spolupráci s Radou vlády a dále Ministerstvem vnitra, se kterým se snaží společně bojovat proti vietnamské narkomafii v ČR, zdůrazňují ale nutnost zaměřit se především na jádro problému. Na regionální a lokální úrovni funguje spolupráce různorodě, někde jsou kontakty časté a na dobré úrovni, jinde nejsou vůbec nebo jen sporadické. S ostatními národnostními menšinami spolupracují výjimečně, spíše v rámci spolupodílejí se na různých multinárodnostních akcích. V Karlovarském kraji ovšem spolupráce ve Výboru funguje velmi dobře a dlouhodobě.

Jako největší problémy vietnamské komunity zmiňují zástupci zejména drogy. Další problémy jsou v uplatnění absolventů druhé generace Vietnamců v ČR, s umisťováním nejmladších dětí do jesliček a školek a s nastanuvší krizí podnikání a ekonomickými problémy (v této oblasti jsou některé překážky v podnikání způsobeny také nutností najít překladatele a zprostředkovatele, který někde ve výsledku konečné příjemce okrádá). Dalším problémem v rámci dané komunity je malá informovanost o některých možnostech vzdělávání, integračních programech, stejně tak někteří mají problémy při podávání žádostí do dotačních řízení.

Aktivity jednotlivých spolků jsou často financovány z vlastních prostředků, tedy příspěvků od členů, a dále darů od fyzických i právnických osob. Příspěvky ze strany Vietnamské republiky neexistují, některé organizace využívají dotace ze strany českého státu i českých samospráv. Financování uvedené v reflexi menšin uvádí následující tabulka⁹².

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
Hudební skupina SON HUONG	Klub Sonca (podpora a výuka vietnamské národní hudby a tance pro mladistvé v ČR)	Ministerstvo kultury	60 000
Viet Media	Vůně Lotusu		500 000
Celkem	560 000		

Tabulka 12 Financování aktivit vietnamské menšiny

Do budoucna by byli zástupci menšiny rádi, kdyby se zjednodušilo vyřizování dotací a také byla revidována metodika uznávání nákladů, například v Programu podpory kulturních aktivit národnostních menšin Ministerstva kultury, protože pro vietnamské soubory je důležité krojové vybavení podle jednotlivých etnik, z nichž každé má značně odlišný kroj. Dále zmiňují lepší informovanost příslušníků vietnamské menšiny, podporu a zlepšení integrace, ochranu a rozvoj vietnamského jazyka a další.

6.14 Židovská kultura

Vymezení židovské menšiny je poměrně složité, z pohledu Rady vlády jsou Židé řazeni mezi ostatní národnostní menšiny a zástupce židovské menšiny má v Radě vlády statut hosta, Židé se sami charakterizují jako náboženské a kulturní společenství. Specifické postavení židovské menšiny jim dovoluje například žádat o dotace z programů určených pro národnostní menšiny. Při sčítání lidu v roce 2011 se k židovské národnosti přihlásilo 521 osob⁹³, a to nejvíce ve věku 20-59 let. Jedná se tedy podle těchto oficiálních údajů o jednu z nejmenších menšin. Geograficky je nejvíce Židů v severních Čechách, kde je také největší židovská obec. Oproti

⁹² *Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015

⁹³ ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví* (2011). [online]. [cit. 2016-15-03].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvokc=&katalog=30610&z=T

minulosti lze pozorovat pozitivní vývoj v počtu příslušníků židovské menšiny, kdy přibyli jak noví členové, tak i cizinci, a také pokles průměrný věk⁹⁴.

Židé se na českém území usídlovali již od 10. století, v průběhu staletí byla ale komunita pod neustálými útoky a nátlaky z různých stran. Židé byli vždy považováni za výborné obchodníky, někdy ale až lichváře. Právě i bohatství bylo jedním z častých terčů útoků, tzv. pogromů na Židy. V době osvícenství se situace zlepšila a byla přijata některá opatření, která sice na jednu stranu Židům usnadnila například přístup ke vzdělání, nakonec vedla ale jen k jejich asimilaci. Se vzrůstajícím nacionalismem byly opět na vzestupu protižidovské nálady a následovaly další pokusy o asimilaci, až revoluční rok 1848 přinesl Židům nová práva a svobody. Růst nacionalistických tendencí ale situaci znovu vyhrotil a koncem 19. století se stal antisemitismus dokonce prostředkem získávání hlasů voličů v politickém boji. Nevraživost vůči Židům dosvědčují i různé kauzy, mezi nimi například známá hilsneriáda. Po vzniku Československa, v době první republiky, se postupně opět začal rozvíjet židovský společenský, kulturní i podnikatelský život. S příchodem nacismu mnoho Židů v obavě o svůj život opustilo i s rodinami zemi a prchlo do jiných evropských zemí či do Ameriky. Ti, kteří zde zůstali, se brzy stali terčem tzv. konečného řešení židovské otázky, celé rodiny byly deportovány do koncentračních táborů, majetek jim byl zabaven a živnosti zavřeny. Po druhé světové válce zůstal jen zlomek přeživších, i ti však měli problémy s životem v Československu. Povětšinou již neměli majetek a restituce vzhledem k nástupu komunismu a znárodňování nepřipadaly v úvahu, stejně tak někteří Židé, kteří byli dříve nuceni přijmout německé občanství, museli nyní čelit protiněmeckým náladám. Někteří Židé proto odešli do tzv. mandátní Palestiny, posléze žili v nově vzniklé Izraeli. Ti, kteří zůstali, měli omezené náboženské svobody i možnost sdružování, následovaly i politické procesy. Další vlny odchodu Židů z Československa následovaly v období pražského jara a následně v 70. a 80. letech. Situace se zpět k lepšímu obrátila až po roce 1989, počet příslušníků židovské menšiny je oproti původnímu počtu ale stále velmi malý. Někteří se také dodnes obávají oficiálního přihlášení se ke své národnosti.

Většina židovských svátků vychází z náboženství, mezi hlavní patří Šabat (každou sobotu), Roš chodeš (nový měsíc), Roš ha-šana (židovský nový rok), Deset dní pokání (mezi Roš ha-šana a Jom kipur), Jom Kipur (nejvyšší svátek, zasvěcený spíš modlitbám a pokání), Pesach (svátek nekvašeného chleba), Šavuot (obdoba letnic), Sukot (svátek sklizně), Chanuka (svátek světel) a Purim. Svátků je velké množství a váží se k nim různé tradice a zvyky. Dále jsou slaveny i izraelské národní svátky, jako je Den vzpomínky na holocaust a hrdinství, Den nezávislosti, Den Jeruzaléma apod. Většina židovských akcí se váže právě k těmto svátkům.

Hlavní židovskou organizací je Federace židovských obcí v ČR (dále jen „FŽO“), která se ovšem nehlásí ke statusu národnosti menšiny, protože podle stanoviska většiny členů nejsou národnostní menšinou. Funkce hosta v Radě vlády je pro ně vyhovující a dostačující. FŽO je

⁹⁴ Šišková, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-17178-648-9.

tedy registrována dle zákona č. 3/2002 Sb. o církvích a náboženských společnostech, některé spolky jsou jejími přidruženými členy. Kromě pořádání bohoslužeb, oslav náboženských svátků, pořádání kulturních a společenských akcí se FŽO věnuje i vzdělávání mládeže (spolupráce na provozování níže zmíněných škol), provozování domova důchodců a domů s pečovatelskou službou a stavební činnosti zaměřené na rekonstrukci židovských památek v ČR. Vydává také různé publikace ve vlastním nakladatelství Sefer, věstník Roš Chodeš, založila ve spolupráci s Židovskou obcí a Ministerstvem kultury ČR Židovské muzeum v Praze, byla spoluzakladatelem České rady pro oběti nacismu, zakladatelem Nadačního fondu Zecher, zabývající se záchranou židovských památek v Čechách a na Moravě a zakladatelem Nadačního fondu obětí holocaustu. Mimo tyto aktivity je i členem mezinárodních židovských organizací.

Dále je kladen důraz na instituce Židovské muzeum Praha, Vzdělávací a kulturní centrum nebo Terezínský památník, které se společně s dalšími muzei a synagogami zaměřují na přiblížení problematiky holocaustu a minulosti Židů na českém území. Existují zde i židovská mateřská škola (Mateřská škola R. S. Laudera v Praze), základní škola (Základní škola Gur Arje) a gymnázium (Gymnázium Or Chadaš v Praze). Spolků židovské komunity je více, výčet zde uvedený ale vychází z materiálů, které poskytli zástupci židovské komunity.

Mezi významné akce patří například projekt Židovské svátky a tradice (Židovská liberální unie v České republice).

Zřejmě z důvodu, že se zástupci židovské menšiny nepovažují za národnostní menšinu, nejsou v reflexi menšin uvedeny ostatní informace o aktivitách, problémech apod. Uvádí pouze financování, a to dotaci ve výši 220 tis. Kč ze strany Ministerstva kultury pro organizaci Bejt Simcha na Vydávání časopisu Maskil.

7 Řecká národnostní menšina

Řecká diaspora, dnes roztroušená po celém světě, patří (po boku například Židů či Arménů) mezi jednu z nejstarších a historicky nejvýznamnějších diaspor na světě. Pojem diaspora, který ostatně pochází z řečtiny, provází celou historii řeckého národa. V důsledku dějinného vývoje nebo ekonomické a životní situace v Řecku opustilo svou vlast v průběhu tisíciletí mnoho Řeků. Dnes je počet osob řecké národnosti žijící mimo zemi odhadován na zhruba 5 milionů, což je skoro polovina populace současného Řecka⁹⁵. Významné řecké komunity nalezneme ve Spojených státech, v Kanadě, Austrálii, ve Velké Británii nebo v Německu. Oproti těmto státům sice tvoří řecká menšina v České republice jen malou část celkového počtu Řeků žijících mimo řecké území, i tak je ale nezanedbatelná.

Největší vlna řecké imigrace na české území přišla až po druhé světové válce, první interakce mezi českým a řeckým národem se ale odehrály podstatně dříve. Za jednu z prvních je možno považovat příchod věrozvěstů Cyrila a Metoděje, řeckých bratrů pocházejících ze Soluně. Další kontakty v průběhu staletí byly poměrně sporadické a jednalo se jen o jednotlivce či malé skupiny. Z novodobé historie lze zmínit řecké rody Sina a Ypsilanti, s jejichž jmény je spojen brněnský hrad Veverčí. Ten v 19. století patřil podnikateli řeckého původu a následně jeho vnučce Heleně Sina, později provdané za knížete Ypsilantiho. V předválečném Československu se Řekové vyskytovali jen ojediněle, za druhé světové války pracovalo v protektorátním průmyslu několik desítek Řeků, kteří přišli dobrovolně, po válce ale byli vyhoštěni jako podezřelé osoby.

Příčiny příchodu několika tisíc řeckých uprchlíků do Československa po druhé světové válce i jejich následné začlenění do české společnosti a problémy života v exilu lze pochopit nejlépe v kontextu dějinných událostí v Řecku a situace, za které Řekové svou zemi opouštěli. Zatímco pro většinu evropských zemí znamenal konec druhé světové války také ukončení té nejhorší fáze utrpení, v Řecku se na další čtyři roky rozpoutala občanská válka. Konflikt pramenil z nejednotné představy několika rozdílných skupin o poválečné podobě Řecka a přerostl v podstatě v bratrovražedný boj. Proti sobě stáli na jedné straně příznivci pravice, tedy tzv. Národní republikánská liga (EDES) společně s vojskem řecké legitimní vlády a s podporou Velké Británie a následně i USA, na druhé straně pak sympatizanti levice, tedy tzv. Národně osvobozenecká fronta (EAM), vzniklá spojením odbojových levicových skupin a Komunistické strany Řecka (KKE), která se stala vedoucí silou EAM. Levicovou armádou se stala Řecká lidová osvobozenecká armáda (ELAS), později transformovaná na Demokratické vojsko Řecka (DSE). Zatímco území centrálního Řecka a Peloponésu byla pod kontrolou pravice, horské oblasti severního Řecka ovládala levicová Prozatímní demokratická vláda (PDK), vzniklá v roce 1947.

⁹⁵ Hellenism. *The Greek diaspora - Greeks outside Greece*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.hellenism.net/greece/greek-culture/greek-diaspora/>

Obtížná situace se nejvíce projevila na obyčejném lidu, obyvatelích severního Řecka, kteří každodenně čelili nedostatku potravin, základních věcí, ale především obavám o bezpečí své i svých rodin. Kromě náletů a bombardování královského letectva také pravidelně docházelo k udávání, útokům na obyvatele vesnic oběma stranami, obviňování z kolaborace a dalším podobným incidentům. V důsledku zhoršování situace rozhodla Prozatímní komunistická vláda o přesunu především dětí ze zasažených oblastí do zemí východního bloku, mezi které patřilo i Československo. Komunistická strana Řecka byla za tento krok pravicí kritizována (dokonce se royalistická vláda obrátila na OSN), přesun dětí označila pravice za nucenou deportaci a především za maskování prospěchářského kroku dobrým úmyslem. Důsledkem přemístění dětí totiž bylo mimo jiné získání bojeschopných žen, které se předtím musely starat o své rodiny, a jejichž odtransportované děti nyní poskytovaly určitou záruku, že budou jejich rodiče loajální vůči bojující straně. Někteří také v tomto kroku viděli úmysl komunistické strany vychovat z těchto dětí bojovníky, kteří se později do Řecka vrátí posílit řady bojujících. O to se Komunistická strana Řecka skutečně později pokusila, u dětí z Československa ale k návratu na frontu nedošlo vůbec, u zmobilizovaných dětí z Rumunska se záměr podařilo dovést do konce, bohužel ale tyto děti na frontě povětšinou přišly o život jako první.

Po útěku z Řecka vznikla největší řecká komunita a partyzánské centrum v jugoslávské vesnici Bulkes v oblasti Vojvodiny. Kromě vlastní řecké samosprávy zde byla založena i provizorní školka a škola, bohužel ale pobyt v Bulkes neměl dlouhého trvání a po zrušení této řecké vesnice Titem⁹⁶ se musela většina jejích obyvatel přesunout dále. Řecké děti tak byly přemístěny z Bulkes (většinou transporty až v roce 1949) či přímo z horských oblastí Řecka do dalších zemí východního bloku, část uprchlíků tak brzy dorazila přes Jugoslávii a Maďarsko i do Československa.

První transport se 746 řeckými dětmi do 15 let (většinou sirotků či polosírotků) dorazil do československého Mikulova v dubnu 1948. Po příjezdu prošly děti zdravotními prohlídkami, byly umyty a dostaly nové ošacení, následoval pobyt v karanténě a rozmístění do dětských domovů, které byly zřízeny z bývalých zámků, lázeňských budov apod. za tímto účelem. Brzy následovaly další transporty, zpočátku složené převážně z dětí, které ale záhy následovali i dospělí. U některých dětí nebylo známo datum narození, tedy ani jejich přesný věk, často také došlo ke zkomolení jejich jmen při přepisu do evidence. Nejednalo se jen o řecky mluvící děti, ale také o děti hovořící slavomakedonsky, jejichž jazyk byl tomu českému bližší, a proto neměly problém se po příjezdu dorozumět. Ze severního Řecka v období od konce března 1948 do léta 1949 odešlo do různých zemí 24 až 25 tisíc dětí ve věku od několika měsíců do 14 let. Po prvních transportech dětí následovali i jejich rodiče a další dospělí, kteří byli nuceni odejít po porážce levice v listopadu roku 1949. V prosinci 1949 bylo v Československu evidováno celkem 7 635 osob řecké národnosti, z toho 3 529 mužů, 2 792 žen, 1025 dětí do 6 let a 289 dětí

⁹⁶ Zatímco Tito se v roce 1948 po konfliktu se Stalinem odklonil od Sovětského svazu a Komunistická strana Jugoslávie byla vyloučena z Kominformy, Komunistická strana Řecka se přiklonila na stranu Informbyra, tedy Stalina.

do 14 let, k nim se připočetly ještě 4 tisíce dětí, které dorazily před srpnem 1949. V roce 1950 následovalo ještě několik dalších transportů, celkový stav v Československu na konci roku 1950 tak byl 12 095 emigrantů, z toho 5 185 dětí⁹⁷.

Přesto, že některé děti již měly na českém území své rodiče, zůstávala většina z nich v dětských domovech a k rodičům se přesunuly až později. České rodiny nemohly na základě nařízení adoptovat řecké sirotky v dětských domovech, aby jim byla zachována národní identita, protože se předpokládal návrat zpět do Řecka. Řecká exilová vláda chtěla pro řecké děti v dětských domovech učitele hovořící řecky a slavomakedonsky, kterých byl ale nedostatek, proto byla snaha zvát nové učitele nebo je vychovávat ze starších dětí. Od roku 1951, kdy začalo být jasné, že návrat do Řecka bude zřejmě dlouhodobou záležitostí, výuka probíhala již v češtině s několika lekcemi řeckého jazyka a řeckých reálií týdně. Mnoho dětí mělo hudební, pěvecký nebo sportovní talent, který jim bylo v domovech umožněno rozvíjet. Prostřednictvím tanečních a hudebních souborů bylo podporováno i zachování kulturní identity a jazyka, jejich vystoupení měla ale také oslovit i českou veřejnost. V dětských domovech byly organizovány oslavy řeckých národních svátků, děti zpívaly řecké písně a tančily řecké tance, při různých příležitostech hrála řecká hymna nebo hymna Řecké lidové osvobozené armády. Dětské soubory vystupovaly i na různých festivalech a ty úspěšné se dostaly i do zahraničí. Například v dětském domově ve Veselíčku byl řecký soubor, hrála zde cimbálovka a na oslavách děti předváděly řecké a valašské pásmo. Dětské domovy tedy měly v tomto ohledu na děti i pozitivní vliv, na jednu stranu byly prostřednictvím české školní docházky a českých vychovatelek integrovány, díky vlastním aktivitám a přítomnosti v řeckém kolektivu si ponechaly i vlastní kulturu.

Větší problém s integrací nastal u dospělé generace příchozích Řeků, z nichž většina byla rozmístěna do 24 obcí, usedlostí nebo samot na Moravě a ve Slezsku, především v Krnově, Jeseníku, Žamberku a dalších lokalitách., zejména v horských oblastech vyhlíděných po odsunu Němců, které měly být podobné prostředí, odkud řečtí uprchlíci přišli⁹⁸. Tento výběr se ale ukázal jako problematický, kvůli klimatickým podmínkám, špatné dostupnosti do měst, odlišnému zemědělství a obecně způsobu hospodaření, nedostatku práce v okolí apod. došlo k nové vlně stěhování, a to do větších měst a průmyslových oblastí, především Ostravského, Olomouckého, Královéhradeckého kraje a do okolí města Brna. Někteří nastoupili do ocelářského a důlního průmyslu, jiní do stavebnictví. Části dospělých příchozích Řeků se podařilo integrovat, přijali české zvyky i kulturu a naučili se český jazyk, stále si ale zachovávali svou národní identitu. Problémy nastávaly zejména u nejstarší generace, která si na nové podmínky hůře zvykala.

⁹⁷ Králová, Kateřina et al. *Vyschly nám slzy: řečtí uprchlíci v Československu*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012. 335 s. Bod. ISBN 978-80-7363-416-2.

⁹⁸ Králová, Kateřina et al. *Vyschly nám slzy: řečtí uprchlíci v Československu*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012. 335 s. Bod. ISBN 978-80-7363-416-2.

Některé rodiny se po usídlení v Československu opět shledaly a děti z dětských domovů se postupně přestěhovaly k rodičům, některé tam ale z různých důvodů zůstávaly i ještě několik let po příchodu rodičů. Celou řeckou komunitu stále provázel stesk po vlasti, i když se jim povětšinou v Československu dobře dařilo a na nové prostředí si zvykli. Většina věřila, že se do vlasti jednou vrátí, po konci občanské války v roce 1949 ale návrat pro většinu nepřipadal v úvahu a po vojenském převratu v roce 1967 a nástupu vojenské junty hrozilo většině Řeků v komunistickém exilu v případě návratu reálné nebezpečí uvěznění nebo popravení. Mezi Řeky v Československu se stalo oblíbeným i heslo „a za rok ve vlasti“, které pronášeli při každé příležitosti. Po pádu fašistické junty v Řecku v roce 1974 a opětovnému obnovení komunistické strany bylo možné odcestovat do Řecka, v roce 1981 pak nová řecká vláda A. Papandreu povolila na základě dohody mezi řeckou a českou stranou levicovým uprchlíkům repatriaci. Ač by se většina Řeků v Československu ráda vrátila, někteří už zde měli rodiny, žili ve smíšených manželstvích, měli zde práci a byli natolik zvyklí na zdejší prostředí, že už se zpět vracet nechtěli. Problémem byl také fakt, že většina jejich původního majetku v Řecku, zejména domů a usedlostí, byla zabavena, zničena nebo je obýval někdo jiný. Ti, kteří se nakonec opravdu do Řecka vrátili, se potýkali s nezaměstnaností, nevlídným přijetím, špatnou ekonomickou situací i najednou odlišným prostředím, problém také nastal s uznáváním řeckého občanství. Některí se proto následně opět vrátili zpět do Československa.

Řecká diaspora v České republice prošla několika etapami vývoje, jak popisuje T. Zissaki-Healey⁹⁹. Krátce po příchodu řeckých uprchlíků v letech 1948–1962 bylo v první řadě zapotřebí zajistit výuku dětí v dětských domovech a zabezpečit jejich potřeby, dále pak rozmístit a integrovat dospělé příchozí. Toto období je charakteristické intenzivním vzděláváním dětí i jejich kulturními aktivitami. V letech 1962–1975 se část dětí přesunula k rodičům nebo již vyrostla a opustila dětské domovy, proto byly postupně tyto instituce rušeny. Jako problém vyvstálý z rozpuštění dětských domovů se ukázalo udržení řecké kultury a jazyka včetně jeho další výuky. Některí Řekové také začali uzavírat smíšená manželství, což vedlo k dalšímu rozměňování kulturní identity. V dalším období let 1975–1990 začala vyrůstat již třetí generace Řeků (za první jsou považováni dospělí příchozí, za druhou dětští uprchlíci), která se narodila v Československu a získala zdejší občanství, velmi dobře se asimilovala v českém prostředí a přijala povětšinou identitu obou národů. Úsilí udržet řeckou kulturu se projevovalo především prostřednictvím tanečních a hudebních souborů, účastí na festivalech, oslavami národních svátků apod. V tomto období se také objevily snahy některých Řeků vrátit se zpět do své vlasti po pádu junty. V předposlední etapě v letech 1990–2004 již padla většina zábran spojených s vycestováním do Řecka, někteří navrátilí se Řekové do vlasti se ale stěhují zpět do Česka. Přibývá problémů s udržením řecké kultury v Česku, někteří potomci řeckých uprchlíků už neovládají řečtinu nebo nejeví zájem o kulturní aktivity svých rodičů. Vznikají

⁹⁹ Zissaki-Healey, Tassula. *Řecký politický exil a národnostní menšina v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Řecká obec Praha, 2013. 204 s. ISBN 978-80-260-5532-7.

nové organizace řecké menšiny, které pomáhají zachování a rozvoji svébytné identity a prezentaci řecké kultury české veřejnosti. V roce 2001 získává řecká komunita na základě Menšinového zákona oficiální status národnostní menšiny. V zatím poslední etapě, tedy od roku 2004 do současnosti, opět přibývá některých kulturních aktivit, stále se ale jako problém jeví fakt, že nyní už potomci třetí řecké generace neovládají jazyk svých předků a jsou málo zapojováni do aktivit řecké komunity. Na druhou stranu od roku 1990 je řecká kultura mnohem bližší české společnosti, díky možnosti volného pohybu vzniklo mnoho cestovních kanceláří se zaměřením na Řecko, obchodů, které se zabývají prodejem řeckých produktů, řeckých restaurací a dalších firem, jejichž majiteli jsou Řekové či které zprostředkovávají řecké produkty nebo služby. Mezi významnými českými osobnostmi jich má mnoho řecký původ, ostatně podnikatelem roku se několikrát stal Řek Jannis Samaras a nejstarší obyvatelkou České republiky byla po dlouhá léta Řekyně Evangelia Čarasová. Opět přibývá řeckých kapel a stoupá také obliba řeckých tanců a řecké gastronomie, na dvou českých univerzitách je také možné studovat novořečtinu.

Na počátku 80. let zde žilo odhadem 10 tisíc Řeků první, druhé i třetí generace¹⁰⁰, v roce 2001 se ale při sčítání lidu, domů a bytů přihlásilo k řecké národnosti 3 219 osob¹⁰¹, v roce 2011 už jen 2 611 osob¹⁰². Počet cizinců s řeckou státní příslušností dosáhl v roce 2011 celkem 939 osob, v roce 2014 pak 1 154 osob¹⁰³. Řekové, kteří do České republiky přišli v posledních letech, tak činí především z ekonomických důvodů vzhledem k trvající krizi v Řecku, a dále kvůli studiu, které jde zde údajně kvalitnější a levnější než v Řecku.

Pro řecký národ byly vždy významné oslavy různých svátků, ať už národních nebo církevních. Mezi nejvýznamnější řecké státní svátky patří Den nezávislosti (25. března), který je připomínkou národněosvobozenického povstání proti Turkům v roce 1821, a dále Den „Ochi“ (28. října), tedy den, kdy řecký diktátor Metaxas v roce 1940 odpověděl na Mussoliniho ultimátum jediným slovem „ne“. Z církevních pravoslavných svátků je největší důležitost kladena na oslavy Velikonoc, Nanebevzetí Panny Marie (15. srpna), Vánoce a dále pak Tři krále, masopust, svátek sv. Konstantina a Heleny, svatého Mikuláše apod. S církevními zvyky jsou také spojeny životní události jako narození, křtíný, svatba aj., které v Řecku znamenají oslavy za účasti velkého množství hostů. Důležité jsou i oslavy nového roku, kdy se krájí

¹⁰⁰ Králová, Kateřina et al. *Vyschly nám slzy: řečtí uprchlíci v Československu*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012. 335 s. Bod. ISBN 978-80-7363-416-2.

¹⁰¹ Vláda ČR. *Řecká národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/nm-rekove-6646/>

¹⁰² ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví* (2011). [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&eo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvoch=&katalog=30610&z=T

¹⁰³ ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

tradiční novoroční koláč, tzv. vasilopita. K příležitosti národních i pravoslavných svátků bývají často pořádány různé slavnosti, příkladem jsou Den nezávislosti a Den Ochi, které jsou každoročně spojeny s oslavami těchto svátků ve všech městech řecké diaspory a jejich součástí je většinou řecký večer s taneční zábavou, vystoupení souborů, hudebníků, většinou také nechybí řecká gastronomie.

Oproti ostatním národnostním menšinám v socialistickém Československu měla řecká menšina specifické postavení, rozvoj kulturního i společenského života řeckých uprchlíků je proto trochu v rozporu s předchozími tvrzeními o útlumu národnostních aktivit v období československého socialismu. Řecká komunita nebyla sice oficiálně považována za národnostní menšinu tak, jak je tomu dnes, ale díky skutečnosti, že se jednalo o uprchlíky přijaté na žádost Prozatímní komunistické vlády v Řecku, a předpokládanému návratu komunity zpět do Řecka, získala zdejší řecká menšina určitá privilegia. Kromě výuky dětí v řeckém jazyce, organizování různých aktivit a účasti souborů na zahraničních vystoupeních to byla i možnost zakládat organizace a sdružovat se v nich. Jako první vznikla v roce 1946 Československo-řecká společnost ještě před příchodem Řeků, jejíž čeští členové se zajímali o řecký vývoj a účelem organizace bylo šířit mezi obyvateli Československa povědomí o řecké kultuře, historii a současné politické situaci, především prostřednictvím přednášek, seminářů nebo publikování literatury.

Mezi hlavní řecké organizace působící v Československu patřily Jednotná všeřecká organizace mládeže (EPON), pod kterou spadala dětská sekce Orlici (řecká obdoba Pionýra), nebo Všeřecký demokratický svaz žen, který se měl starat o vedení žen v duchu politiky komunistické strany. Kromě těchto organizací byla v Československu založena i odnož Komunistické strany Řecka, která se starala o ideologickou stránku života československých Řeků a zprostředkování kontaktů s levicovým odbojem. V tehdejší době byly v Československu vydávány řecké časopisy Bojovník a Nový mír s cílem především stranické propagandy, kterou Komunistická strana Řecka působila na zdejší řeckou komunitu.

Zdejší řecké umělecké soubory, zakládané zejména od 60. let, vystupovaly při příležitostech oslav národních svátků, výročí spjatých s komunistickou stranou, tančilo a zpívalo se i na různých oslavách, dokonce místní pobočka řecké komunistické strany organizovala v Praze na Žofíně pravidelné řecké večery, které se těšily oblibě i u české veřejnosti.

Ruku v ruce s rozkvětem společenských a kulturních aktivit po změně režimu v roce 1989 v Československu šel i rozvoj aktivit národnostních menšin, řecké nevyjímaje. V 90. letech byly založeny nové organizace sdružující nejen Řeky v Česku, ale také příznivce Řecka a řecké kultury, které záhy následovaly další organizace. Dnes se mezi hlavní organizace řadí Asociace řeckých obcí v ČR, samostatně stojící Řecká obec Praha, nadační fond Hellenika, Česká společnost novořeckých studií, Klub přátel Řecka, Společnost přátel Nikose Kazantzakise a Lyceum Řekyň v ČR, o kterém bude pojednáno v další kapitole. Dále funguje pod záštitou jednotlivých organizací několik tanečních souborů, například pražský soubor

Akropolis, brněnský soubor Prometheus, krnovský soubor Antigoni, bohumínský soubor Nea Elpida nebo taneční soubor Lycea Řekyň.

Asociace řeckých obcí v ČR (dále jen „AŘO“) byla založena v listopadu 1996 s cílem „prohlubování a podpory přátelských vztahů mezi Řeky žijícími v České republice a Českou republikou, zejména na poli kulturním a společenském, podpory a rozvoje řecké identity prostřednictvím kulturních a vzdělávacích akcí, zachování a rozvíjení řeckého jazyka, uchovávání a rozvoje vztahů s mateřskou vlastí, včetně společenské a hmotné pomoci krajanům od orgánů a institucí jak Řecké republiky, tak jiných, šíření odkazu řecké kultury prostřednictvím vzdělávacích institucí, pořádáním přednášek a seminářů, seznamování s novodobou řeckou kulturou, pořádání akcí folklorně hudebních a tanečních, sportovní aktivity, vydavatelské a publikační činnost a práce s dětmi a mládeží“¹⁰⁴. Pobočnými spolky AŘO (podle původní právní úpravy tzv. organizační jednotky) jsou řecké obce v Brně, Bohumíně, Havířově, Krnově, Karvině, Javorníku, Jeseníku, Ostravě, Šumperku, Třinci, dříve také ve Vrbně pod Pradědem a ve Zlatých horách (dnes již zrušené). Sídlo AŘO se nachází v Krnově, který patří mezi města s největší řeckou menšinou v ČR.

Každá řecká obec pořádá vlastní kulturní a společenské akce, oslavy řeckých státních svátků (které jsou základem kulturních aktivit řeckých obcí), pravoslavných svátků, některé obce také pořádají kurzy řečtiny a řeckých tanců i pro veřejnost, dále pořádají nebo spolupřádají různé festivaly a vedou výše zmíněné řecké taneční soubory. Obce se společně podílí například také na oslavách výročí příchodu Řeků do Československa, které se nyní konají každých pět let.

Aktivity a provoz AŘO jsou financovány vícezdrojově, a to z odvodů 20% podílu z členských příspěvků od jednotlivých řeckých obcí, dary a dědictvím od fyzických a právnických osob z tuzemska i ze zahraničí, výnosy z hlavní a vedlejší činnosti, dotacemi a obdobnými formami finanční pomoci z tuzemska i ze zahraničí a dalšími příjmy. V posledních letech po zasáhnutí Řecka ekonomickou krizí jsou příjmy ze zahraničí prakticky nulové. Jednotlivé řecké obce jsou financovány taktéž z členských příspěvků (resp. jejich zůstatku), darů, výnosů z hlavní a vedlejší činnosti a dotacemi ze strany samospráv. AŘO žádá každoročně o dotaci od Ministerstva kultury na projekt Kulturní činnost řecké menšiny v ČR, která je následně přerozdělována podle požadavků jednotlivých obcí uvedených v jejich zpracovaných projektech činnosti na příslušný rok. Následující tabulky uvádí přehled financování některých vybraných aktivit AŘO a jednotlivých pobočných spolků za roky 2014¹⁰⁵ a 2015¹⁰⁶ podle zdrojů dostupných v reflexi menšin ve Zprávě o situaci národnostních menšin za oba příslušné roky.

¹⁰⁴ Stanovy Asociace řeckých obcí v ČR, schválené konferencí AŘO ČR dne 20.4.1996, změny doplňky stanov schváleny mimořádnou konferencí AŘO ČR dne 26.1.2002 a řádnou konferencí dne 2. 4. 2011.

¹⁰⁵ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

¹⁰⁶ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015. Pracovní verze ze dne 20. 4. 2016. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2016.

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
AŘO v ČR	Kulturní činnost řecké menšiny v ČR	Ministerstvo kultury	670 000
	Výuka řeckého jazyka dětí a mládeže, příslušníků řecké národnostní menšiny v ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	332 000
Řecká obec Šumperk	Pronájem kulturního domu na oslavu řeckého státního svátku	Město Šumperk	10 000
Řecká obec Brno	Taneční soubor Prométheus – zvýšení kvalifikace tanečníků a propagace činnosti	Jihomoravský kraj	25 000
	Řekové v Brně 2014	Magistrát města Brna	85 000
Řecká obec Krnov	Řecké dny Krnov 2014	Město Krnov	19 000
		Moravskoslezský kraj	69 000
Řecká obec Ostrava	Pronájem sálů pro oslavy a jiné akce	Magistrát města Ostrava	50 000
Řecká obec Krnov	Nákup krétských lidových krojů	Kofola a.s.	50 000
Celkem	1 310 000		

Tabulka 13 Financování aktivit AŘO za rok 2014

Organizace	Účel	Orgán	Dotace (v Kč)
AŘO v ČR	Kulturní činnost řecké menšiny v ČR	Ministerstvo kultury	550 000
	Výuka řeckého jazyka dětí a mládeže, příslušníků řecké národnostní menšiny v ČR	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	361 000
Řecká obec Brno	Kulturní činnost Řecké obce Brno v roce 2015	Jihomoravský kraj	60 000
	Řekové v Brně 2014	Magistrát města Brna	90 000
Řecká obec Šumperk	Pronájem kulturního domu na oslavu řeckého státního svátku	Město Šumperk	8 000
Řecká obec Bohumín	Činnost obce	Město Bohumín	20 000
Řecká obec Brno	Fotbalové dresy	BAT service s.r.o.	5 000
Celkem	1 094 000		

Tabulka 14 Financování aktivit AŘO za rok 2015

Zatímco všechny řecké obce, spadající pod AŘO, mají status pobočných spolků, samostatně stojí **Řecká obec Praha** (dále jen „ŘO Praha“), která vznikla v roce 1990 a sídlí v pražském DNM. Cílem aktivit ŘO Praha je kromě sdružování Řeků v Praze, pořádání kulturních a společenských akcí a prezentace řecké kultury také výuka řeckého jazyka pro veřejnost. Opět také každý týden probíhá výuka řečtiny a řeckých tanců pro malé děti. ŘO Praha vydává od roku 1999 řecký časopis Kalimera, který je distribuován po celé republice i do zahraničí, k dispozici je ale i zdarma v elektronické podobě na webových stránkách ŘO Praha. Vydávání časopisu je financováno z dotace Ministerstva kultury, dále z prostředků obce a darů. Obsahem časopisu jsou informace o aktuálním dění v řecké komunitě, budoucích i proběhlých kulturních akcích, články o tématech z řecké historie, týkající se zejména období příchodu Řeků do Československa a občanské války v Řecku, rozhovory s různými osobnostmi a mnohé další. Bohužel je celý časopis vydáván pouze v řečtině, příslušníci mladší generace řecké menšiny, kteří neumí řecky, a česká veřejnost se zájmem o řeckou kulturu si proto bohužel časopis nemohou přečíst. Zaznívá také kritika, že některé čtenáře odrazuje poměrně jednostranné zaměření článků z historie.

Součástí ŘO Praha je taneční a pěvecký soubor Akropolis, který vystupuje při příležitostech oslav státních svátků, na festivalech (v minulosti například na festivalu Praha srdce národů nebo na Řeckých dnech v Krnově) a na různých dalších akcích. Většina členů souboru Akropolis je také zároveň členy Lycea Řekyň v ČR.

ŘO Praha každoročně žádá o dva granty, a to o finanční podporu na projekt Vydávání časopisu Kalimera ze strany Odboru médií a audiovize Ministerstva kultury v rámci Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin a dále o grant v rámci Celoměstských programů podpory národnostních menšin na území hl. m. Prahy v programu č. 1: Prezentace národnostních kultur v hl. m. Praze - kulturní, společenská a osvětová činnost národnostních menšin, a to na projekty Kulturní, společenské a osvětové činnosti a Pěvecký a taneční soubor Akropolis. V roce 2015 žádala obec také o finanční prostředky na nový projekt Dětského zájmového a tanečního souboru. Následující tabulka uvádí přehled financování aktivit obce za rok 2015 ze strany státní správy a samosprávy¹⁰⁷.

Projekt	Orgán	Dotace (v Kč)
Vydávání časopisu Kalimera	Ministerstvo kultury	264 500
Kulturní, společenská a osvětová činnost	Magistrát hl. m. Prahy	30 000
Pěvecký a taneční soubor Akropolis		20 000
Dětský zájmový a taneční soubor		5 000
Celkem		319 500

Tabulka 15 Financování aktivit ŘO Praha za rok 2015

¹⁰⁷ Rozhovor s Androniki Podlahovou, ekonomkou Řecké obce Praha, ze dne 26.4.2015.

Celkové výnosy ŘO Praha za rok 2015 činily 775 375 Kč, kromě dotací, které tvoří necelou polovinu výnosů, strukturu financování doplňují sponzorské dary, členské příspěvky a příjmy ze vstupného a tomboly (zejména při příležitosti oslav řeckých státních svátků).

Pro úplnost obrazu financování aktivit pražské obce uvádím i celkové náklady za rok 2015, které činily 767 525 Kč a zahrnovaly tisk časopisu Kalimera a distribuční výdaje za rozesílání, grafické práce, pronájmy sálů na akce, odměny kapelám za vystoupení, šití a údržbu krojů, počítačové vybavení, cestovné, různá drobná vydání související s pořádanými akcemi apod.

Nadační fond Hellenika byl založen v roce 1994 a podporuje kulturní akce řecké menšiny žijící v Brně a přilehlých oblastech, zejména zaměřené na uchování a rozvoj řeckého jazyka, pěstování tradic a folklórního umění a zachování řeckého kulturního povědomí. Na rozdíl od ostatních výše zmíněných organizací, které se zabývají především organizací kulturních aktivit, sdružování členů, výukou jazyka apod., se Nadační fond Hellenika primárně orientuje na financování a podporu těchto aktivit a na jejich spolupřádání.

Spíše na úrovni vědecké se pohybuje **Česká společnost novořeckých studií, z.s.**, založená v roce 1998 na brněnské Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně v Ústavu klasických studií. Organizace je členem Evropské společnosti novořeckých studií, sídlící ve Štrasburku, a Rady českých vědeckých společností Akademie Věd. Společnost pořádá především přednášky, semináře a exkurze, týkající se moderní řecké kultury, historie, literatury a jazyka.

Klub přátel Řecka, z.s. vznikl v roce 1995 v Praze nejen jako organizace řecké menšiny, ale také především jako organizace přátel Řecka a řecké kultury, jak název napovídá. Jejím posláním je *„vyvíjení a podpora kulturních a jiných všeobecně prospěšných činností přispívajících k vzájemnému poznávání a sbližování české a řecké národní kultury a k zachování národního povědomí řecké diaspory v ČR, jakož i péče o odkaz první předsedkyně Klubu přátel Řecka Mgr. Lidie Kopecké.“*¹⁰⁸ Klub pořádá besedy, semináře, výstavy, výuku starořeckého i novořeckého jazyka, vede také řeckou knihovnu a archiv a zabývá se i publikační činností.

Mezi další pražské organizace založené v 90. letech 20. stol. patří **Společnost přátel Nikose Kazantzakise**, založená v roce 1996. Primárním cílem společnosti je sdružovat příznivce krétského spisovatele Nikose Kazantzakise, který patří mezi nejvýznamnější řecké literární osobnosti 20. století, a propagovat jeho dílo a podporovat zájem o něj, čehož se snaží dosáhnout prostřednictvím pořádání přednášek, výstav, besed apod.

Jak z textu vyplývá, nejaktivnějšími organizacemi řecké menšiny jsou AŘO, dále ŘO Praha a Lyceum Řekyň v ČR, o kterém bude podrobněji pojednáno v další kapitole. Ostatní organizace sice pořádají různé vlastní aktivity či se podílí na spolupřádání společných akcí, bohužel ale například jejich webová prezentace je poměrně nedostatečná, v některých případech prakticky neexistující. Získat bližší přehled o jejich aktivitách, možnostech zapojení se apod. je proto poměrně těžké.

¹⁰⁸ Stanovy Klubu přátel Řecka, schválené valnou hromadou KPR dne 27.2.2015.

Z akcí pořádaných napříč organizacemi menšiny patří mezi nejvýznamnější již zmíněné oslavy státních svátků Řecka, novoroční krájení pity pořádané ve většině organizací, Folkmáj v Javorníku, Řecká sobota na hradě Veveří, Řecké dny Krnov nebo účast tanečních souborů jednotlivých spolků na Dni národnostních menšin Jihomoravského kraje v Brně (v roce 2015 se zúčastnil soubor ŘO Brno a Lycea Řekyň), na festivalu Babylonfest v Brně (v roce 2015 vystoupil soubor Prometheus a taneční soubor Lycea Řekyň; fotbalového turnaje se účastnilo mužstvo Řecké obce Brno) a na Mezinárodním folklorním festivalu ve Strážnici v pořadu Domovina (taneční soubory se každoročně střídají).

V roce 2015 proběhl 5. ročník **Řecké soboty na hradě Veveří**, jejímž hlavním pořadatelem je organizace Hrad bez výhrad, z.s., která se zabývá obnovou Státního hradu Veveří a jeho okolí jako kulturního a vzdělávacího centra regionu. Spolupořadatelé jsou Národní památkový ústav, Nadační fond Hellenika, Lyceum Řekyň v České republice, Řecká obec Brno a Řecko-česká komora, kteří se prostřednictvím organizačního výboru podílí na přípravě programu a zajištění celé akce. Hrad Veveří byl pro tento účel zvolen především díky historickým česko-řeckým vztahům na hradě, jak již bylo zmíněno v úvodu kapitoly. Součástí programu řecké soboty jsou vystoupení jednotlivých hudebníků i kapel, tanečních souborů (například souborů Prometheus, Lycea Řekyň v ČR nebo Antigoni), výuka tanců, prezentace řecké gastronomie, atrakce pro děti i rodiče, speciální prohlídky nebo aktuálně výstava na téma „Řekové ve Vídni, v Brně a na Moravě a jejich příspěvek k budování Evropy“. Celá akce je financována z příspěvků Jihomoravského kraje, města Brna a sponzorských darů (především od firem). Celková účast na akci se v roce 2015 pohybovala okolo 3000 návštěvníků (dle prodaných vstupenek).

Řecká obec Javorník tradičně pořádá festival **Folkmáj** s účastí cca 450 lidí. Součástí programu jsou vystoupení různých folklorních souborů, z řeckých to byl například v roce 2015 soubor Evros z Javorníku a jako hostující soubor Antigoni z Krnova (na rok 2016 byl jako hostující soubor pozván taneční soubor Lycea Řekyň v ČR), z ostatních národních folklorů byl v minulých ročnících zastoupen soubor Púčik z Brna, soubor Truba Česká Ves u Jeseníku, soubor Bana Babice a soubor ZUŠ Javorník, dále ze Slovenska vystoupil Juraj Dufek z Bojnice na dudy a fujaru. Jako host byl v minulém roce pozván i muzikant z Řecka.

Řecké dny Krnov probíhají každoročně v červnu v Krnově a podílí se na nich několik souborů, hudebníků a dalších umělců a tradičně patří mezi nejvýznamnější krnovské akce. V roce 2015 byly slavnosti zahájeny pátečním koncertem věnovaným Mikisi Theodorakisovi, řeckému hudebnímu skladateli, v sobotu program pokračoval folklorním odpolednem s vystoupeními tanečních souborů Antigoni z Krnova, Evros z Javorníku, Radovan z Napajedel, Komes z Polska, Řecké školičky z Ostravy a tanečního souboru z Portorika. Jako každý rok byla vyvrcholením řecká taneční zábava v sobotu večer, na které hrála skupina I para z Brna. Celkem se akce v roce 2015 zúčastnilo odhadem 1000 návštěvníků.

Ostatní akce řecké menšiny je pro lepší přehlednost uvést v rámci jednotlivých organizací, které je pořádají. Výčet aktivit sestavený na základě reflexe menšin z roku 2015¹⁰⁹. Ve všech obcích AŘO byly uspořádány oslavy nového roku s krájením novoroční vasilopity (tradičního koláče, ve kterém je zapečena mince pro štěstí), oslavy státních svátků Řecka v březnu a v říjnu s celkovou odhadovanou účastí cca 2500 účastníků, stejně tak v jednotlivých městech proběhly oslavy pravoslavných Velikonoc a silvestrovské a vánoční řecké zábavy. Kromě kulturních akcí byl uspořádán i fotbalový turnaj spojený s olympiádou pro děti, některé obce pořádají zájezdy pro své členy, především mládež a seniory, setkání seniorů (například v roce 2015 setkání babiček v Řecké obci Brno) nebo mikulášské nadílky. Doplnkovým programem byly promítání filmů, přednášky, koncerty apod.

V červnu 2015 také uspořádala Řecká obec Brno společně s Kulturním centrem Líšeň akci Řecký den v Líšni. Součástí programu bylo vystoupení tanečního souboru Prometheus a hudební skupiny Anatoli, dále taneční a kulinářské workshopy, stanoviště s hrami pro děti, ochutnávka řecké gastronomie a výstava o historii menšiny i činnosti obce.

ŘO Praha v roce 2015 taktéž tradičně uspořádala novoroční krájení vasilopity a tradiční řecké taneční zábavy při příležitosti obou státních svátků v březnu a v říjnu. Taneční soubor Akropolis vystoupil v červnu na oslavách výročí založení cestovní kanceláře VTT v pražské Chuchli (vlastněna řeckými majiteli) a v září na koncertu na podporu Řecka s názvem Řecko v srdci – Řecko v nás. ŘO Praha uspořádala i několik setkání členů, zejména starší generace, výletů apod.

Jednou z největších společných akcí řecké menšiny je oslava výročí příchodu Řeků do ČR, která se koná každých pět let pod záštitou AŘO jakožto hlavního organizátora, většinou v červnu. V roce 2008 při příležitosti 60. výročí příchodu Řeků probíhaly oslavy celý týden v různých částech republiky i přímo v Ostravě, vyvrcholením byl celodenní program v Ostravě s vystoupením řeckých tanečních souborů, hudebníků i zpěváků z České republiky, z Řecka i dalších zemí s řeckou menšinou a především koncert významného řeckého zpěváka Giorgose Dalarase. Součástí programu byla i výstava o životě Řeků v ČR a fotbalový turnaj. V roce 2013 proběhl další ročník slavnosti, a to opět v Ostravě a s AŘO jako hlavním organizátorem. Program 8. řeckého festivalu byl podobný tomu předchozímu, avšak v menším rozsahu. Součástí byly taktéž vystoupení tanečních souborů, řeckých hudebníků a zpěváků, doprovodná výstava, prezentace řecké gastronomie, program pro děti i večerní řecká zábava. Akce se uskutečnila za finanční podpory Ministerstva kultury, Moravskoslezského kraje a Statutárního města Ostrava, částečně byla také financována z příjmů ze vstupného.

Z výčtu aktivit řecké menšiny vyplývá, že organizace spolupracují nejen mezi sebou, ale také s orgány státní správy a samosprávy. Na úrovni veřejné správy probíhá kooperace nejčastěji

¹⁰⁹ Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015. Pracovní verze ze dne 20. 4. 2016. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2016.

s Ministerstvem kultury, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a s Radou vlády. V rámci samosprávných celků funguje spolupráce zejména s městy v místech jednotlivých řeckých obcí, například s MHMP, Magistrátem města Brna, městem Krnov, Statutárním městem Ostrava apod., dále také s kraji, zejména Jihomoravským krajem a Moravskoslezským krajem. Například Řecká obec Brno spolupracuje s Krajským úřadem Jihomoravského kraje, s Magistrátem města Brna, s radnicemi MČ Brna, jakožto i příspěvkovými organizacemi jako je Klub kultury Líšeň. Kooperaci hodnotí velmi pozitivně. Dříve také probíhala zahraniční spolupráce s Řeckem, které poskytovalo i finanční prostředky na aktivity řecké diaspory, avšak tato spolupráce byla z důvodu ekonomické krize v Řecku zastavena. S ostatními národnostními menšinami spolupracují organizace řecké menšiny zejména na různých festivalech a akcích, především Babylonfestu v Brně, Dni národnostních menšin Jihomoravského kraje, Folkmáji v Javorníku apod. Blízká je také spolupráce s bulharskou národnostní menšinou, zejména s bulharským tanečním souborem Pirin.

Z hlediska financování kulturních aktivit organizací řecké menšiny již byla u AŘO a Řecké obce Praha zmíněna základní struktura financování. Tyto dva spolky a Lyceum Řekyň v ČR jsou jedinými organizacemi řecké menšiny, které podávají žádosti do výběrových dotačních řízení ministerstev (Ministerstva kultury a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy). Dále některé řecké obce (pobočné spolky), AŘO, Řecká obec Praha a také Lyceum Řekyň v ČR žádají o dotace příslušné kraje a města, zde se ale někdy podle reflexe vyskytují problémy v komunikaci (zejména v případě řeckých obcí). Problémem je i politicky nestálé vedení krajů a měst, v jehož důsledku se může způsob spolupráce měnit. Dále využívají všechny organizace své vlastní zdroje, především příjmy z členských příspěvků a ze vstupného na pořádané akce (kromě řeckých zábav, představení a koncertů jsou ale aktivity povětšinou zdarma). Velkou část prostředků tvoří i dary a sponzoring. Dary pocházejí jak od fyzických, tak od právnických osob, většinou takových, které jsou nějakým způsobem spřízněny s Řeckem, nebo se jedná přímo o řecké podnikatele. Výjimka ale potvrzuje pravidlo a například u Řecké soboty na hradě Veveří byly poskytnuty dary od firem, které nemají žádné vazby na Řecko. Mezi největší řecké sponzory aktivit řecké menšiny patří firma Kofola, spjatá se jmény Kostase a Jannise Samarasových.

V rámci řecké komunity se nevyskytují žádné vážnější problémy, jednotlivé organizace spolu relativně dobře vycházejí, objevují se jen občasné problémy či konflikty vzniklé například při přípravě některých akcí, jejich financování apod. Mezi jednotlivými členy řecké menšiny se mohou objevit antipatie či konflikty na osobní úrovni, které vyvěrají ze sporů či událostí v minulosti, to se ale jako přirozená součást lidských vztahů týká jen jednotlivců a nenarušuje život celé komunity. Vzhledem k propojenosti jednotlivých řeckých organizací a souborů (často jsou členové součástí více jednotek) je spolupráce mnohdy snazší.

Problémem ale stále zůstává vztah minority a majority, který je ovlivněn především událostmi a vývojem v Řecku v posledních letech, kdy se země potýká s krizí. V důsledku mediálního obrazu někteří příslušníci většinové společnosti spojují Řeky s různými předsudky, zápornými vlastnostmi apod., což se následně přenáší i na obraz řecké diaspory v ČR. Součástí

aktivit řeckých organizací je proto i osvěta a snaha ukázat Řecko v jiném světle, než jak je prezentováno v kontextu krize posledních let.

Stejně jako u každé národnostní menšiny, i u řecké komunity vzniká problém integrace nově příchozích Řeků – cizinců. V důsledku řecké ekonomické krize narůstá počet řeckých migrantů, kteří odešli ze země a snaží se svou situaci zlepšit v jiných zemích, mimo jiné v ČR. Jako problém se pak jeví integrace a začlenění migrantů do zdejší společnosti vzhledem k faktu, že nově příchozí často neznají jazyk, legislativu, částečně i kulturu a také možnosti uplatnění. Výzvou do budoucna je proto začlenění i těchto osob do řecké komunity a jejich integrace. Pro obě strany může přinášet tato spolupráce výhody, jak z hlediska oživení aktivit organizací na straně jedné, tak pomoci se začleněním se do nové společnosti na straně druhé.

Dalším problémem, který řeší i ostatní národnostní menšiny, patří financování kulturních aktivit. Po zastavení přísunu finančních prostředků z Řecka na podporu aktivit řeckých diaspor po celém světě ubyl významný zdroj, který stále nebyl plně nahrazen. Problémem tak například je, jak financovat nákladné kroje jednotlivých souborů, zahraniční lektory apod.

8 Lyceum Řekyň v České republice

Poslední kapitola přibližuje organizaci Lyceum Řekyň v České republice (dále jen „Lyceum“), kterou jsem zvolila jako reprezentativního zástupce organizací řecké menšiny pro další analýzu. Na příkladu Lycea bych ráda podrobněji ukázala fungování této konkrétní národnostně menšinové organizace, podrobnou charakteristiku jejích kulturních aktivit, financování organizace, propagaci akcí i spolupráci s dalšími subjekty. Součástí kapitoly je také stručné zhodnocení organizace po ekonomické stránce i komplexní zhodnocení jakožto neziskové organizace a vytvoření SWOT analýzy. Cílem této diplomové práce je kromě zhodnocení i formulace doporučení pro tuto organizaci, která uvádím v závěru kapitoly.

8.1 O Lyceu

Lyceum Řekyň je známé v celém helénském světě svým nesmírným přínosem pro udržení a šíření řeckého kulturního dědictví. Původně bylo založeno v roce 1911 v Řecku představitelkou feministického hnutí Kallirroí Parren, ženou, která bojovala proti negramotnosti řeckých žen a za jejich právo na vzdělání a práci. Tyto emancipační tendence vrcholily na pozadí doby, ve které ženy v Řecku neměly například ani volební právo. Vedle toho bylo cílem nově založeného Lycea Řekyň také vyzdvižení řeckých tradic v období, kdy bylo s nadšením přijímáno vše nové a cizí, a zdůraznění jejich estetické, národní a společenské hodnoty¹¹⁰. Lyceum Řekyň vzniklo, jak již název napovídá, jako čistě ženská organizace a dodnes mohou být do funkcí organizace voleny pouze ženy (muži mohou být pouze řadovými členy). Hlavní sídlo Lycea Řekyň se nachází v Athénách, další pobočky (celkem 69) byly založeny v různých městech nejen po celém Řecku, ale také v místech řecké diaspory po celém světě, například v egyptské Alexandrii, americké Atlantě, jihoafrickém Johannesburgu, australském Melbourne, francouzském Lyonu, Paříži, uruguayském Montevideu nebo ukrajinském Kyjevě. Česká pobočka je jedinou na celém světě, která má v názvu jméno země namísto konkrétního města, a to vzhledem k velikosti České republiky i územní roztržitosti řecké menšiny.

Jednání o založení české pobočky Lycea Řekyň vyvrcholily v roce 2000, kdy Správní rada Ústředního Lycea Řekyň v Aténách schválila žádost české strany a povolila vznik nové zahraniční pobočky, která byla tehdy zaregistrována jako občanské sdružení. Dnes je již podle nové právní úpravy spolkem. Sídlem Lycea se stalo město Brno, jelikož zde byla koncentrována většina aktivit, byly zde organizovány semináře lidových tanců pod vedením Nikose Petrouliase z Lycea Řekyň Kalamaty od roku 1995 a také zde sídlil nadační fond Hellenika, který u zrodu českého Lycea společně s řeckými obcemi stál. Česká pobočka byla založena podle řeckého vzoru, a to včetně stanov, organizační struktury apod. a užívání názvu Lyceum Řekyň je podmíněno dodržováním daných pravidel. Posláním Lycea je uchovávání řeckých zvyků a tradic, studium a pěstování folklórního umění, podpora ženy a morální

¹¹⁰ Λύκειο των Ελληνίδων. *Το Λύκειο*. [online]. [cit. 2016-15-04]. Dostupné z: <http://www.lykeionellinidon.gr/lyceumportal/default.aspx>

podpora matky a dítěte. Cíli Lycea jsou dle stanov¹¹¹ zejména studium a uchovávání národních krojů a jejich prezentace pomocí přehlídek, studium lidových tanců a písní a jejich zapisování, přesné dodržování a prezentace formou tanečních vystoupení a hudebních představení, organizování výstav řeckého lidového umění a péče o jeho uchování, organizování vzdělávacích programů, organizování seminářů a přednášek a vydávání publikací, knih, zvukových a audiovizuálních nosičů. Pro dosažení těchto cílů je v současné době založeno šest oddělení Lycea, a to oddělení národních tradic, svátků a recepcí; národních krojů; národních tanců a hudební výchovy; problémů ženy a dítěte; rytmické výchovy a knihovny a archivu. Všechny tyto aktivity Lycea mají směřovat k udržení a uvědomění si národní identity příslušníků řecké diaspory v České republice, uchování, rozvoji a prezentaci řeckého folkloru a také sblížení s majoritní českou společností a poznávání a prolínání obou kultur.

Členy Lycea se mohou stát osoby obou pohlaví na základě návrhu dvou členek správní rady a po schválení hlasováním správní rady. Podle stanov je rozlišováno několik druhů členství, a to kandidátky, řádné členky, přispívající členové a čestní členové. Muži mohou být pouze přispívajícími členy, tedy platícími členské příspěvky a pracujícími v některém z oddělení Lycea. Řádné členky, tedy pouze ženy, mohou být voleny do funkcí Lycea a mohou hlasovat na valném shromáždění. V současné době má Lyceum celkem 116 členů. Nejvyšším orgánem Lycea je valné shromáždění, statutárním orgánem je předsednictvo správní rady, dále je jako kontrolní orgán stanovena kontrolní a revizní komise. Správní rada se skládá z předsedkyně Lycea (v současné době Eva Lioliu), dvou místopředsedkyň, generální a zvláštní tajemnice a generální a zvláštní podkladní a dále z vedoucí jednotlivých oddělení. Předsednictvo tvoří tyto členky správní rady vyjma vedoucích oddělení.

Na vrcholu organizační struktury stojí předsedkyně Lycea, pod ní následují dvě místopředsedkyně, každé přísluší dozor nad příslušnými vedoucími oddělení. Jednotlivá oddělení mají své sekce, například oddělení národních tanců a hudební výchovy se dělí na sekci uměleckou a hudební a sekci audiovizuální techniky. V sekci umělecké a hudební působí učitelé a asistenti řeckých tanců, kteří složili zkoušky Lycea Řekyň opravňující je k certifikované výuce. Pod předsedkyní spadají funkce obou tajemnic i pokladních. Součástí oddělení knihovny a archivu je také sekce public relations. Členové Lycea pochází z řeckých komunit ve městech napříč celou Českou republikou, zejména z Brna, Prahy, Bohumína, Karviné, Krnova, Třince nebo Ostravy. Organizace je vzhledem k této skutečnosti ztížená, i přes to ale funguje na dobré úrovni, a to především díky elektronické komunikaci i osobním setkáním na různých akcích, pravidelných správních radách a valných shromážděních.

Pod hlavičkou Lycea je veden taneční soubor, který je reprezentantem tradičního tanečního umění. Soubor je složen z tanečníků všech věkových kategorií a napříč celou republikou. V repertoáru souboru jsou tance z národopisných oblastí celého Řecka, kterým odpovídá i krojové vybavení. Lyceum má k dispozici celkem kolem 70 krojů z oblastí Ipiru, Makedonie,

¹¹¹ *Stanovy Lycea Řekyň v České republice*, schválené valným shromážděním LŘ ČR dne 5. 3. 2016

Thrákie, řeckých ostrovů (konkrétně ostrovu Samos), Thessálie a také dětské kroje z ostrova Korfu. Nyní jsou v přípravě nové kroje z ostrova Paros.

O přípravu výuky tanců, písní i programů na vystoupení se starají učitelé řeckých tanců a jejich asistenti. Pravidelně je také zván řecký lektor Nikos Petroulias z Lycea Řekyň v Kalamatě, který vede semináře pro členy Lycea a připravuje programy pro různá vystoupení a odborně nad nimi dohlíží. V roce 2015 se například podílel na přípravě tanečně-divadelního představení tradiční řecké svatby.

V roce 2009 zahájil svou činnost hudební soubor Lycea, který reprezentuje hudební tradice Řeků, žijících v jednotlivých národopisných regionech Řecka, i v oblastech mimo současné Řecko, které byly od nepaměti osídleny řeckým obyvatelstvem. Soubor tvoří i někteří tanečníci. Lyceum zakoupilo za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy pro hudebníky vlastní nástroje, které jsou uloženy v Lyceu. Bohužel se v současné době dva hlavní členové hudebního souboru nacházejí dlouhodobě v zahraničí.

8.2 Aktivita Lycea

Rozsah aktivit pořádaných Lyceem i těch, kterých se jen účastní či se na nich podílí, je velmi široký. Pro své členy pořádá každoročně semináře řeckých tanců a písní, taneční soubor vystupuje na různých folklorních festivalech (například MFF ve Strážnici), na festivalech národnostních menšin, například na Babylonfestu nebo Dni menšin Jihomoravského kraje, na řeckých zábavách v různých městech republiky, je spolupořadatel již 6. ročníku Řecké soboty na hradě Veveří, pořádá vlastní taneční a tanečně-divadelní představení spojená s taneční zábavou pro veřejnost, připravuje oslavy tradičních řeckých svátků a zástupci Lycea se účastní i seminářů a akcí pořádaných Lyceem Řekyň přímo v Řecku. Kromě těchto akcí Lyceum také pořádá kurzy řeckých tanců pro veřejnost v Brně. Kurzy jsou vedeny lektory tanců z Lycea a zahrnují výuku základních řeckých tanců pro začátečníky a mírně pokročilé. Kurzovné za 10 lekcí činí 500 Kč.

Jak je z výčtu patrné, existence tanečního souboru Lycea je základem, na němž stojí většina aktivit. Velká část aktivit je lokalizována do oblasti Brna, severní Moravy (Bohumín, Karviná, Krnov, Javorník) a Prahy. Pro konkretizaci aktivit Lycea uvádím přehled činnosti za rok 2015 a také plánovaný program na rok 2016.

V roce 2015 vystoupil v březnu taneční soubor Lycea na řecké zábavě v Karvině při příležitosti řeckého státního svátku (součástí víkendového programu byla i valná hromada Lycea a seminář tanců a hudby), v květnu se uskutečnil tradiční víkendový seminář tanců řeckých tanců a hudby v Ledči nad Sázavou, dále na konci května vystoupil taneční soubor na Dni menšin Jihomoravského kraje s tanci z Thrákie a východní Rumélie. V červnu proběhla Řecká sobota na hradě Veveří, kde vystoupili ve dvou vstupech tanečníci Lycea s programem z poloostrova Peloponés a z regionu Thessálie a proběhly také dva bloky výuky řeckých tanců, nejprve pro děti, poté pro dospělé, kterou vedli lektoři z Lycea. Na konci června se opět konal v rámci Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice pořad Domovina, určený pro

národnostní menšiny, ve kterém taneční soubor Lycea vystoupil s programem ostrovních tanců s živým doprovodem hudebního souboru Lycea. V září taneční soubor jako každoročně vystoupil v rámci brněnského Babylonfestu, kde se Lyceum podílelo na přípravě celého programu včetně pátečního koncertu Podoby hudby. Vystoupení zahrnovalo tance z oblastí Ipiru, Thessálie a středního Řecka.

V září proběhl v Brně seminář řeckých tanců a hudby s lektorem Nikosem Petrouliasem, který za tímto účelem přiletěl z Kalamaty. Vyvrcholením semináře bylo zhruba hodinové tanečně-divadelní představení Tradiční řecká svatba, v němž byl použit široký repertoár tanců, písní i krojů Lycea z různých oblastí Řecka. Celý program se skládal z osmi částí, a to úvodu (ve kterém se všichni tanečníci představili při společném nástupu za zpěvu svatební písně), pečení svatebního chleba z regionu Thrákie, zdobení svatebních vlajek taktéž z Thrákie, ukázky věna z regionu Ipiros, stlaní svatebního lože z oblasti Dodekanés, holení a oblékání ženicha z regionu Makedonie, česání a oblékání nevěsty opět z Makedonie a na závěr obřadu a svatební hostiny s ukázkou tanců z různých regionů. Představení bylo zakončeno opět zpěvem nejznámější řecké svatební písně. Po představení následovala taneční zábava, spojená s oslavou 15. výročí založení české pobočky Lycea a 20. výročí prvního příjezdu řeckého lektora Nikose Petrouliase. Celý program se odehrál v brněnském hotelu Kozák.

V listopadu vystoupil taneční soubor na řecké zábavě v Bohumíně s programem vinobraní s tanci a písněmi z regionu Thessálie, zároveň také vystoupení předcházelo seminář zaměřený na tyto tance.

V roce 2016 zatím proběhlo vystoupení tanečního souboru Lycea na výstavě Etnografického ústavu Moravského zemského muzea „Ježíšek nebo Santa Klaus. A co dostanou u sousedů?“. Kromě představení tanců z regionu Kappadokie proběhla i přednáška na téma Vánoce v Řecku, jejíž součástí byly řecké vánoční koledy zazpívané tanečním souborem Lycea. V březnu proběhl v Brně krátký seminář tanců a písní, spojený s valnou hromadou Lycea. Začátkem dubna vystoupil taneční soubor na řecké zábavě v Praze při příležitosti oslav řeckého státního svátku s programem z regionu Ipiros. V polovině dubna se opět uskutečnil každoroční víkendový seminář řeckých tanců a písní v Ledči nad Sázavou, vedený učiteli české pobočky Lycea. Prvního května vystoupil soubor v rámci festivalu Folkmaj v Javorníku s dvěma vstupy z regionu Ipiros, oba vstupy byly zaměřeny na tradici Velikonoc a prvního máje. Vzhledem ke shodě termínu festivalu s řeckými pravoslavnými Velikonocemi proběhly i oslavy tohoto svátku.

Na zbytek roku 2016 je zatím v květnu plánováno vystoupení v rámci brněnské Muzejní noci v Etnografickém ústavu MZM s krátkými vstupy z programu tradiční řecké svatby. Tyto vstupy budou prezentovány tentýž víkend i na Dni národnostních menšin Jihomoravského kraje. V červnu je chystán další ročník Řecké soboty na hradě Veverčí, kde tento rok vystoupí jen taneční soubory řeckých obcí, Lyceum se ale stará o výuku tanců pro děti i dospělé, spoluorganizaci a další program. Na konci června Lyceum přislíbilo vystoupení tanečního souboru v rámci Řeckých dnů Krnov. V září je opět plánována účast na Babylonfestu, kde se

kromě vystoupení Lyceum podílí i na přípravě večera národnostních menšin, kvízu pro účastníky a přípravě koncertu Podoby hudby. V říjnu se uskuteční další seminář v Ledči nad Sázavou, který bude zaměřen i na program pro řecké rodiny s dětmi. V rámci každoroční prezentace řeckých regionů a tradic proběhne v listopadu v Brně tanečně-divadelní představení vinobraní v Řecku, součástí je opět seminář. V prosinci vystoupení taneční soubor na oslavě svátku svatého Nikolaose v Bohumíně.

Z významných akcí v minulých letech lze ještě zmínit představení zvyků řeckého karnevalu, který byl prezentován například v březnu 2014 v Bohumíně, účast na festivalu Prolínání kultur v Karvině, spoluprádání 60. a 65. výročí příchodu Řeků do Česka a vystoupení tanečního souboru na této akci, řecký večírek v brněnském klubu Metro nebo slavnost Lycea na zámku v Blatné v roce 2007, která během několika dní představila taneční i hudební program, workshop tanců, přehlídku krojů, prezentaci gastronomie a další aktivity za účasti různých hostů včetně zástupců evropských poboček lyceí a tanečního souboru Lycea Řekyň z Řecka. Zástupci českého Lycea se také účastní významných akcí Lycea v Řecku, například 15. Panhelénské konference v Athénách u příležitosti 100. výročí založení Lycea Řekyň. Významný je i projekt Athéna, který Lyceum poprvé představilo v roce 2012 za podpory Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. Cílem celé akce bylo podnítit zájem příslušníků řecké diaspory v České republice o další vzdělávací aktivity, zejména v oborech uměleckých a tělovýchovných, vyhledat lektory a dobrovolníky uměleckých, výtvarných a tělovýchovných oborů, osvojit si základní terminologii řeckého jazyka v různých oborech, zabezpečit celorepublikové setkání dětí a mládeže, příslušníků řecké diaspory, rodinných příslušníků a přátel s lektory a dalšími osobnostmi s cílem zahájit pravidelné vzdělávací aktivity v uměleckých a tělovýchovných oborech, vytvořit podmínky pro rozvoj uměleckých a výtvarných oborů, seznamovat děti a mládež s dějinami umění, zejména s odkazem na umění antické a také vytvořit podmínky pro rozvoj tělovýchovných oborů a podporovat cíle olympismu¹¹².

8.3 Propagace aktivit organizace

Činnost Lycea a informace o pořádaných akcích a vystoupeních souboru jsou propagovány několika komunikačními kanály.

Prvním jsou webové a facebookové stránky Lycea. Na webových stránkách¹¹³, které jsou v provozu od roku 2007, jsou uvedeny základní informace o Lyceu, členech správní rady, kontrolní a revizní komise a čestných a významných členech, dále o odděleních Lycea a podpoře ze strany státní správy a samospráv. Součástí je i přehled akcí za několik uplynulých let, kronika akcí, dále poměrně rozsáhlá sekce informací o tancích a regionech Řecka, o krojích v majetku Lycea, o řeckých tradicích a zvycích a také stručné informace

¹¹² Lyceum Řekyň. *Projekt Athéna*. [online]. [cit. 2016-15-04]. Dostupné z: <http://www.lyceumrekyn.cz/athena.html>

¹¹³ www.lyceumrekyn.cz

o hudebním souboru. Dále jsou na stránkách uvedeny informace o proběhlém projektu Athéna, odkazy na články o aktivitách Lycea a fotogalerie z uplynulých akcí. Nechybí ani základní kontakty na Lyceum. Náklady na provoz webových stránek jsou hrazeny z dotace Jihomoravského kraje.

Od července 2013 je zřízena také facebooková stránka Lycea, kde jsou pravidelně přidávány příspěvky o chystaných akcích Lycea, odkazy na facebookové události, fotogalerie a videa z akcí, došla přání z ostatních poboček Lycea (například velikonoční, vánoční přání), nepravidelně také informace o aktuálním dění v řecké komunitě či v Řecku a krátké poznámky o řeckých zvycích a tradicích vztahujících se k aktuálnímu datu. Ke dni 4. 5. 2016 měla facebooková stránka celkem 466 lajků.

Dalším komunikačním kanálem je televizní a rozhlasové vysílání. Česká televize Ostrava v minulosti v pořadu Babylon připravila s Lyceem o řeckých tancích a tradicích dokumenty Řecké tanečnice v roce 2003, Řecký seminář v roce 2004 a Řecká Vasilopita v roce 2005. Reportáže o aktivitách Lycea se nepravidelně objevují i nadále v pořadech o národnostních menšinách jako je Babylon či pořad My a oni Českého rozhlasu, reportáže z akcí se také objevují v regionálních zprávách České televize. Informace o akcích, na kterých se Lyceum podílí, například Řecká sobota na hradě Veveří, jsou propagovány i prostřednictvím ostatních komerčních rozhlasových stanic.

Výsledky celoroční činnosti Lycea jsou publikovány v souhrnných ročenkách Lycea Řekyň, které jsou distribuovány do všech 69 poboček po celém světě a na významné kulturní, vzdělávací a společenské instituce v Řecku (vychází pouze v řeckém jazyce).

V rámci internetové propagace jsou informace o akcích umisťovány na kulturní portály, stránky příslušných institucí (například hradu Veveří, Etnografického ústavu MZM apod.). Informace o chystaných akcích či fotografie a videa z uplynulých událostí si propagují i jednotlivé organizace řecké menšiny navzájem, zejména prostřednictvím facebookových a webových stránek.

Lyceum nemá povinnost vydávat výroční zprávu, vzhledem k čerpání dotací a nutnosti jejich vyúčtování a vyhodnocení ale sestavuje každoročně zprávu o roční činnosti, která je zasílána příslušným institucím. Na webových stránkách Lyceum zprávu o činnosti nezveřejňuje. V posledních letech se Lyceum aktivně přihlásilo k poskytování informací o své činnosti, spolupráci, financování a dalších skutečnostech pro potřeby vyhotovení Zprávy o situaci národnostních menšin.

Newsletter Lyceum taktéž nerozesílá, nepravidelně jsou rozesílány jen e-mailové zprávy o aktuálním dění a tištěné i elektronické pozvánky na události Lycea. Do budoucna je ale v plánu pravidelné rozesílání newsletteru.

V nedávné době byla v Lyceu zřízena samostatná sekce public relations, která zabezpečuje komunikaci s ostatními subjekty, médii, navazování vztahů, přípravu tiskových zpráv, umisťování informací o akcích na kulturní portály a webové stránky institucí apod.

8.4 Spolupráce

Lyceum od svého založení intenzivně spolupracuje s nadačním fondem Hellenika, dále s Českou společností novořeckých studií, z.s., Klubem přátel Řecka, z.s. a s řeckými obcemi zejména v Bohumíně, Brně, Ostravě, Karvině a v Praze. S mnohými organizacemi řecké menšiny se podílí na přípravě různých akcích, spolupráce je proto nevyhnutelná.

V městě Brně spolupracuje Lyceum s Odborem školství a Oddělením prevence a volnočasových aktivit Krajského úřadu Jihomoravského kraje při přípravě vzdělávacích programů v oblasti multikulturní výchovy a s Odborem kultury Statutárního města Brna. Lyceum také uspořádalo v úzké součinnosti s Výborem pro národnostní menšiny ZMB a Odborem sociální péče MMB ve dnech 27. dubna – 7. května 2015 sbírku trvanlivých potravin brněnských organizací národnostních menšin a etnik pro nově vzniklou Potravinovou banku v Brně. Cca 250 kilogramů trvanlivých potravin bylo předáno zástupcům Armády spásy. Co se týče kooperace na úrovni státní správy, Lyceum spolupracuje s Radou vlády, dále s Ministerstvem kultury a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, v jejichž programech pravidelně předkládá žádosti o dotace. Tato spolupráce je hodnocena jako bezproblémová a příjemná. V minulosti byly zaznamenány problémy v komunikaci se zástupci řecké menšiny v Radě vlády, nyní se ale situace již zlepšila.

Lyceum velmi dobře hodnotí spolupráci se všemi brněnskými organizacemi národnostních menšin. Společně se podílí například na přípravě Babylonfestu, předsedkyně Lycea je členkou přípravného výboru pro Babylonfest.

8.5 Financování aktivit Lycea

Aktivita Lycea jsou dle stanov financovány ze tří hlavních oblastí zdrojů, a to z členských příspěvků, dále z darů, dotací, dědictví a dobrovolných příspěvků od fyzických a právnických osob a z vlastních výnosů z kulturních a společenských akcí a z prodeje publikací, knih, zvukových a audiovizuálních nosičů. Lyceu byla dříve, stejně tak jako ostatním organizacím řecké diaspory poskytována finanční pomoc i ze strany Řecké republiky, v důsledku ekonomické krize v Řecku byla ale tato pomoc od roku 2010 pozastavena.

Nynější financování Lycea lze tedy pro účely této práce souhrnně rozdělit do tří kategorií - na vlastní výnosy, na příspěvky od FO a PO a dále na dotace a granty.

Vlastní výnosy pocházejí především ze členských příspěvků (300 Kč ročně na osobu), příspěvků zúčastněných členů na seminářích (variabilní výše dle délky semináře a využívání služeb, povětšinou je příspěvek použit na stravování), příspěvků nečlenů Lycea na semináře (opět variabilní výše, příspěvek pokrývá veškeré náklady) a výnosů ze vstupného na některých akcích (například vstupné na představení tradiční řecké svatby), případně dalších výnosů z akcí a z prodeje.

Dary od fyzických a právnických osob tvoří jen malou část výnosů, například v roce 2015 získalo Lyceum dar od nadačního fondu Hellenika ve výši 7 tis. Kč. V minulosti byla jedním z velkých donátorů firma Kofola, která ale Lyceu již příspěvky neposkytuje.

Největší část výnosů tvoří dotace, které Lyceum čerpá ze strany státní správy i samospráv. Na rok 2015 Lyceum získalo dotace ze strany čtyř institucí na celkem pět projektů.

Ministerstvo kultury

Lyceum každoročně předkládá žádost o dotaci ve vyhlašovaném Programu podpory aktivit příslušníků národnostních menšin žijících v České republice. V roce 2015 byl Lyceem předložen projekt Zachování a rozvoj kultury řecké menšiny v České republice. Z programu jsou hrazeny náklady jednotlivých akcí a vystoupení (například vystoupení na MFF Strážnice, Dni národnostních menšin, Řecké sobotě na hradě Veveří apod.), zejména cestovné a doprava na akce, ubytování účastníků, nájemné a mzdové náklady spojené s akcemi.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Od roku 2002 Lyceum také využívá možnosti podat žádost do Dotačního programu na podporu vzdělávání v jazycích národnostních menšin a multikulturní výchovy, kde předkládá projekt Výuka řeckých tanců a hudební výchova. Tento program tvoří největší část výnosů Lycea a prostředky z něj jsou použity především na úhradu nákladů spojených se semináři a výukou tanců a hudby. Většinu nákladů tvoří osobní náklady, cestovné, nájemné, ubytování, ekonomické služby a také nákup drobného hmotného majetku. V roce 2015 to byly například hudební nástroje.

Jihomoravský kraj

Ze strany Jihomoravského kraje získalo Lyceum dotaci ve výběrovém řízení Dotačního programu na činnost národnostních menšin v Jihomoravském kraji pro rok 2015, a to na projekt Udržení řeckých kulturních tradic. Z něj byly částečně financovány různé aktivity Lycea, od seminářů, kurzů tanců až po činnost Lycea a jednotlivé projekty a vystoupení. Prostředky tak byly použity například na provoz webových stránek, činnost Lycea, nákup materiálu na vystoupení a semináře, ubytování účastníků, dopravu a cestovné, pronájem prostor, ekonomické služby, řeckou gastronomii a další.

Statutární město Brno

V dotačních řízeních vyhlašovaných Statutárním městem Brnem získalo Lyceum na rok 2015 dotace na dva projekty. Prvním z nich je projekt Rozvoj řecké kultury a vzdělávací činnost v Brně v rámci Dotačního programu města Brna na projekt národnostních a etnických menšin. Z této dotace byl hrazen nájem a služby v sídle Lycea na Starobrněnské ulici v Brně, dále pronájem sálů a dalších prostor pro semináře, činnost Lycea a příprava vystoupení. Druhým projektem byla Tradiční řecká svatba v rámci Dotačního programu pro poskytování dotací v oblasti podpory uměleckých řemesel a lidových tradic. Z něj byly hrazeny náklady na tento

konkrétní projekt tanečně-divadelního představení, tedy nákup materiálu, pronájem, služby, propagace a mzdové náklady spojené s projektem.

Následující tabulka uvádí přehled všech výnosů organizace včetně částek za rok 2015.

Položka	Částka (v Kč)
Vlastní výnosy	
Členské příspěvky	16 500, 00
Účastnické příspěvky	114 550, 00
Provedení vystoupení	17 000, 00
Ostatní	4 689, 46
Celkem	152 739, 46
Dary	
Dary FO	6 948, 00
Dary PO	7 000, 00
Celkem	13 948, 00
Dotace	
Ministerstvo kultury	100 000, 00
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	350 000, 00
Jihomoravský kraj	185 000, 00
Statutární město Brno	
Projekt Tradiční řecká svatba	50 000, 00
Projekt Rozvoj řecké kultury a vzdělávací činnost v Brně	33 000, 00
Celkem	718 000, 00
Celkem výnosy	884 687,46

Tabulka 16 Výnosy Lycea Řekyň za rok 2015

Na rok 2016 byly zatím Lyceu schváleny dotace v totožných programech ve výši 120 tis. Kč od Ministerstva kultury, dále 296 tis. Kč od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, ze strany Statutárního města Brna 30 tis. Kč na projekt Tradiční řecké vinobraní a 48 tis. Kč na projekt Rozvoj řecké kultury a vzdělávací činnost v Brně, V rámci programu Jihomoravského kraje byla schválena dotace ve výši 50 tis. Kč.

Co se týče celkových nákladů Lycea, největší podíl tvoří náklady na cestovné a dopravu, dále ubytování účastníků, nájemné, mzdové náklady a spotřeba materiálu. Všechny tyto náklady jsou spojené především s pořádáním seminářů (ubytování účastníků, ohodnocení práce lektorů, nájemné sálů, cestovné a doprava), vystoupeními souborů (ubytování členů souboru,

cestovné, materiály potřebný pro představení, nájemné sálů pro zkoušky programu) a činností organizace (nájemné kanceláře, služby, propagace, webové stránky apod.). Lyceum nemá žádné stáله zaměstnance a osobní ohodnocení je proto vypláceno pouze na základě dohod o provedení práce. Náklady po jednotlivých položkách (některé náklady jsou pro snazší orientaci sloučené do společných položek) uvádí následující tabulka.

Položka	Částka (v Kč)
Materiál	
Materiál a drobný majetek	12 944, 78
Drobný hmotný majetek - nástroje	54 040, 00
Drobný hmotný majetek	42 360, 50
Stravování, občerstvení	65 930, 00
Ostatní	12 378, 00
Celkem	187 653, 28
Akce a semináře	
Cestovné	69 761, 00
Pronájem prostor DDM a dalších	42 537, 75
Nájemné při akcích	51 361, 00
Ubytování	181 500, 00
Doprava	11 750, 00
Celkem	356 909, 75
Ostatní	
Energie	19 656, 00
Náklady na reprezentaci	12 207, 00
Služby (telefon, pošta, ekonomické a ostatní služby, propagace apod.)	82 127,02
Nájem kanceláře a služby	43 672, 00
Poplatky, penále, ostatní	8 038, 55
Celkem	165 700, 57
Mzdové náklady	
DPP	169 970, 00
Dary	
Peněžní a materiální dary	5 688, 00
Celkem náklady	885 921, 60

Tabulka 17 Náklady Lycea Řekyň

Z porovnání výnosů a nákladů Lycea je za rok 2015 patrná ztráta 1 234,14 Kč. Tato ztráta vznikla z toho důvodu, že byl Lyceu přislíben drobný finanční dar, který nakonec nebyl poskytnut.

8.6 Komplexní zhodnocení organizace

V této části bych ráda stručně zhodnotila fungování organizace po všech stránkách. Vzhledem k tomu, že cílem práce není ekonomická analýza a rozbor účetních výkazů, rozhodla jsem se použití ekonomických vzorců omezit a hodnocení zaměřit spíše komplexně pomocí metodiky ASNO14 a dále pomocí SWOT analýzy.

Financování organizace je poměrně vyrovnané, záporný výsledek hospodaření v loňském roce 2015 byl zanedbatelný a v předchozích letech ke ztrátě sice několikrát došlo, nicméně vždy se výše ztráty pohybovala do cca 5 tis. Kč.

Co se týče výnosů organizace, drtivá většina je tvořena dotacemi, podíl vlastního financování na celkových výnosech je cca 17 %, podíl darů od fyzických a právnických osob tvoří dokonce jen cca 1,3 % celkových výnosů. Lze tedy konstatovat, že financování aktivit organizace je v podstatě závislé na veřejných prostředcích.

Náklady organizace z velké části tvoří zabezpečení pořádaných akcí, jak již bylo zmíněno, jedná se především o ubytování, pronájem prostor, cestovné a o provoz organizace. Vynakládání prostředků se zdá podle účetních výkazů i odůvodnění položek v jednotlivých projektech být účelné a přiměřené počtu aktivit.

Ke zhodnocení finanční samostatnosti Lycea bych ráda použila **ukazatel autarkie** na bázi výnosů a nákladů z hlavní činnosti (vzhledem k nesestavování výkazu cash flow organizací nelze použít bázi příjmů a výdajů), která ukazuje, v jaké výši je organizace schopna pokrýt náklady výnosy a jak je tudíž finančně samostatná¹¹⁴. Výpočet ukazatele autarkie je důležitý pro následné hodnocení pomocí modelu ASNO14. V optimálním případě by měl ukazatel autarkie u neziskových organizací dosahovat hodnoty vyšší než 100 %, pokud těchto hodnot organizace nedosahuje, měla by se snažit navýšit své výnosy, snížit náklady či získat další příjmy z vedlejší činnosti. Vzorec pro výpočet autarkie je následující:

$$autarkie = \frac{výnosy}{náklady} * 100$$

V případě Lycea podle údajů z roku 2015 vychází autarkie 99,8 %. Vzhledem k tomu, že ztráta je zhruba tisíc korun, lze i tak považovat hospodaření organizace za takřka vyrovnané a nepřináší žádné vážnější problémy.

Ostatní ukazatele nejsou v případě Lycea příliš směrodatné vzhledem k faktu, že výsledek hospodaření byl záporný, Lyceum nepoužívá k financování cizí kapitál, taktéž nemá žádné

¹¹⁴ Boukal, Petr a kol. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 89, [20] s. ISBN 978-80-245-1293-8.

stálé zaměstnance a výnosy získává pouze z hlavní činnosti. Za mnohem důležitější proto považují analýzu pomocí modelu ASNO14 a SWOT.

Model ASNO14 byl vytvořen a testován v rámci výzkumného projektu katedry podnikové ekonomiky Vysoké školy ekonomické v Praze. Zatím je metodika používána pouze při výuce a v rámci testování, k publikaci bude připravena až na podzim roku 2016¹¹⁵. Tuto metodu ale považují za velmi dobrou pro zhodnocení všech oblastí fungování organizace. Hodnotitel má k dispozici deset kritérií, kterým přiřazuje hodnocení 1-5 (1 nejlepší, 5 nejhorší) podle toho, jak organizace splňuje danou oblast hodnocení. Následující tabulka zobrazuje všechna kritéria, příslušná vybraná zhodnocení jsou zvýrazněna tučně a barevně.

Kritérium	1	2	3	4	5
Cíle NNO	1	2	3	4	5
Organizační struktura	1	2	3	4	5
Způsob prezentace	1	2	3	4	5
Struktura zdrojů financování	1	2	3	4	5
Výnosově nákladová autarkie v hl. činnosti	1	2	3	4	5
Účelnost vynaložení zdrojů	1	2	3	4	5
Vnitřní veřejnost	1	2	3	4	5
Účetnictví a audit	1	2	3	4	5
Transparentnost	1	2	3	4	5
Webové stránky	1	2	3	4	5

Tabulka 18 Tabulka modelu ASNO14

Cíle NNO

Lyceum má konkrétně definované cíle své činnosti přímo ve stanovách i na webových stránkách. Kromě cílů má ve stanovách formulované i poslání organizace.

Hodnocení: 1, jasně formulované, srozumitelně prezentované

Organizační struktura

Lyceum má interně definovanou organizační strukturu, nově také vymezené náplně činností jejích členů. Bohužel ale není organizační struktura uvedena na webových stránkách, zde je pouze výčet členek správní rady a kontrolní a revizní komise, který je ale neaktuální. Také není uveden popis funkcí.

¹¹⁵ Použití metody například in Scheibingerová, Eva. Analýza financování nestátní neziskové organizace, bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2014.

Hodnocení: 1-2, přehledná, popsaná pracovní místa s pravomocemi a odpovědností, funkční orgány, ale nezveřejněné

Způsob prezentace (sebe sama)

Lyceum má webové i facebookové stránky, což je v dnešní době základem prezentace. Webové stránky obsahují základní informace, jsou ale neaktuální. Oproti tomu facebookové stránky jsou aktualizovány a přináší nové informace.

Ostatní způsoby propagace, zejména prostřednictvím rozhlasového i televizního vysílání lze hodnotit kladně, stejně tak fungování sekce public relations, která začala aktivně pracovat.

Bohužel nejsou poskytovány bližší informace o činnosti organizace a jejím financování, například prostřednictvím pravidelného zpravodajství nebo výročních zpráv, což může být někdy veřejností vnímáno jako netransparentní.

Hodnocení: 1-2, propagace různými způsoby; poskytuje jasné, pravdivé informace, některé ale nejsou zveřejňovány

Struktura zdrojů financování

Jak již bylo zmíněno, Lyceum získává prostředky pro realizaci svých činností zejména prostřednictvím dotací. Pozitivní je, že se nezaměřuje pouze na jeden zdroj dotací, ale žádosti nyní předkládá celkem v pěti dotačních řízeních. Struktura financování je ale nevyrovnaná, Lyceum příliš spoléhá na státní podporu a naopak málo využívá soukromých zdrojů, tedy darů fyzických a právnických osob.

Hodnocení: 2, vícezdrojové financování, více než tři, ale nevyrovnané

Výnosové nákladová autarkie v hl. činnosti

Autarkie za hlavní činnost vyšla 99 %, vzhledem k tomu, že saldo výnosů a nákladů vychází -1 234,14 Kč, není tento nedostatek nijak závažný. V uplynulých letech byly výnosy a náklady buď vyrovnané či v mírné ztrátě (do 5 tis. Kč), tedy autarkie se pohybovala stále kolem 99 %.

Hodnocení: 1-2, až na výjimky vyrovnaná

Účelnost vynaložení zdrojů

Lyceum sice vzhledem k čerpání dotací musí všechny přijaté dotace řádně vyúčtovat, doložit doklady a zdůvodnit jednotlivé položky, ale vzhledem k tomu, že nevydává výroční zprávu a ani na webových stránkách financování svých aktivit podrobně nerozepisuje, není pro veřejnost toto financování transparentní. Chybí podrobnější popsání položek a vynaložení přijatých dotací.

Hodnocení: 2-3, v interních dokladech a ve vyúčtováních zdůvodněné, pro veřejnost netransparentní

Vnitřní veřejnost

Organizace nemá stálý počet zaměstnanců, není proto možné hodnotit fluktuaci po této stránce. Členská základna je ale poměrně stabilní a hlavní členky, které se podílí na organizaci činnosti Lycea, jsou ve svých funkcích již několik let, případně fluktuují pouze v rámci organizační struktury.

Hodnocení: 1, stabilní nadšený tým

Účetnictví a audit

Z důvodů přijímání dotací je financování organizace podrobena finančním kontrolám ze strany příslušných ministerstev a orgánů samosprávy a dalších orgánů. Organizace není povinna ze zákona mít finanční výkazy účetní závěrky ověřené auditorem. Účetní závěrky jsou vypracované, nejsou ale vyhledatelné na portálu veřejné správy www.justice.cz (není povinnost je zakládat). Výroční zprávy s ekonomickou přílohou nejsou zveřejňovány, financování tedy pro veřejnost není dohledatelné.

Hodnocení: 2, účetní závěrky sestavené, neveřejné a nedohledatelné

Transparentnost

Na webových stránkách jsou zveřejněny kontakty, základní organizační struktura, veřejné orgány, které činnost Lycea finančně podporují, kalendář akcí, byť neaktuální, i další informace. Nejsou zveřejněny další informace o financování, aktivitách a projektech.

Hodnocení: 2, informace o organizaci i činnosti z většiny zveřejněné, financování nedostupné

Webové stránky

Webové stránky jsou dobře strukturované, přehledné a graficky čistě zpracované, bohužel jsou ale neaktuální, chybí zde informace o nových akcích, programu na rok 2016, který je již skoro v polovině (poslední kalendář akcí je z roku 2015), poslední fotogalerie je z roku 2012, články z roku 2011. Chybí také bližší kontakty, jsou zde například uvedena telefonní čísla, ale není jasné, komu patří.

Hodnocení: 2, neaktuální

Výsledné hodnocení

Jako výsledná známka pro zprůměrování všech hodnocení vychází 1,7. Hodnocení je tedy poměrně dobré, z popisu jednotlivých hodnocených kritérií je patrné, že většinou Lyceum všechna kritéria formulovaná má, účetnictví vede poctivě, prostředky vynakládá účelně a i prezentace organizace je na dobré úrovni, chybí ale zásadní prvek, a to větší transparentnost a komunikace s veřejností.

Druhou použitou metodou hodnocení je **SWOT analýza**. Tento způsob hodnocení se zaměřuje na vnitřní analýzu, tedy silné a slabé stránky (strengths a weaknesses), a vnější analýzu, tedy příležitosti a hrozby (opportunities a threats).

Silné stránky

- vícezdrojové financování
- využívání více dotací
- napojení na ostatní pobočky, zejména řeckou centrálu
- stabilní členská základna
- spolupráce s ostatními organizacemi řecké menšiny
- dobré vztahy s orgány veřejné správy i ostatními národnostními menšinami
- stabilní a široký repertoár aktivit

Slabé stránky

- roztroušenost členské základny po celé republice
- malé využívání darů FO a PO
- malé zapojení nové generace
- netransparentnost financování
- závislost některých činností Lycea na úzkém okruhu lidí

Příležitosti

- financování ze strany řeckých podnikatelů v ČR
- nová generace řeckých dětí
- využívání nových způsobů propagace a prezentace
- noví imigranti z Řecka

Hrozby

- velká závislost na dotacích (při nepřidělení jedné z velkých dotací či zrušení dotačních titulů podstatné omezení aktivit)
- ztráta zájmu o kulturní aktivity řecké menšiny

8.7 Doporučení pro organizaci

Na základě předchozího rozboru lze konstatovat, že Lyceum patří mezi aktivní organizace se širokým spektrem činností. Jeho hlavní výhodou je schopnost vícezdrojového financování a využívání různých dotačních titulů, stabilní repertoár akcí, které Lyceum samo pořádá nebo na které je zváno a na které jsou její návštěvníci zvyklí a opakovaně se vracejí, a dále také poměrně nadšená a stabilní členská základna, stejně tak dobré vztahy v rámci řecké menšiny i v oblasti spolupráce s orgány veřejné správy a ostatními národnostními menšinami.

Z hlediska financování neziskových organizací je důležité, aby byla dodržena nejen vícezdrojovost, ale také vyrovnanost jednotlivých zdrojů. V případě Lycea je pozitivní využívání několika dotačních titulů, z nichž je hrazeno velké množství aktivit, což svědčí

o dobré schopnosti vyhledávat možné zdroje, orientovat se v nich a také sestavovat příslušné žádosti a plány projektů. Problém může nastat v případě, že by některá z hlavních dotací nebyla Lyceu přidělena, ať už v důsledku problému s podáním či schvalováním žádosti nebo z důvodu rušení některých dotačních titulů. Proto by do budoucna bylo dobré se orientovat i na další možnosti získávání finančních prostředků, které nyní tvoří jen velmi malou část. Sektor řeckých podnikatelů v České republice, zahrnující jak firmy, tak i fyzické osoby, je poměrně rozsáhlý, stojí tedy za zvážení, zda by nebylo možné získávat více prostředků z této strany. V tom případě by bylo vhodné vytvořit fundraisingový plán oslovování jednotlivých potenciálních dárců, jehož nedílnou součástí by měl být i systém poděkování a benefitů pro dárce. Takové prostředky by pak mohly být využity na účely, které není možno hradit z dotací či na ně nejsou v rámci dotací dostatečné finance, tedy například na nákup krojů, rozšíření knihovny či audiovizuální sekce, na nové možnosti školení apod. V rámci vlastních výnosů se také nabízí možnost navýšení podílu tohoto zdroje na celkovém financování, avšak otázkou je, jakým způsobem může ještě organizace typu Lycea zvýšit tržby.

Členská základna Lycea je poměrně stabilní a v organizaci pracuje po dlouhou dobu. I tito členové ale stárnou, někteří mají jiné povinnosti, které jim nedovolují se organizaci naplno věnovat, stěhují se apod., proto je důležité stále hledat nové členy. Je zde proto na místě klást větší důraz na novou generaci řeckých dětí, jejich výchovu k udržování řecké kulturní identity a jejich přirozené zahrnutí do činností Lycea i dalších řeckých organizací. Dále by bylo dobré se také zaměřit na nově příchozí řecké migranty, kteří se do České republiky stěhují především z ekonomických důvodů nebo za studiem, a mohli by tak členskou základnu podstatně oživit. Tato spolupráce nabízí výhody oběma stranám – Lyceu by mohla přinést nové členy, nové nápady a podněty pro další rozvoj, samotným nově příchozím migrantům by členství v Lyceu a obecně začlenění do usazené řecké komunity v Česku mohlo usnadnit integraci v nové zemi, zároveň udržení své vlastní kulturní identity a také prevenci některých problémů spojených s příchodem do cizí země a společnosti.

Organizační struktura Lycea je podle interních zdrojů poměrně propracovaná, některé činnosti jsou delegovány i na více osob, aby bylo zajištěno plnění všech náležitostí organizace v případě, že některý člen nebude zrovna schopen svou funkci vykonávat. Na toto zajištění všech činností více členy je i nadále potřeba klást důraz a provádět tento postup u všech důležitých pozic. Nově byly doplněny také popisy jednotlivých funkcí včetně vymezení jejich pravomocí. Vhodné by ale bylo tuto strukturu také zveřejnit, například na webových stránkách, pro větší přehlednost vedení organizace a řízení jejích činností.

Repertoáru akcí a aktivit Lycea nelze nic vytknout, do budoucna by bylo vhodné udržet i aktivity, díky kterým se Lyceum přibližuje veřejnosti, tedy například kurzy řeckých tanců, workshopy gastronomie apod. Zapojení veřejnosti do konkrétních činností vždy přináší bližší propojení s organizací a vytváří podmínky pro lepší pochopení prezentované kultury.

Propagační strategie Lycea je poměrně rozsáhlá a je využíváno většiny obvyklých komunikačních kanálů. Za zvážení stojí využití nových komunikačních kanálů a metod, které

se v poslední době stávají velmi účinné, například virálních videí, blogů, nových sociálních sítí a aplikací apod. Z hlediska dokumentace vystoupení, seminářů a dalších aktivit by byla dobrá tvorba krátkých prezentačních videí a systematické fotodokumentace, které následně mohou být použity i pro propagaci. Nezbytnou součástí propagace jsou webové stránky, které jsou nyní neaktuální a vyžadují úpravy. Kromě pravidelné a včasné aktualizace kalendáře a pozvánek na aktivity Lycea je potřeba také zveřejnit novou organizační strukturu a doplnit kontakty. Chybí zde také informace o tom, jak je možné se zapojit do dění organizace, případně se stát členem. Bylo by dobré doplnit i fotoalba z akcí Lycea z minulých let, zprávy o Lyceu a zkontrolovat, zda jsou všechny ostatní informace o kurzech, seminářích apod. aktuální.

Spolupráci s ostatními organizacemi národnostních menšin i s orgány veřejné správy nelze nic vytknout. Pozitivní je, že mezi českou a řeckou stranou jsou stále velmi dobré vztahy a kooperace probíhá i nadále.

Problematickou oblastí a slabinou organizace je transparentnost a otevřenost vůči veřejnosti. Lyceum sice informuje o svých aktivitách, na stránkách uvádí, kdo podporuje její činnost (informace o výši podpory jsou dohledatelné na stránkách těchto institucí), ale stále chybí otevřenost i po ekonomické stránce a podrobnější reflexe činnosti Lycea. Vzhledem k tomu, že u neziskových organizací hraje transparentnost velkou roli a je významná i pro donátory organizací, a to včetně institucí veřejné správy, je tento problém nezanedbatelný. Lyceum sestavuje jen zprávu o roční činnosti pro potřeby vyúčtování dotací, bylo by ale vhodné připravovat také výroční zprávu ke zveřejnění, a to i v případě, že organizace nemá ze zákona povinnost tuto zprávu vytvářet a publikovat. Součástí takové zprávy nemusí být detailní účetní závěrka, ale měla by obsahovat podrobnosti o celoroční činnosti, organizaci, stručných výsledcích rozhodování v organizaci, a také alespoň základní informace o ekonomice organizace. Druhou variantou, jak více otevřít organizaci směrem k veřejnosti, je vydávání například newsletteru, ať už v elektronické nebo tištěné podobě. Newsletter je do budoucna již v plánu organizace, pozitivní krok tímto směrem tedy již byl učiněn. Kromě toho stojí za zvážení i zveřejnění stanov Lycea na webových stránkách.

Obecně lze Lyceum zhodnotit jako efektivní organizaci, která vyvíjí aktivně činnost, má formulované cíle i poslání, hospodárně využívá zdroje, má stabilní vedení a kolektiv, definovanou organizační strukturu, má dobré vztahy s okolím, vede transparentní účetnictví a využívá vícezdrojového financování. Celkový dojem je tedy velmi pozitivní, aby organizace ale do budoucna neustrnula, je potřeba se zaměřit především na aspekty větší transparentnosti a způsobů komunikace s veřejností, vyrovnanost zdrojů financování a také zapojení nových členů.

9 Závěr

Uchovávání, rozvoj a prezentace svébytné kultury slouží pro příslušníky národnostních menšin jako určitý most mezi dvěma světy, prostředník mezi světem majoritní společnosti a vlastní identitou národnostních menšin. Česká republika je zemí s poměrně velkým počtem oficiálně uznaných národnostních menšin, z nichž většina je aktivně činná v oblasti kultury a dědictví své vlasti uchovává i v mnoha pokračujících generacích. Všechny tyto menšiny se za dobu, po kterou jsou přítomny na našem území, staly nedílnou součástí společnosti, až na některé výjimky se poměrně dobře integrovaly a kultura některých národnostních menšin se stala přirozenou složkou naší vlastní kultury. Je nutné se ale i nadále snažit, aby podmínky pro uchování národnostních menšin a jejich práva byly zachovány, podporovány a dále rozvíjeny a bylo zamezeno případných xenofobních tendencím či snahám o asimilaci, které ve svém důsledku vedou jen k homogenizaci, unifikaci a zevšednění společnosti. Kulturní diverzita je totiž jedním z pilířů demokratické společnosti, jež si cení nesmírně významného kulturního dědictví, nasbíraného za tisíce let mnoha národy.

Diplomová práce si kladla za cíl souhrnné zmapování kulturních aktivit národnostních menšin v České republice po všech stránkách. Ve druhé kapitole bylo představeno teoretické vymezení pojmu národnostní menšina, které je poměrně komplikované a dosud nebyla nalezena definice, na které by se shodly odborníci i legislativa. Dále byla krátce shrnuta historie národnostních menšin na českém území se zaměřením na jejich kulturní život. Ve třetí kapitole byl blíže nastíněn legislativní rámec problematiky, a to jak na mezinárodní úrovni, která se týká různých chart, úmluv a bilaterálních smluv, tak i na české úrovni, na které je nejvýznamnější Menšinový zákon, který blíže vymezuje práva menšin, včetně těch týkajících se kultury. V další kapitole byly rozebrány instituce, do jejichž gesce patří problematika národnostních menšin, mezi nimi nejvýznamnější Rada vlády. Pátá kapitola pak pojednává o samotných způsobech podpory, především finančních, ve kterých jsou nejdůležitější dotační programy ministerstev i samospráv. Nastíněny ale byly i další instituce a organizace, které napomáhají sdružování příslušníků národnostních menšin nebo usnadňují a zprostředkovávají prezentaci jejich kultury, například DNM v Praze. Zmíněny byly i různé festivaly, které menšinovou kulturu prezentují, například festival Praha srdce národů. Z hlediska financování kulturních aktivit je důležité zmínit problematiku víceetapového financování na úrovni státu, krajů i měst a obcí. Osobně se domnívám, že financování aktivit stále leží především na státní správě, výzvou do budoucna je tedy navýšení podílu financování ze strany samospráv a také privátního sektoru, jak ukazuje i následující část.

Nejrozsáhlejší kapitolou je popis jednotlivých národnostních menšin a jejich aktivit, který shrnuje všechny podstatné informace a ukazuje praktické využití teoretického zajištění potřeb národnostních menšin, zejména financování. Jak ale vyplývá z této části, většina zástupců národnostních menšin uvádí, že národnostní kultura je stále podfinancována a finanční podpora se v jednotlivých letech příliš nenavýšuje, v některých případech spíše naopak. Výčet kulturních aktivit i počet organizací je poměrně široký, zejména u některých menšin je

organizací i jejich činností obrovské množství, bohužel je ale těžké určit, které organizace jsou skutečně menšinové. U některých menšin také nastává problém s konkurenčním bojem a konflikty mezi některými skupinami a organizacemi v rámci dané komunity. Při popisu počtu příslušníků jednotlivých menšin jsem také narazila na problém s deklarací skutečné četnosti menšiny. Uvedení národnosti ve sčítání lidu bylo nepovinným údajem, navíc obsahujícím i počet cizinců, není tedy jasné, kolik má která menšina příslušníků a většina zdrojů staví pouze na odhadech odborníků, kteří deklarují mnohonásobně vyšší počty, než bylo uvedeno ve sčítání. S problematikou většiny menšin se také pojí otázka nově příchozích migrantů daných národností, kteří jsou zatím povětšinou cizinci, a tudíž nepřísluší k tradičním národnostním menšinám. Někteří se ale také podílí na aktivitách zde žijících menšin, někteří naopak žijí zcela odděleně a o činnosti komunit nejeví zájem. Nutno podotknout, že právě prostřednictvím součinnosti se zde usazenými menšinami lze nově příchozí migranty mnohem lépe integrovat a rychleji začlenit do nového prostředí.

Poslední dvě kapitoly práce se zabývaly otázkou řecké menšiny. Řecká menšina se dnes jeví jako dobře integrovaná, většina se nakonec bez problému začlenila do nové společnosti, získala odborné vzdělání a dnes patří mnoho příslušníků řecké menšiny mezi úspěšné podnikatele i známé osobnosti. Lze konstatovat, že menšina je kulturně aktivní, využívá různých možností financování svých aktivit, navzájem relativně dobře kooperuje a i s ostatními subjekty udržuje dobré vztahy. Vytknout lze jen malou otevřenost vůči české společnosti, například časopis řecké menšiny je vydáván pouze v řečtině a webová prezentace organizací je mnohdy nedostatečná.

Nakonec byla zhodnocena organizace Lyceum Řekyň v České republice, a to jak po stránce kulturních aktivit, vedení organizace, spolupráce a propagace, tak i po stránce finanční. Výsledkem zhodnocení pomocí zvolených metod byla formulace doporučení. Organizace byla zhodnocena jako funkční a efektivní, a to až na několik nedostatků. Hlavními doporučeními organizaci tak jsou vyrovnaní zdrojů financování a větší transparentnost a otevřenost vůči veřejnosti.

Problematika národnostních menšin je velmi rozsáhlé téma, které přesahuje rámec diplomové práce. Proto jsem se rozhodla zaměřit celou práci jen na kulturní aktivity národnostních menšin, a to s užším zaměřením na řeckou menšinu. Velmi zajímavé by ale bylo i další rozšíření tohoto tématu, přiblížení i dalších aspektů života národnostních menšin, včetně zhodnocení přístupu k těmto menšinám v rámci České republiky a formulace případných doporučení pro obě strany. Stejně tak je další možností obohacení podobného rozboru i porovnání se zahraničím, sledování případných trendů vývoje a zhodnocení, zda lze některé prvky aplikovat i v jiném prostředí.

10 Zdroje

Literatura

- Botu, Antula a Konečný, Milan. *Řečtí uprchlíci: kronika řeckého lidu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku 1948-1989*. Vyd. 1. Praha: Řecká obec Praha, 2005. 523 s. ISBN 80-239-5462-8.
- Boukal, Petr a kol. *Ekonomika a financování neziskových organizací*. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2007. 89, [20] s. ISBN 978-80-245-1293-8.
- Gabal, Ivan a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě: konflikt nebo integrace*. Vyd. 1. Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4.
- Hradečný, Pavel et al. *Dějiny Řecka*. 2. dopl. a rozš. vyd. [i.e. 3. vyd.]. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. 768 s. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-883-9.
- Králová, Kateřina et al. *Vyschly nám slzy: řečtí uprchlíci v Československu*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2012. 335 s. Bod. ISBN 978-80-7363-416-2.
- Nosková, Helena, Bednařík, Petr. *Národnostní menšiny, multikulturalita, vzdělávání: kolektivní monografie*. 1. vyd. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7285-129-4
- Petráš, René, Petrův, Helena, Scheu, Herald a kol. *Menšiny a právo v České republice*. Praha: nakladatelství Auditorium, 2009. ISBN 978-80-87284-00-1
- Pospíšil, Milan, Sulitka, Andrej. *Národnostně menšinová politika České republiky: základní dokumenty*. Praha: Úřad vlády ČR, 2003. ISBN 80-86734-07-2
- Šišková, Tatjana, ed. *Menšiny a migranti v České republice*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. 188 s. ISBN 80-7178-648-9.
- Zissaki-Healey, Tassula. *Řecký politický exil a národnostní menšina v českých zemích*. 1. vyd. Praha: Řecká obec Praha, 2013. 204 s. ISBN 978-80-260-5532-7.
- Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2014*. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2015. Přijata usnesením vlády ČR č. 475 ze dne 15. června 2015.

Zákony

- Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Nařízení vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.
- Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění zákona č. 273/2001 Sb.

Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon)

Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin, dostupné z URL:

<http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/ramcova-umluva-o-ochrane-narodnostnich-mensin-1405/>

Evropská charta regionálních či menšinových jazyků, dostupné z URL:

http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/charta_cz_1.pdf

Vláda České republiky. *Bilaterální smlouvy*. [online]. [cit. 2016-01-26]. Dostupné z:

<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/bilateralni-dokumenty-16094/>

Vláda České republiky. *Rámcová úmluva na ochranu národnostních menšin*. [online]. [cit. 2016-01-26]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/dokumenty/mezinarodni-dokumenty/ramcovka_letak.pdf

Ministerstvo kultury. *Kulturní politika České republiky*. Praha, 2001. Přijata usnesením vlády ČR č. 40 ze dne 10. ledna 2001.

UN Doc. E/CN.4/Sub.2/1985/31 of 14/5/85 at para. 181

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.

Internetové zdroje

Babylonfest. *O festivalu*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.babylonfest.cz/o-festivalu>

Brejchová, Čapková, Knytllová, Kolářová, Tománková, Zýmová. *Poláci v České republice*. [online] Hospodářská a kulturní studia, Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze, 2010. Dostupné z: www.hks.re/wiki/polaci_v_cr

ČSÚ Veřejná databáze. *Obyvatelstvo podle věku, podle národnosti, mateřského jazyka, náboženské víry, nejvyššího ukončeného vzdělání, státního občanství a podle pohlaví (2011)*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup->

objekt&evo=&str=&vyhltext=&pvo=OBCR614&udIdent=&zo=N&pvoch=&verze=-
1&nahled=N&sp=N&nuid=&zs=&skupId=&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_null_null_&pvo
kc=&katalog=30610&z=T

ČSÚ. *Data – počet cizinců*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:

https://www.czso.cz/csu/cizinci/4-ciz_pocet_cizincu#cr

DNM Praha. *Německá menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Nemecka>

DNM Praha. *Polská menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Polska>

DNM Praha. *Rusínská menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Rusinska>

DNM Praha. *Ruská menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Ruska>

DNM Praha. *Slovenská menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Slovenska>

DNM Praha. *Srbská menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Srbska>

DNM Praha. *Ukrajinská menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Ukrajinska>

Dům národnostních menšin. *DNM Praha: Historie domu*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/O-NAS/Historie>

Dům národnostních menšin. *DNM Praha: Výroční zprávy*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://www.dnm-praha.eu/O-NAS/Vyrocnizpravy>

Federace židovských obcí v ČR. *Činnost*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.fzo.cz/o-nas/cinnost/>

Hellenism. *The Greek diaspora - Greeks outside Greece*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.hellenism.net/greece/greek-culture/greek-diaspora/>

Jakub Šiška. *Český rozhlas: Náboženství a národní identita Rusínů*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/zbozniabezbozni/_zprava/nabozenstvi-a-narodni-identita-rusinu--880614

Jihomoravský kraj. *Portál Jihomoravského kraje – Rada pro národnostní menšiny*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=195775&TypeID=1>

Klub Hanoi. *Činnost Klubu Hanoi*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/topiclist.php?zobrtema=2>

Kongres Poláků v ČR. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.polonica.cz/index.php?h=132367506437434643&m=132367506437434643>

Kulturní sdružení občanů německé národnosti v ČR. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.kulturverband.com/>

Lyceum Řekyň. [online]. [cit. 2016-15-04]. Dostupné z: <http://www.lyceumrekyn.cz/index.html>

Lyceum Řekyň. *Projekt Athéna*. [online]. [cit. 2016-15-04]. Dostupné z: <http://www.lyceumrekyn.cz/athena.html>

Mahalo. *Svátky a dny volna v Bulharsku*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.mahalo.cz/bulharsko/informace-o-bulharsku/svatky-a-dny-volna-v-bulharsku.html>

Městský dům kultury Karviná. *Prolínání kultur – festival národnostních menšin*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.medk.cz/detailudalosti/2815/-/prolinani-kultur-festival-narodnostnich-mensin>

Mezikulturní dialog. *Slovenská kulturní identita*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mezikulturnidialog.cz/slovenska-kulturni-identita.html>

Mezinárodní folklorní festival Strážnice. *O festivalu*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://festivalstraznice.cz/o-festivalu/>

MF Praha srdce národů. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://prahasrdcenarodu.cz/>

Migrace online. *Institute a organizace v ČR*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: <http://migraceonline.cz/cz/uzitecne-zdroje/institutions-and-organizations-in-cze-3>

Ministerstvo kultury ČR. *70. ročník Mezinárodního folklorního festivalu Strážnice 2015 skončil, branami festivalu prošlo rekordních 30 000 návštěvníků*. [online]. 29.6.2015 [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/70--rocnik-mezinarodniho-folklorniho-festivalu-straznice-2015-skoncil--branami-festivalu-proslo-rekordnich-30-000-navstevniku-260360/tmplid-228>

Ministerstvo kultury ČR. Média a audiovize. *Vyhlášení výběrového dotačního řízení v Programu podpory rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšina pro rok 2016*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <https://www.mkcr.cz/vyhlaseni-vyberoveho-dotacniho-rizeni-v-programu-podpory-rozsirovani-a-prijimani-informaci-v-jazycich-narodnostnich-mensina-pro-rok-2016-471.html>

Ministerstvo kultury ČR. *Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin – výsledky 2. kola hodnocení na rok 2015*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/scripts/detail.php?id=245593>

Ministerstvo kultury ČR. *Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin – výsledky 2. kola hodnocení na rok 2016*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z:

<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/granty-a-dotace/vysledky-2016/2--kolo-hodnoceni-274288/>

Ministerstvo kultury ČR. *Státní kulturní politika na léta 2015-2020 s výhledem do roku 2025*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2015--2020--s-vyhledem-do-roku-2025-252032/>

Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2014*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocni-zpravy/default.htm>

Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zpráva Ministerstva kultury ČR za rok 2015*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: https://www.mkcr.cz/doc/cms_library/vyrocni-zprava-ministerstva-kultury-za-rok-2015-3212.pdf

Ministerstvo kultury ČR. *Výroční zprávy Ministerstva kultury ČR za léta 2002 – 2014*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/ministerstvo/vyrocni-zpravy/default.htm>

Ministerstvo kultury. *Podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin*. [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/regionalni-a-narodnostni-kultura/granty-a-dotace/vysledky-2014/podpora-kulturnich-aktivit-prislusniku-narodnostnich-mensin-213518/>

Moravští Chorvati. *Historie chorvatské menšiny v České republice*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.moravstichorvati.cz/home/dejiny>

Moravští Chorvati. *Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.moravstichorvati.cz/home/sdruzeni-obcanu-chorvatske-narodnosti-v-cr>

Muzeum romské kultury v Brně. *O nás*. [online]. [cit. 2016-03-04]. Dostupné z: <http://www.rommuz.cz/o-muzeu/o-nas/>

Národní informační centrum pro mládež. *Menšiny – Historie národnostních menšin v ČR*. [online]. [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/mensiny-historie-narodnostnich-mensin-v-cr>

Národní informační centrum pro mládež. *Menšiny – základní informace*. [online]. [cit. 2016-01-28]. Dostupné z: <http://www.nicm.cz/mensiny-zakladni-informace>

Obec Slováků v České republice. *O nás*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.slovaci.cz/homepage.aspx>

Pechová Eva, Martínková Šárka. *Vietnamská menšina v ČR: Náboženství, kultura, soužití*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/pdf/kestazeni/IdentityVKonfrontaci-VietnamskaMensina.pdf>

Portál hlavního města Prahy. *Národnostní menšiny*. [online]. [cit. 2016-04-03]. Dostupné z: http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/finance/dotace_a_granty/mestske_granty/narodnostni_mensiny/index.html

Portál Jihomoravského kraje. *Den národnostních menšin v Jihomoravském kraji*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.kr-jihomoravsky.cz/Default.aspx?ID=230548&TypeID=2>

Velvyslanectví Spolkové republiky Německo v Praze. *Odkazy – kultura*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: http://www.prag.diplo.de/Vertretung/prag/cs/06/Linkliste__Kultur__Bildung/_Linkliste__Kultur__cz.html

Vláda ČR. *Běloruská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/beloruska-mensina-108869/>

Vláda ČR. *Bulharská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/bulharska-narodnostni-mensina-16103/>

Vláda ČR. *Chorvatská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/chorvatska-narodnostni-mensina-16110/>

Vláda ČR. *Maďarská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/maarska-narodnostni-mensina-16115/>

Vláda ČR. *MK podpora kulturních aktivit příslušníků národnostních menšin a podpora integrace romské komunity*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/dotace/mk-podpora-kulturnich-aktivit-prislusniku-narodnostnich-mensin-a-podpora-integrace-romske-komunity-3365/>

Vláda ČR. *Německá národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/nemecka-narodnostni-mensina-16122/>

Vláda ČR. *Organizace menšin*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: http://www.vlada.cz/assets/ppov/rnm/odkazy/131107_organizace_nm_update.pdf

Vláda ČR. *Ostatní národnostní menšiny*. [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/ostatni-narodnostni-mensiny-16160/>

Vláda ČR. *Ostatní národnostní menšiny*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/ostatni-narodnostni-mensiny-16160/>

Vláda ČR. *Polská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/polska-narodnostni-mensina-16124/>

Vláda ČR. *Romská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/romska-narodnostni-mensina-16149/>

Vláda ČR. *Rusínská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/rusinska-narodnostni-mensina-16151/>

Vláda ČR. *Ruská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/nm-rusove-6645/>

Vláda ČR. *Řecká národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/nm-rekove-6646/>

Vláda ČR. *Slovenská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/nm-slovaci-6647/>

Vláda ČR. *Srbská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/srbska-narodnostni-mensina-16158/>

Vláda ČR. *Ukrajinská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/ukrajinska-narodnostni-mensina-16159/>

Vláda ČR. *Vietnamská národnostní menšina*. [online]. [cit. 2016-10-04]. Dostupné z:
<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/vietnamska-mensina-108870/>

Wikipedia. *Běloruská menšina v Česku*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/B%C4%9Blorusk%C3%A1_men%C5%A1ina_v_%C4%8Cesku

Wikipedia. *Maďarská menšina v Česku*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Ma%C4%8Farsk%C3%A1_men%C5%A1ina_v_%C4%8Cesku

Wikipedia. *Německá menšina v Česku*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/N%C4%9Bmeck%C3%A1_men%C5%A1ina_v_%C4%8Cesku

Wikipedia. *Židé v Česku*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDid%C3%A9_v_%C4%8Cesku#Obdob.C3.AD_osv.C3.ADcenstv.C3.AD

Wikipedia. *Židovské svátky*. [online]. [cit. 2016-15-03]. Dostupné z:
https://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDidovsk%C3%A9_sv%C3%A1tky

Λύκειο των Ελληνίδων. *Γραφεία*. [online]. [cit. 2016-15-04]. Dostupné z:
<http://www.lykeionellinidon.gr/lyceumportal/%ce%a4%ce%9f%ce%9b%ce%a5%ce%9a%ce%95%ce%99%ce%9f/%ce%93%cf%81%ce%b1%cf%86%ce%b5%ce%af%ce%b1/tabid/75/language/en-US/Default.aspx>

Λύκειο των Ελληνίδων. *Το Λύκειο*. [online]. [cit. 2016-15-04]. Dostupné z:
<http://www.lykeionellinidon.gr/lyceumportal/default.aspx>

Ostatní

Koncepce politiky hl. m. Prahy ve vztahu k národnostním menšinám na období 2015-2020, pracovní verze ze září 2015.

Rozhovor s Androniki Podlahovou, ekonomkou Řecké obce Praha, ze dne 26.4.2016.

Rozhovor s Evou Lioliu, předsedkyní Lycea Řekyň, ze dne 5.3.2016.

Rozhovor s Mgr. Jakubem Štědrněm, ředitelem Domu národnostních menšin, o.p.s., ze dne 9.3.2016.

Scheibingerová, Eva. *Analýza financování nestátní neziskové organizace*, bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, 2014.

Stanovy Asociace řeckých obcí v ČR, schválené konferencí AŘO ČR dne 20.4.1996, změny doplňky stanov schváleny mimořádnou konferencí AŘO ČR dne 26.1.2002 a řádnou konferencí dne 2. 4. 2011.

Stanovy Klubu přátel Řecka, schválené valnou hromadou KPŘ dne 27.2.2015.

Stanovy Lycea Řekyň v České republice, schválené valným shromážděním LŘ ČR dne 5. 3. 2016

Výkaz zisku a ztrát Lycea Řekyň v České republice za rok 2015.

Zpráva o situaci národnostních menšin v České republice za rok 2015. Pracovní verze ze dne 20. 4. 2016. Praha: Úřad vlády ČR, Sekretariát Rady vlády pro národnostní menšiny, 2016.

11 Seznam tabulek

Tabulka 1 Financování aktivit běloruské menšiny	37
Tabulka 2 Financování aktivit bulharské menšiny	40
Tabulka 3 Financování aktivit chorvatské menšiny	43
Tabulka 4 Financování aktivit maďarské menšiny	45
Tabulka 5 Financování aktivit německé menšiny	49
Tabulka 6 Financování aktivit polské menšiny	55
Tabulka 7 Financování aktivit rusínské menšiny	61
Tabulka 8 Financování aktivit ruské menšiny	65
Tabulka 9 Financování aktivit slovenské menšiny	69
Tabulka 10 Financování aktivit srbské menšiny	72
Tabulka 11 Financování aktivit ukrajinské menšiny	75
Tabulka 12 Financování aktivit vietnamské menšiny	79
Tabulka 13 Financování aktivit AŘO za rok 2014	89
Tabulka 14 Financování aktivit AŘO za rok 2015	89
Tabulka 15 Financování aktivit ŘO Praha za rok 2015	90
Tabulka 16 Výnosy Lycea Řekyň za rok 2015	104
Tabulka 17 Náklady Lycea Řekyň	105
Tabulka 18 Tabulka modelu ASNO14	107

Příloha č. 1 Přehled poskytnutých financí v rámci programu Podpora kulturních aktivit národnostních menšin v ČR za léta 2002-2014

Menšina/rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Běloruská	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	100
Bulharská	-	-	230	315	280	360	403	334	227	356	325	275	231
Chorvatská	55	145	55	-	85	60	70	71	340	394	150	170	350
Maďarská	480	543	568	620	650	680	720	759	861	847	732	626	931
Německá	573,6	494,52	575,7	594,4	455,1	494	582	881	434	441	421	403	446
Polská	1 865	2 125	2 205	2 478	2 410	1 928	421	1 849	1 883	2 220	1 830	1 618	1 607
Romská	1 965	4 469	3 440	1 979	1 815	2 020	2 350	2 171	1 755	1 460	985	800	900
Rusínská	-	42	57	9	28	50	29	56	35	33	-	30	61
Ruská	-	-	100	150	170	200	253	180	192	240	281	140	215
Řecká	120	198,67	225	495	500	650	1 130	795	640	640	665	644	800
Slovenská	1 810	1 980	2 095	2 088	2 269	1 923	1 885	1 955	1 267	846	912	906	1 058
Srbská	-	-	-	225	160	-	180	80	58	58	30	70	
Ukrajinská	415	510	540	570	535	593	605	490	550	570	285	215	280
Vietnamská	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	190
Ostatní	305	575	165	470	120	557	272	269	262	173	427	145	698
Jiné	-	-	-	200	62	30	60	150	141	301	256	270	75
Celkem	7588,6	11 082,19	10 225,7	10 193,4	9 539,1	9 545	9 960	10 040	8 645	8 579	7 299	6 312	7 942